

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

PSYCHICKÉ ASPEKTY SHIBARI

Bc. Anna Rytíř Drozenová

Diplomová práce

Studijní program: Psychologie

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Janotková

Praha 2022

Prague College of Psychosocial Studies

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF SHIBARI

Bc. Anna Rytíř Drozenová

Diploma Thesis

Diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Zuzana Janotková

Praha 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Podpis

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala prvnímu vedoucímu mé diplomové práce – zesnulému panu docentu Hnilicovi, který mě velice podpořil při volbě tématu a dal mi cenné náhledy na zkoumanou problematiku. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Zuzaně Janotkové, která se této práci po smrti pana docenta ujala, za vedení mé práce a za podnětné rady a připomínky. Poděkování patří také Mgr. Zdeňce Pospíšilové za odborné konzultace. Velké díky patří také Klárce a Nikoletě, které se mnou strávily mnoho času nad diskuzemi ohledně textů týkajících se vázání. Dále bych chtěla poděkovat Soptíkovi za poskytnuté materiály a hlavně všem respondentům (i dalším lidem z komunity), kteří mi věnovali svůj čas a ochotně zodpovídali veškeré mé dotazy. V neposlední řadě patří nezměrné díky mým nejbližším (především manželovi a mamince), kteří mě podporovali a pomáhali mi nejen během psaní této práce, ale i během celého mého studia.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá tématem shibari. Shibari je japonský styl svazování pomocí provazů, který se řadí pod BDSM. V teoretické části práce je představeno BDSM, včetně výzkumů, které se této problematice věnují. Následně se práce zaměřuje konkrétně na shibari a na aspekty, které s ním souvisí. V praktické části je popsán postup kvalitativního výzkumu. Pomocí tematické analýzy je zde zpracováno 7 polostrukturovaných rozhovorů. Zkoumány jsou psychické aspekty, které se k shibari pojí a vliv, který má na modelky i riggery. Dále je zjišťováno, proč se lidé shibari věnují a jaká rizika s sebou nese.

Klíčová slova: Shibari, BDSM, psychické aspekty, vliv, rizika

Abstract

This diploma thesis deals with the topic of shibari. Shibari is a Japanese style of rope bondage, which is classified under BDSM. The theoretical part of the thesis presents BDSM, including research that addresses this issue. Subsequently, the thesis focuses specifically on shibari and on aspects related to it. The practical part describes the process of qualitative research. Using thematic analysis, 7 semi-structured interviews are processed here. The psychological aspects associated with shibari and the influence it has on models and riggers are examined. It is also investigated why people engage in the shibari and what risks it entails.

Key words: Shibari, BDSM, psychological aspects, influence, risks

OBSAH

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 BDSM	8
1.1 Klasifikace BDSM.....	8
1.2 Pojem BDSM.....	11
1.2.1 Bondage & disciplína.....	11
1.2.2 Dominance & submisivita.....	12
1.2.3 Sadismus & masochismus.....	13
1.3 Lidé praktikující BDSM.....	13
1.4 Pravidla a bezpečnost.....	14
1.4.1 SSC.....	15
1.4.2 RACK.....	16
1.4.3 Stopka.....	16
1.5 Charakter BDSM her.....	17
1.6 BDSM+ lidé v ČR.....	18
1.7 Comming out.....	20
1.8 Výhody a nevýhody praktikování BDSM.....	21
1.8.1 Výhody.....	22
1.8.2 Nevýhody.....	23
1.9 Výzkumy zaměřené na BDSM.....	25
2 Shibari	30
2.1 Historie shibari.....	30
2.2 Propriety pro vázání.....	33
2.2.1 Provazy.....	34
2.3 Proč vázat.....	35
3 Psychické aspekty související se shibari	40
3.1 Sexualita a Intimita.....	40
3.1.1 Sexualita.....	40
3.1.2 Intimita.....	41
3.2 Empatie a komunikace.....	43
3.3 Dominance a submitivita.....	46
3.4 Změněné stavy vědomí.....	47
3.4.1 Subspace.....	48
3.4.2 Topspace – Flow.....	49
3.5 Umění.....	51
3.6 Bolest.....	52
3.6.1 Přenos bolesti v těle.....	52
3.6.2 Typy bolesti.....	53

3.6.3	Přirozené tlumení vnímané bolesti	53
3.6.4	Vnímání bolesti	55
3.6.5	Dobrovolná bolest	56
3.6.6	Bolest v shibari	56
VÝZKUMNÁ ČÁST		59
4	Výzkumný záměr	59
4.1	Výzkumné otázky	59
5	Výběr respondentů	60
5.1	Etické aspekty výzkumu	61
6	Metoda sběru dat	62
7	Metoda zpracování dat	64
8	Výsledky	65
8.1	Stručná charakteristika respondentů	65
8.2	Společná témata	66
8.2.1	„Úchyl“ od dětství	67
8.2.2	Výběr partnera – bez sympatií to nejde	67
8.2.3	Bezpečnost	69
8.2.4	Terapie	75
8.2.5	Dominance & submise – nedílná součást	78
8.2.6	Bolest	80
8.2.7	Změněné stavy vědomí	81
8.2.8	Umění	83
8.2.9	Erotika	84
8.2.10	Vyžití aneb shibari jako koníček	85
8.2.11	Přesah do běžného života	87
8.2.12	Jak důležité vázání je?	88
8.2.13	Propojení	89
9	Diskuze	91
9.1	Limity výzkumu a podněty pro další výzkum	95
10	Závěr	97
POUŽITÉ ZDROJE		98
PŘÍLOHY		105

ÚVOD

Shibari (svazování pomocí provazů) je součástí BDSM (bondage & disciplína, dominance & submisivita, sadismus & masochismus) a tudíž většina věcí, která se dá říct o BDSM obecně, platí i o shibari. Proto tato práce navazuje na autorčinu bakalářskou práci s názvem Empatie u lidí praktikujících BDSM, kde se oblastí BDSM podrobněji zabývala.

V posledních letech stále více narůstá zájem laické i odborné veřejnosti o tyto aktivity. Zájem je však poměrně čerstvý a téma BDSM proto ještě není dostatečně do hloubky prostudováno ani jako celek, natož jeho jednotlivé části. Jednou z částí, která spadá pod velikou a rozmanitou oblast BDSM, je právě svazování pomocí provazů. Z japonštiny se pro takovéto vázání vžil výraz shibari či kinbaku. Slova jsou víceméně synonymní a pro účely této práce bude dále používán výraz shibari (případně vázání). Přestože existuje několik studií, kde bylo téma shibari zmíněno, v akademických výzkumech se prakticky neobjevuje.

Od roku 2016 se autorka pohybuje mezi lidmi, kteří se shibari věnují, a to jak v České republice, tak v zahraničí. Teoretická část textu je založena na informacích z literatury o BDSM, shibari a dalších aspektech, které se k němu pojí, nejen podle autorčina několikaletého pozorování, ale i podle informací z její bakalářské práce a dle respondentů se kterými byly provedeny rozhovory v rámci této práce.

Tato práce si klade za cíl hlouběji prozkoumat téma shibari (hlavně jeho psychické aspekty) a také zvýšit povědomí o tom, co s sebou tato aktivita přináší, proč se jí lidé věnují ať už jako riggeři/riggerky (vázající) či modelky/modelové (vázaní) a jaký na ně má vliv. V obou rolích se běžně vyskytují obě pohlaví a není neobvyklé, že jeden člověk střídá obě role. Nejtypičtější je však muž v roli riggera a žena v roli modelky, z toho důvodu budu dále v práci používat pro zmíněné role tyto rody.

Z bakalářské práce byly převzaty části, které se objevují v kapitolách:

1 BDSM, 3.2 Empatie a komunikace, 3.3 Dominance a submisivita, 3.4 Změněné stavy vědomí

TEORETICKÁ ČÁST

1 BDSM

BDSM je konsensuální forma specifických aktivit, které probíhají bez následných negativních pocitů, například viny nebo hanby. Jedná se o aktivity, pro které je typické psychické či fyzické omezování, stavění se do nadřazené či podřazené role, působení nebo přijímání silných podnětů apod. Avšak neobjevuje se zde žádná oběť ani násilník, všichni účastníci BDSM aktivit jsou rovnocenní. Consent neboli souhlas je zde základním stavebním kamenem, který odlišuje BDSM od zneužívání, znásilnění či domácího násilí. Lidé, kteří se tomuto stylu nějakým způsobem věnují, se označují jako BDSM pozitivní (BDSM +).

Ačkoliv je pojem BDSM v dnešní době běžně užíván i v odborné literatuře, nemá zatím oficiálně uznanou definici. Nejčastěji se tento pojem vysvětluje objasněním tří zkratk, které se pod písmeny BDSM skrývají. B&D (bondage & discipline) svazování a disciplína, D&S (domination & submission) dominance a submisivita a S&M (sadism & masochism) sadismus a masochismus (Seiler, 2010).

1.1 Klasifikace BDSM

BDSM je lékařsky klasifikováno pod názvem sadismus a masochismus (ačkoliv S&M je pouze část BDSM zaměřená na silné podněty (viz kapitola 1.2 Pojem BDSM), v lékařských definicích je užíváno prakticky jako synonymum, které zahrnuje i psychické ponižení atd.). S&M je označováno za parafilii (dříve sexuální úchylnka/deviace). Parafilie je porucha sexuální preference. U nás je od roku 1994 platný (aktualizovaná verze překladu v roce 2018) manuál MKN-10 neboli desátá revize Mezinárodní klasifikace nemocí (mezinárodní zkratka ICD-10) vydávaný Světovou zdravotnickou organizací (WHO). Zde je S&M řazen pod kód F65.5, tedy pod poruchy osobnosti a chování u dospělých, konkrétně pod poruchy sexuální preference a je definován takto:

„Preference sexuální aktivity, která zahrnuje působení bolesti, ponižení nebo omezování osobní svobody. Jestliže subjekt raději takovou stimulaci přijímá, jde o masochismus, jestliže jí sám provádí, pak jde o sadismus. Subjekt často

pociťuje sexuální vzrušení jak ze sadistických, tak masochistických aktivit.“
(WHO, 2014, str. 240)

Zajímavostí je, že například Skandinávské země S&M ze seznamu MKN – 10 vyřadily. První bylo Dánsko v roce 1995, dále Švédsko v roce 2009, v roce 2010 pak Norsko a naposled v roce 2012 Finsko. Tyto země označují S&M pouze jako alternativní sexuální chování, nikoliv jako poruchu.

V DMS-V (páté revizi diagnostického statistického manuálu duševních poruch) vydaném v roce 2013 Americkou psychiatrickou společností (APA) je však uveden rozdíl mezi parafilii a parafilickou poruchou. Parafilie v DMS-V už není považována za lékařský problém, který by se měl léčit, ale pouze za sexuální zájem. Jako parafilická porucha je S&M označováno jenom v případě, že má trvalý charakter a způsobuje jedinci klinicky významnou nepohodu nebo problémy ve zdravotní, pracovní, sociální nebo jiné důležité oblasti, případně představuje nebezpečí pro jedince samotného či pro jeho okolí (APA, 2013). Osoby praktikující konsenzuální aktivity v rámci BDSM, jež nepřinášejí jedincům žádnou újmu ani negativní pocity (hanby, úzkosti, deprese apod.), ale naopak příjemné pocity, tedy nejsou označovány jako „nemocné“.

Od začátku letošního roku (1. 1. 2022) vešlo v platnost nové 11. vydání revize Mezinárodní klasifikace nemocí, ve kterém byly poruchy sexuální preference nahrazeny parafilickými poruchami a sadomasochismus byl zcela vyjmut (stejně jako například fetišismus nebo transvestitismus). Na českém překladu se aktuálně pracuje a dokončení přípravy oficiální české verze je naplánováno na konec roku 2022 (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, n. d.).

V dnešní době je možné setkat se i s pojmem partnerský sadomasochismus. Tímto termínem označuje Weiss (2002) sexuální aktivity jedinců, kteří s konáním svého protějšku souhlasí a neprožívají přitom negativní pocity studu a viny.

Brichcín (1996) rozlišuje termín úchyly a úchylné chování. „Úchylný“ jedinec je fixován pouze na způsob sexuálního chování či na předmět, který u něj vyvolává vzrušení, zatímco jedince s úchylným chováním mohou vzrušovat i konvenční způsoby sexuálního chování.

Důvodů pro vyřazení S&M z MKN-10 ve Skandinávských zemích bylo hned několik. Jednak to, že drtivá většina jedinců s těmito preferencemi praktikuje veškeré aktivity se souhlasem všech zúčastněných (což je i základním kamenem BDSM).

Dalším důvodem je fakt, že se tyto osoby neliší od zbytku populace v četnosti zneužívání dětí. Jedním z důvodů je také to, že klasifikace lidí na základě jejich sexuálních preferencí vede častokrát k jejich stigmatizaci (Jozífková, 2011). Reiesøl a Skeid (2006) doplňují, že definice sadismu a masochismu se užívá v téměř nezměněné podobě již od roku 1965. Tudíž je značně zastaralá. Jozífková (2007) uvádí, že definice v MKN i DMS vychází z klinických poznatků a reflektují tedy patologické chování u osob, které požádaly o pomoc nebo byly soudně trestány, nikoliv u osob, které díky praktikování nemají žádné problémy. Jozífková (2007) také uvádí, že BDSM+ lidé kladou důraz na konsensualitu a o bolesti mluví spíše jako o symbolické nebo příjemné. Stejně jako Jozífková i Weinberg (2006) upozorňuje, že klinické definice sadismu a masochismu vychází z extrémních patologických případů a z popisu Freuda a Kraffta Ebinga. Stejného názoru jsou i Eve a Renslow (1980), kteří uvádějí, že pokud lékař dojde k názoru, že odlišná sexuální preference je duševní nemocí, jelikož způsobuje jedinci potíže, mohl by stejně tak za nemoc označit manželství, jelikož mnoho klientů psychiatrů, psychologů a terapeutů má manželské problémy. Regier, Narrow, First a Marshall (2002) se zase pozastavují nad tím, že dle klinických klasifikací je jako sexuální sadista označen jedinec, který někoho znásilnil bez ohledu na jeho skutečné sexuální zaměření, stejně tak jako jedinci, kteří se S&M aktivit účastní dobrovolně a nemají (ani nezpůsobují) kvůli tomu nikomu žádné potíže. Autoři také zdůrazňují, že jedince, kteří jsou v tomto ohledu označeni za „nemocné,“ vystihují přesněji jejich psychické vlastnosti než sexuální zaměření. Některé studie ukazují, že většině lidí s odlišnou sexuální preferencí nezpůsobuje duševní poruchy jejich sexuální preference, ale nepřátelské a stresující reakce okolí (Meyer, 2003).

Já osobně jsem se seznámila, a dokonce blíže poznala, s několika desítkami BDSM+ lidí. Tito lidé vedou vesměs normální spokojené životy a nemají více problémů než kdokoliv jiný. Samozřejmě i v této skupině se najdou jedinci, kteří řeší nějaké problémy, ale nepřijde mi to výraznější než jinde v populaci. Zajímavostí, kterou bych zde chtěla uvést, je až extrémní odpor mnoha z nich k jakémukoliv nekonsenzuálnímu „ubližování.“ Mě osobně zaujal příklad, který souvisí s Velikonocemi, kdy ne jeden z těchto lidí prohlásil, že je nemá rád, protože mu je vyloženě nepříjemné bít někoho nebo být bitý (byť jen symbolicky) jednak od někoho cizího, s kým není v bližším vztahu, a jednak vlastně nekonsenzuálně.

1.2 Pojem BDSM

Co je velice důležité a co mnoho lidí zdůrazňuje je to, že BDSM je konsensuální forma relačního vyjádření (vyjádření určitého vztahu, které je oboustranně přijímané). Ačkoliv je aktuálně BDSM spojováno hlavně se sexuální aktivitou, častokrát při jeho praktikování nedochází k žádnému pohlavnímu styku (Weinberg, Williams, & Moser, 1984). Někteří lidé praktikují například bondage nebo spanking pouze se stejně zaměřenými přáteli (a bez sexuálního kontextu), ale nikoliv s partnerem. Pod pojmem BDSM si můžeme představit cokoli od občasných sexuálních praktik až po životní styl (Kolmes, Stock, & Moser, 2006). Jak je výše uvedeno, BDSM se skládá z bondage, disciplíny, dominance, submitivity, sadismu a masochismu.

Všechny tři hlavní kategorie BDSM mohou být praktikovány samostatně, ale nejčastěji se různě kombinují a doplňují, a proto je nalezení jednotné definice velice komplikované (Ernulf & Innala, 1995). Dalším problémem je, že se jedná o tak rozsáhlou a rozmanitou oblast, že nelze jasně určit, co všechno sem můžeme zařadit. Často také záleží na konkrétní osobě, situaci a pocitech samotných aktérů a nejen na činnosti jako takové. Nordling, Sandnabba, Santilla a Alison (2006) popisují rozdílné názory aktérů na to, co by zařadili do BDSM, a zdůrazňují právě význam kontextu a aktuálního rozpoložení a vnímání účastníků. Otázkou také zůstává, kdo by měl přesnou definici BDSM určit. Zda právníci, poslanci, terapeuti, sami aktéři nebo ještě někdo zcela jiný (Moser & Kleinplatz, 2006).

Tato práce se opírá hlavně o definici Wisemana, podle kterého je BDSM: *„znalost psychologické dominance a submise, a/nebo fyzického omezování (bondage), a/nebo bolesti, a/nebo souvisejících aktivit, provozovaných bezpečným, legálním a konsensuálním způsobem, za účelem zakoušení erotického vzrušení jedinice nebo jeho osobního růstu“* (Wisemana, 1996, str. 40)

1.2.1 Bondage & disciplína

Slovem bondage je označováno svázání/spoutání člověka. Daevon a Miller (1995) definují bondage jako umělecké vázání člověka do různých pozic. Nicméně tato definice se zdá příliš úzká, jelikož zahrnuje pouze určitý druh bondage (pravděpodobně ten, který pracuje s provazy), ale nevystihuje omezení jinými

prostředky (například svěracími kazajkami, řetězy, koženými nebo policejními pouty, foliemi aj.), které pod bondage také patří.

Jedná-li se o bondage, která pracuje s provazy, rozlišuje se na dva hlavní proudy, a to na japonskou bondage a západní bondage. Západní vázání je hlavně pragmatické. Tento způsob vázání se používá především pro výsledek samotný, tedy proto, aby byl člověk bezmocný a obvykle v poloze, ve které bude přístupný pro další praktiky (bití, omezování dechu, lechtání, sex aj.). Japonské vázání, na které se v této práci zaměřuji, se nazývá shibari a je oproti západnímu stylu bráno více jako umění, ve kterém je důraz kladen hlavně na prožitek během vázání, než na finální podobu. Japonské vázání je mnohem starší a vyvíjelo se po mnoho desetiletí (viz kapitola 2.1 Historie shibari), provaz je zde brán jako prostředek komunikace. Dalo by se zjednodušeně říct, že v západním stylu jde o svázání, kdežto v shibari o vázání. Svoji kategorii ve vázání si v posledních letech začíná vydobývat i styl zvaný fusion, ve kterém jde ale především o estetiku finálního výsledku (výtvar z provazů se nosí třeba místo oblečení apod.) (Soptík, n.d.). Za sólo kategorii by se pak dala označit i selfbondage, kdy člověk svazuje sám sebe.

Disciplínou je myšlena poslušnost a uposlechnutí příkazů (Devon & Miller, 1995). Čičmanec (2009) popisuje disciplínu v BDSM jako postup podobný výchově dětí (hlavně v minulých stoletích), kdy nadřazený jedinec určuje podřízenému pravidla k dosažení určitých cílů a pokud jsou tato pravidla porušena, následuje trest. Disciplína je tedy jakási výchova nebo výcvik.

Kategorie B&D samozřejmě může obsahovat bolestivé podněty či fyzické tresty, nicméně, ne vždy tomu tak je. Jde zde především o fyzickou nebo psychickou (častokrát obojí) kontrolu nad partnerem a jeho omezování než o bolest samotnou (Kolmes, Stock & Moser, 2006; Janus & Janus, 1993).

1.2.2 Dominance & submisivita

V kategorii D&S se jedná především o předání moci, emocionální nadvládu. Submisivní jedinec dává dominantnímu moc nad sebou samým. Dominantní jedinec pak od submisivního očekává poslušnost, podřazenost a pokoru. D&S je podobné B&D, ale kontrola je spíše v oblasti emocí (Čičmanec, 2009). Patří sem mimo jiné různé manipulace s myslí submisivního jedince (psychologické hry), jeho emoční trýznění (například chladným přístupem dominantanta) či ponižování. Pokud zadá vládnoucí

jedinec podřízenému nějaký úkol, pak bude v B&D kontrolovat spíše provedení úkolu a v D&S spíše snahu a zainteresovanost podřízeného. V této kategorii se mohou objevovat také fyzické tresty a bolest, ale hlavně kvůli zdůraznění hierarchického postavení, ne kvůli bolesti samotné. Například fackování nebo užívání roubíku. Hierarchický rozdíl mezi partnery může být stálý nebo se může různě měnit či objevovat a ztrácet (viz kapitola 1.5 Charakter BDSM her). Podrobněji se budu aspekty D&S zabývat v kapitole Dominance, submitivita.

1.2.3 Sadismus & masochismus

V kategorii S&M je nejdůležitějším faktorem fyzická bolest (od lehké bolesti až po silný vjem). Při sadismu plyne uspokojení ze způsobování bolesti, u masochismu z přijímání bolesti. Easton a Liszt (2000) uvádí, že u jedinců, kteří preferují kategorii S&M, dochází ke vzrušení při určité hladině bolesti v konkrétním okamžiku. Pod tuto kategorii spadá například spanking (výprask), bičování, použití elektřiny, včelího vosku, různých svorek, ale i tvrdší praktiky trvalejšího rázu, jako je značkování, různé propichování kůže apod.

1.3 Lidé praktikující BDSM

Při praktikování BDSM má každý účastník aktu jistou roli, která se nazývá různě podle toho, co praktikuje. Mnoho lidí zdůrazňuje důležitost používání správné terminologie, protože ne každý sadista je i dominantní, ne každý masochista je zároveň submisivní atp. Asi nejjednodušší rozdělení názvů rolí je podle výše zmíněných kategorií BDSM. Jedinci se mohou nazývat riggery a modely (B&D), dominanty a submisivy (D&S) nebo sadisty a masochisty (S&M). Nicméně označení jedinců může být mnohem více než jen tato a každé vyjadřuje něco jiného. Pro účely této práce je podle vzoru Héberta a Weavera (2015) vybráno pouze zjednodušené označení (které je sice lehce zavádějící, nicméně jedno z nejčastěji používaných) submisivní a dominantní jedinci (submisivové a dominantní) plus tzv. switch, kteří nemají vyhraněnou preferenci, pokud budu hovořit o lidech, kteří praktikují BDSM všeobecně. A, jak už bylo zmíněno v úvodu, modelky a riggerové, pokud budu hovořit konkrétně o lidech, kteří se věnují shibari.

Submisivní jedinci (označení např.: bottom, submisiv, otrok, služka, zvířátko, modelka atd.) se vyznačují převážně ochotou vzdát se kontroly, jejich preferencí je

spíše následovat dominantního jedince či touha potěšit ho. Pro některé může být lákadlem také změněný stav vědomí zvaný subspace, který se přirovnává ke stavu podobnému hluboké meditaci (viz kapitola 3.4 Změněné stavy vědomí). Pod pojem submisivní jedinci jsou v této práci řazeni také masochisti, nicméně ti se od ostatních pojmů liší asi nejvíce, protože pod jejich preference nemusí spadat podřízení se, ačkoliv tomu tak v praxi často bývá. Autoři Henkin a Holiday (2003) se při definici masochismu (v rámci BDSM) záměrně vyhýbají pojmu bolest (protože v rámci BDSM se může jednat i o nebolestivé podněty jakým je například lechtání či omezování dechu, ačkoliv bolestivé obvykle převažují), a mluví o masochismu jako o potěšení z přijímání silných vjemů. Masochismus či sadismus nemusí být zaměřen jenom fyzicky, ale i psychicky.

Co se týká dominantních jedinců (označení např.: Pán, Madam, domina, top, majitel, otrokář, rigger atd.), dalo by se zjednodušeně říci, že jsou to ti, co „mají navrch“. Dominantní jedinci tedy přebírají kontrolu nad submisivem. Do této skupiny jsou zařazeni i sadističtí jedinci, kteří jsou charakterističtí oblibou způsobovat silné podněty (Henkin & Holiday, 2003). Ve výzkumu Héberta a Weavera (2015) byla jednou z nejčastějších vlastností dominantních jedinců zmiňována empatie, dále pak rozhodnost, pozornost, opatrnost, svědomitost, zodpovědnost a péče o submisiva. Mnoho dominantů ve zmiňovaném výzkumu i v předvýzkumu k mé bakářské práci zdůraznilo, že ačkoliv oni jsou ti, kteří rozhodují, chtějí reprezentovat ty nejlepší zájmy jejich BDSM partnerů.

Poslední kategorií jsou lidé zvaní switch. Switch je člověk, který se nevyhraňuje čistě pro jednu nebo druhou stranu, ale rád dominantní a submisivní roli střídá (Wismeijer & van Assen, 2013). Toto střídání však nemusí být vždy bráno jako 50:50. Někteří se charakterizují převážně jako dominantní (např.: z 80%) s občasnou chutí výměny role nebo naopak. Objevovat se může také dominance/submisivita vázaná na pohlaví (např.: žena může být submisivní vůči mužům, ale dominantní vůči jiným ženám) nebo dominance/submisivita spojená s konkrétními osobami.

1.4 Pravidla a bezpečnost

Základ BDSM je, jak už bylo několikrát zmíněno, v tom, že jeho praktikování je konsensuální. Když se někdo rozhodne týrat svého partnera bez jeho souhlasu, nemá to s BDSM nic společného, ale je to trestný čin (DiClaudio, 2010). Protože při těchto

praktikách je nezbytná důvěra, lidé se snaží, aby si důvěru navzájem nezničili a aby vše praktikovali co nejbezpečněji v tom smyslu, že si dávají pozor, aby jejich chování nevedlo k trvalým následkům, a to nejen fyzickým, ale i psychickým (najdou se výjimky třeba v podobě různého značkování, ale není to běžné) nebo dokonce smrti partnera. Proto má BDSM svá pravidla a podmínky.

1.4.1 SSC

Prvním z nich je takzvané pravidlo SSC (safe, sane, consensual), neboli bezpečně, s rozumem a s oboustranným souhlasem. Toto pravidlo začalo být známé v osmdesátých letech v USA a stalo se jakýmsi společným jmenovatelem pro BDSM praktiky (Seiler, 2010). Díky tomuto pravidlu se začalo BDSM vyhraňovat proti zneužívání a dalším trestným činům. Safe znamená, že by lidé měli dbát na bezpečnost, aby nedošlo k nechtěné újmě na zdraví. S tím je spojeno, že jedinci by měli mít dostatečné dovednosti a znalosti o praktikách, jejich účincích a možných zdravotních rizicích, které jsou s nimi spojené. Pod slovem sane se skrývá zdravý rozum. Jde o to, aby byli jedinci schopni rozlišit mezi představou a realitou a byli zodpovědní. Seiler (2010) zmiňuje pod tímto pojmem také fakt, že během praktikování BDSM by se účastníci měli vyhnout užívání jakýchkoliv návykových látek, které by mohly jakkoliv omezit schopnost úsudku. A slovo consensual zahrnuje již zmiňovaný oboustranný souhlas s tím, co se děje a bude dít. Kdykoliv může kterýkoliv účastník svůj souhlas odvolat a ostatní mají povinnost jeho rozhodnutí plně respektovat. Někdy (obzvláště pokud se partneři ještě pořádně neznají) je dobré domluvit si, co vše se může a nemůže ještě před začátkem jakýchkoliv aktivit. Jednotlivé prožitky jsou totiž zcela odlišné pro každou osobu, a tudíž nelze spoléhat na to, že předchozímu partnerovi se to či ono líbilo a bude se to tedy líbit i ostatním. Navíc i u jednoho člověka se může prožívání měnit v průběhu času, v návaznosti na náladu či city k druhému jedinci (Moser & Kleinplatz, 2006). Nawataneko (2020) ke consentu dodává, že když jedinci souhlasí s účastí na nějaké aktivitě, musí si být vědomi záměrů, se kterými do BDSM jdou. Pokud to tak není, nemají žádnou kontrolku, která je informuje o tom, co vlastně chtějí druhému dovolit. Riziko toho, když si aktéři nejsou dobře vědomi svého záměru, spatřuje v tom, že pak mohou přejímat záměr od druhého, což nemusí korespondovat s tím, co se jim reálně líbí a může to vést k problémům. A dále upozorňuje na rozdílnost záměru (kdy jsme si vědomi toho, co chceme dělat a proč to chceme dělat) a očekávání,

které je spíše vírou v to, že se něco stane nebo že někdo by měl něco udělat nebo něčeho dosáhnout. Očekávání od druhých i od sebe samého vytváří příběh budoucnosti, který může vést ke zklamání (Nawataneke, 2020).

1.4.2 RACK

Pravidlo SSC ale začalo být kritizováno pro nedostatečnost ve vystižení všech BDSM praktik. U některých totiž nelze s jistotou zaručit, že aktivita je stoprocentně bezpečná. Medlin (2001) uvádí, že proto Gary Switch navrhl v roce 1999 nové pravidlo nazývané RACK (risk aware consensual kink). Podle Switche se praktikování mnoha BDSM aktivit dá přirovnat k horolezectví, které také nebude nikdy úplně bezpečné. Slovo risk tedy znamená skutečnost, že se i přes zkušenosti a plánování jedinců může něco pokazit a je tedy nezbytné brát v potaz možná rizika, která mohou nastat. Aware znamená uvědomění si rizik i následků. Slovo consensual má stejný význam jako v SSC. A poslední slovo kink označuje osobu, která BDSM praktikuje. Pravidlo SSC nedovoluje praktikovat činnosti, které nejsou zcela bezpečné, naproti tomu pravidlo RACK neoznačuje nic za bezpečné, je méně jednoznačné než SSC a zahrnuje více zodpovědnosti jedinců (Medlin, 2001).

V shibari by se dalo pravidlo SSC použít při vázání na zemi, nicméně při jakémkoliv závěsu, byť jen částečném (kdy se nějaká část těla stále dotýká země), už jde vždy o RACK.

1.4.3 Stopka

Dalším bezpečnostním prvkem v BDSM je safe word neboli stopka, což je předem domluvené slovo či gesto, kterým může kdokoliv, kdo se účastní BDSM aktivity, tuto aktivitu ukončit. Toto slovo by mělo být jednoduché, aby se dalo dobře vyslovit. Ideálně by nemělo mít žádnou souvislost s vykonávanou aktivitou a mělo by být dostatečně neobvyklé, aby se dalo jasně odlišit například od hraného nesouhlasu či odporu. Mohou se používat například různá jména, příjmení, dětské hračky, zvířata nebo cokoli jiného, na čem se účastníci domluví. Poměrně oblíbenou variantou stopky jsou barvy na semaforu, kdy zelená znamená, že je vše v pořádku, žlutá či oranžová signalizuje, že jedinec chce buď změnit aktivitu, nebo nechce, aby druhý přidával na intenzitě, a červená znamená okamžité ukončení všech BDSM aktivit. Pokud by jedinci

nemohli aktuálně mluvit, je dobré dohodnout si i nonverbální stopku (například kroužky nohou, opakovaný hlasitý zvuk, poklepávání prsty atd.) (Řezníčková, 2017).

Důvod pro zastavení aktivit může být cokoli, co se pro účastníka stává nepříjemným, ale i nečekané komplikace. Přesto, že se aktéři předem dohodnou, co bude následovat, může se stát, že reálný zážitek nebude odpovídat očekávanému a na jednoho z partnerů to bude moc (Seiler, 2010). Také se může stát, že jednomu z účastníků se udělá zle, začne omdlévat apod., i to je důvod pro užití stopky. Stopku je nutné respektovat a nikdo by se neměl stydět nebo bát ji použít. Přesto se tak někdy děje. Obvykle hlavně z důvodů, že se dotyčný stydí, nechce pokazit atmosféru nebo se dotknout svého protějšku. Ačkoliv se může zdát, že stopka je jen pro submisivy, opak je pravdou. Stopku může použít kdokoliv z účastníků kdykoliv. U submisivů si asi umíme představit snáz situace, kdy ji využijí, nicméně nestává se až tak zřídka, že submisiv provokuje dominantu víc, než je dominant schopen přijmout nebo po něm vyžaduje aktivity, které pro něj z jakéhokoli důvodu nejsou příjemné (např.: bití až do krve, provazy kolem krku aj.). Na shibari workshopu Komunikace a čtení myšlenek (osobní sdělení, 4. 8. 2020) lektorky Nēya Hive a Nikoleta vysvětlovaly nutnost změny chápání stopky. Stopka podle nich není o tom, že některý z účastníků něco zkazil nebo nevydržel to, co měl, ale o tom, že se rigger s modelkou dostali společně na vrchol svých možností a mělo by je to spojovat, nikoliv rozdělovat.

Některé aktivity mohou vypadat podobně jako trestné činy, nicméně mimo rozdílů, které jsem uvedla výše, mají účastníci po skončení aktivity převážně příjemné pocity uspokojení a naplnění, kdežto důsledky trestných činů jsou opačné a jedinci poté pociťují například bezmoc nebo méněcennost (Gjuričová, 2000). Jedním z nepsaných pravidel ve společnosti více lidí, kde aktuálně praktikují BDSM pouze někteří z nich, je, že ostatní nemají právo zasahovat do cizích aktivit, pokud k tomu nejsou vyzváni samotnými aktéry nebo pokud se nejedná o zjevné nekonsensuální jednání.

1.5 Charakter BDSM her

Pro označení jednotlivé realizace BDSM se užívá pojem scéna (Devon & Miller, 1995). V shibari je to pak obvykle session. Pojem scéna může být i celkové označení pro všechny aktivity spadající pod BDSM, tedy stejně jako je třeba filmová scéna může být i BDSM scéna. Nicméně v této práci bude pod pojmem scéna nebo session označována jednotlivá realizace neboli hra, která má začátek a konec.

Někdo by se mohl domnívat, že v BDSM hrách jde především o bolest, nicméně bolest pravděpodobně není jedním prvkem těchto her. Jedním prvkem je spíše power-play (dělba/výměna moci) (Weiss, 2006). Hébert a Weaver (2015) uvádí, že ačkoliv se může zdát, že dominantní jedinec má veškerou moc, je tomu přesně naopak, protože hranice určuje submisiv. Tento jev, kdy moc proudí zespoda nahoru, tedy od submisivního jedince k dominantnímu, se nazývá obrácená moc. Submisiv totiž poslouchá/podřizuje se dominantovi čistě ze své vůle a může kdykoliv přestat. Dalo by se říct, že dominantí mají kontrolu, ale submisivové mají moc. Principiálně je však v těchto hrách žádoucí iluze, že dominantí mají veškerou moc. Také Cross a Matheson (2006) uvádí, že v takovýchto hrách jde primárně o prožitek přerozdělení moci, a bolest slouží pouze jako pomůcka, díky které je možné vymezit roli aktérů. Toto hraní rolí se nazývá role-playing.

Iluze moci však není stejná po celou dobu interakce účastníků. U různých lidí to samozřejmě může být různé, obecný model je však takový, že při prvních rozhovorech, popřípadě domlouvání podmínek apod. jsou aktéři na stejné úrovni. Se začátkem scény stoupá iluze moci u dominantního jedince a podřízenost u submisiva, která vrcholí v průběhu scény. Poté opět klesá s ukončováním scény a při tzv. aftercare se srovnává do původních hodnot. Aftercare je specifickým prvkem BDSM her. Je to následná péče, kterou si aktéři poskytují po proběhlé scéně. Primárně se jeví jako podstatná pro submisivy. Jde o různé jemné doteky, polibky, objetí, chválu apod., které slouží k navrácení submisiva z jeho role do normálu, popřípadě k jeho ukonejšení. Nicméně i pro dominantní jedince má svou důležitost při navrácení se do normální role a ujištění, že je vše v pořádku. Aftercare může mít i podobu takzvaného vanilkového sexu. Jako vanilkové označují BDSM+ lidé konvenční sexuální chování, které neobsahuje rozdělení rolí/moci. Po aftercare většinou následuje zhodnocení a rozebrání proběhlé scény od všech účastníků (Řezníčková, Pospíšil 2016).

1.6 BDSM+ lidé v ČR

V České republice stejně jako v mnoha dalších státech po celém světě existuje subkultura BDSM+ lidí. Avšak tato subkultura je velice roztržena hlavně podle druhů preferencí, kterých je opravdu nepřeberné množství. S rozmachem internetu se začali tito jedinci více sdružovat, začaly vznikat workshopy zaměřené na různá témata pro bezpečnější praktikování a dnes již existují i různé kluby a akce, na kterých mají tito

lidé možnost potkat se. Mnoho lidí, se kterými jsem se setkala, uvedlo jako popud k setkání s dalšími podobně zaměřenými osobami internetové stránky zaměřené na BDSM, kde je někdo oslovil a pozval do komunity. Nejčastěji uváděné jsou www.bdsm.life.cz, www.eleferno.cz, www.fetlife.com nebo www.bdsm.cz. Komunity mají hned několik účelů. Dle Jozífkové (2008) jde hlavně o předávání informací, podporu, socializaci a vyhledávání partnerů. Newmahr (2010) zase vidí hlavní výhodu komunit ve vytváření povědomí o bezpečnosti a pravidlech, ve vzdělání a zdokonalování se v různých praktikách a v pomoci s vytvořením identity jedince. Nicméně mnozí lidé, kteří BDSM praktikují, nejsou zapojeni do žádných skupin a nekomunikují s podobně zaměřenými lidmi. Tito lidé mohou používat BDSM pouze pro zpestření svého sexuálního života nebo to považují za příliš osobní téma na to, aby ho sdíleli s někým dalším.

Součástí většiny srazů nejsou sexuální orgie, jak si možná lidé, kteří k tomuto stylu netíhnou, mohou myslet. Jedná se o běžná setkání, kde je možné otevřeně mluvit o svých preferencích stejně jako o čemkoliv jiném (Moser, 1998). V České republice se pořádají spíše komornější srazy, kterých se účastní kolem 10 – 30 osob, ale najdeme zde i větší akce, kterých se účastní desítky lidí. Některé srazy mohou být pouze seznamovací/povídací, jiné akce jsou tematicky zaměřené (např.: různé módní přehlídky či vystoupení) a jiné mají vyučovací charakter. Největší kumulace BDSM+ lidí je u nás asi kolem tzv. Ateliéru v Praze. V Ateliéru se organizují různé akce již od roku 2001. Pravidelně je otevřený pro návštěvníky každou neděli („akční neděle“) a čtvrtek („kecací čtvrtky“). Další známějším místem je Domeček v Brně. Ale různé menší srazy se organizují i v dalších městech v ČR (Olomouc, Plzeň, Karlovy Vary, Liberec aj.). Různé akce organizuje také skupina Písklata.

Konkrétně na shibari je zaměřené místo v Praze s názvem Subspace. Subspace studio se otevřelo v roce 2019 a pořádají se zde jamy, přednášky a různé vázací akce. Jamy jsou každé pondělí, v úterý je pak krátký večerní workshop a o víkendech jsou celodenní nebo celovíkendové workshopy. Kromě toho se zde jednou za čas konají rozličné přednášky a Subspace také několikrát do roka organizuje různé festivaly (Prague shibari festival, SHNEK, The other side of ropes). Dalším organizátorem velké pražské akce (Ropespirit) zaměřené na vázací vystoupení je piercingový a tetovací salon Hell.

Setkání BDSM+ lidí na jakýchkoliv akcích má však také svá pravidla. Všem účastníkům musí být nad 18 let a musí jít na akci dobrovolně, nikdo nesmí být k ničemu nucen. Jako asi všude je nezbytné respektovat pokyny organizátorů a dále pravidlo SSC nebo RACK. Velice důležitá je ochrana soukromí a je tedy zakázané fotografování či natáčení. Někde tento zákaz platí celoplošně, někde je možné fotit, pokud na fotkách nebudou další účastníci akce. Stejně tak by měli být účastníci opatrní při popisování akce, aby dle popisu nebyl poznatelný nikdo z ostatních účastníků. Dalším velice důležitým bodem je zodpovědnost za sebe a případně za svého submisivního partnera. Samozřejmostí by mělo být slušné a ohleduplné chování k ostatním účastníkům (Ala, n. d.). Jednotlivé akce pak mohou mít různá další pravidla (například dress code).

Komunity jsou pro BDSM+ lidi velikou výhodou. Většina lidí z předvýzkumu k mé bakalářské práci i lidé z výzkumů Héberta a Weavera (2015) uváděli, že díky komunitě získali mnoho blízkých přátel, se kterými se mohou otevřeně bavit. V komunitě se také nemusí za nic stydět ani nic skrývat, protože je velmi nepravděpodobné, že by je někdo odsuzoval. Jedinci mezi sebou také nachází uznání za praktiky, které ovládají a které jinde nejsou pochopené (věšení na háky, ovládání biče, shibari a jiné). Mnoho BDSM+ lidí také zmiňuje, že díky setkávání s podobně zaměřenými lidmi získali větší sebedůvěru a pocit, že někam patří.

1.7 Comming out

S BDSM je často spojován pojem coming out. Coming out je definován jako kognitivně-behaviorální proces zahrnující rozpoznání odlišností, sebezpřijetí a integraci těchto odlišností do celkové osobnosti jedince (Weiss, 2010). V původním smyslu je tento pojem spojen s uvědoměním si a zveřejněním homosexuality, nicméně dnes se rozšířil ze sexuální orientace i na různé menšinové sexuální preference či genderové identity. Coming out může být vnitřní a vnější. Při vnitřním jde o uvědomění si odlišností od „běžné“ populace (např.: v sexuálních preferencích, genderové identitě aj.), při vnějším pak o sdělení těchto odlišností ostatním lidem. U každého jedince se může délka i intenzita prožívání coming outu lišit v závislosti na řadě vnitřních i vnějších faktorů (např.: akceptace od blízkých osob, společenské prostředí, náboženské založení jedince, sebevědomí apod.).

Coming out obsahuje několik fází. První z nich je tzv. precoming out, kdy si jedinec začíná poprvé uvědomovat svou odlišnost, nicméně ji nijak nespécifikuje. Tato

fáze se vyskytuje obvykle v dětství, což potvrzuje i většina lidí, se kterými jsem se setkala. Ve chvíli, kdy si jedinec uvědomí konkrétnost své odlišnosti (v tomto případě obvykle sexuální preference) jedná se o vlastní (vnitřní) coming out. V této fázi se může objevit odmítání a popírání, ale postupem času dochází (v ideálním případě) k sebezpřijetí a vnějšímu coming outu, při kterém je důležitá reakce okolí. Po přijetí nastává explorace, kdy jedinec začíná navazovat první BDSM vztahy. Následuje fáze integrace. Ve fázi integrace začleňuje jedinec své odlišnosti do své osobnosti a zařazuje je do svého hodnotového systému (Weiss, 2010). Vnější coming out může být různý, jedinec může informovat pouze svého partnera, nebo pouze lidi stejně zaměřené, ale o vnějším coming outu v pravém slova smyslu hovoříme spíše, pokud jedinec přizná své preference i širšímu okolí. Nicméně otázkou je, do jaké míry je to nutné. BDSM preference totiž na rozdíl od homosexuality (v případě, že si jedinec najde partnera/partnerku) nemusí být zcela viditelné.

Dnešní společnost je k BDSM otevřenější díky knihám (např.: Padesát odstínů šedi) i mediální prezentaci. Ale to neznamená, že je BDSM zcela pochopeno a přijímáno. Velkým problémem souvisejícím s coming outem může být nedostatečná informovanost pomáhajících profesí. Pokud má jedinec problém s coming outem a vyhledá proto pomoc u odborníka, který nemá dostatek informací, může to mít zásadní vliv na integraci osobnosti daného člověka. Naštěstí jsou dnes v ČR i informovaní lidé, kteří nabízejí pomoc s tímto problémem. Jedněmi z nich jsou například psychologové Marek Pospíšil a Zdeňka Pospíšilová (dříve Řezníčková), kteří pracují na projektu zvaném Sexuální variace/Varias, v jehož rámci pořádají různé přednášky a skupinová sezení, ale i osobní poradenskou činnost. Tématu BDSM se hodně věnuje například i Eva Jozífková, která sepsala nespočet různých materiálů na toto téma. Ve světě pak existují i organizace chránící práva BDSM+ osob. Jednou z nejznámějších organizací je NCSF (National Coalition for Sexual Freedom), která byla založena v roce 1997 a která bojuje za to, aby BDSM nebylo důvodem k utiskování či pronásledování jedince (Řezníčková, 2011).

1.8 Výhody a nevýhody praktikování BDSM

Zajímavostí je, že ačkoliv by se mohlo na první pohled zdát, že se výhody i nevýhody budou lišit podle toho, zda je jedinec submisivní nebo dominantní, opak je pravdou. Na

většině výhod i nevýhod se shodnou zástupci z obou skupin a jedinci, kteří jsou switch, to jen potvrzují (Hébert & Weaver, 2015).

Specifické výhody a nevýhody mají nejen různé role, ale i různé praktiky. Například jedinci z předvýzkumu k mé bakalářské práci, kteří praktikují shibari, uvádějí mezi výhodami intelektuální, kreativní a umělecké vyžití, dále pak protažení a udržování se v kondici. Někteří to označují dokonce za jakýsi sport, který je spojen s prací s psychikou. Mezi nevýhodami je pak zmiňována jistá finanční náročnost, kdy je třeba mít nejen pomůcky (specifické provazy, bezpečnostní nůžky, případně potřeby pro zavěšování – viz kapitola 2.2 Propriety pro vázání), ale pro bezpečné praktikování je dobré jít také na workshopy, které jsou tímto směrem zaměřené. Aktuálně se dá v ČR najít poměrně dost takovýchto akcí (viz kapitola 1.6 BDSM+ lidé v ČR).

1.8.1 Výhody

Výhody, které pramení čistě z dominantního postavení, jsou například pocit moci/kontroly a hlavně množství důvěry, kterou do těchto lidí jejich partneři vkládají a která je s jejich postavením nezbytně spojená. Někteří také pociťují významné zvýšení sebedůvěry, kterou s hraním této role trénují. Naopak submisivní jedinci vidí svou výhodu v pocitu absolutní a bezstarostné svobody, která pramení z přenechání kontroly dominantní osobě. Masochisticky zaměřený jedinci pak shledávají výhodu v návalech endorfinů, které jsou spojené s bolestí (Hébert & Weaver, 2015).

Ačkoliv by se mohlo zdát, že lidé praktikují BDSM hlavně kvůli sexuálnímu vzrušení, případně uspokojení, překvapivě ne vždy tomu tak je. Stejně jako většina BDSM+ lidí, se kterými jsem se setkala, i mnoho participantů výzkumu Héberta a Weavera (2015) bez ohledu na jejich „rolí“ uvádí, že erotická stránka v těchto praktikách sice je, ale není to pro ně hlavní motivace. Naopak, mnohem častěji než o sexuálním uspokojení, mluví lidé o uspokojení psychickém, či o jakémsi duchovním naplnění. Další často uváděnou výhodou je příležitost potěšit partnera a především zábava, kterou pro tyto lidi hraní BDSM her představuje. Hodně diskutované je také téma vztahů. Páry, kde spolu partneři praktikují BDSM, mluví o mnohem hlubším spojení, větší důvěře a otevřenější komunikaci v porovnání s „normálními“ vztahy, které měli oni sami dříve nebo které vidí ve svém okolí. Jeden muž, který se účastnil výzkumu Héberta a Weavera uvádí:

„Každý den se vzbudíte, podíváte se na tu osobu vedle sebe a víte dobře, že její život je pro vás jednou z nejdůležitějších věcí na světě, nejen proto že je to vaše žena nebo váš muž, ale proto, že se vám dali vše, celý jejich život je váš a váš život je jejich. Je to jiné spojení.“ (Hébert & Weaver, 2015, str. 56)

Totéž platí nejen o partnerských, ale i o přátelských vztazích, které obsahují některé BDSM aktivity. Mnozí lidé také uvádějí, že díky BDSM lépe poznali nejen své partnery a přátele, ale také sami sebe. Jedna z nejčastějších výhod, kterou vyslovila většina účastníků již zmiňovaného výzkumu Héberta a Weavera (2015) a stejně tak většina participantů předvýzkumu k mé bakalářské práci, a která je uváděna i v množství jiné literatury, bylo psychické uvolnění, které někteří přirovnávají dokonce k meditaci nebo terapii. Během BDSM aktivit mohou aktéři ventilovat emoce, které by jinde nebyly vhodné. Pod psychické uvolnění řadí mnoho lidí také změněné stavy vědomí, v BDSM kontextu se nazývají subspace a topspace/flow (podle toho, ve které „rolí“ se člověk nachází). U obou těchto stavů dochází k úbytku stresu. Více se těmito stavy budu zabývat v kapitole 3.4 Změněné stavy vědomí.

1.8.2 Nevýhody

Objevují se však i určité nevýhody, a dokonce i potencionální nebezpečí. Pro dominantní jedince je nevýhodou velké množství zodpovědnosti, kterou na sebe berou. U „jemnějších“ praktik je riziko poměrně malé, ale například u omezování dechu už jde o opravdu vážnou věc, kde musí dominant dobře znát zdravotní stav submisivního jedince, a vše pečlivě hlídat. Nebezpečím pro dominantního jedince je také psychicky labilní submisiv, který může dotyčného začít vydírat, stalkovat nebo si přivlastňovat. Hébert a Weaver (2015) však podotýkají, že takové případy jsou spíše výjimkou z pravidla a jsou poměrně vzácné.

Stalking a přivlastňování může být hrozbou i pro submisivního jedince, nicméně problém s vydíráním dominantního jedince submisivním může být závažnější, protože submisiv může říct, že činnost nevykonával dobrovolně nebo že ho dominant nutil. Dominantní jedinec pak může čelit obžalobě ze znásilnění, sexuálního nátlaku, omezování osobní svobody, týrání aj. Provozování BDSM v soukromí u nás není trestné (ačkoliv některé praktiky mohou být sporné), nicméně problém nastává při zacházení s pornografií, která obsahuje BDSM prvky. V ČR je zakázána výroba, distribuce či jakékoliv zprostředkování porna s BDSM praktikami. Respektive jakéhokoliv

pornografického díla, ve kterém se projevuje násilí či neúcta k člověku. Trestná sazba je podle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. § 191 až rok odnětí svobody, zákaz činnosti nebo propadnutí věcí.

Submisivní jedinci jsou zase vystaveni větší možnosti fyzické i psychické újmy. Proto mají častokrát větší potřebu se chránit. Existují totiž i nebezpeční dominantní, kteří jsou buď bez zkušeností, nebo je jejich záměrem člověku ublížit. Takových „zlých“ dominantů však není mnoho a všichni účastníci výzkumu Héberta a Weavera (2015) podotýkají, že takový jedinec nepraktikuje BDSM, které je pod podmínkou konsenzuality. Přesto je pro ně bohužel možné se v BDSM kultuře ukrýt a někomu ublížit. Naštěstí bývají tito jedinci potom v komunitě nezřídka veřejně označeni a vyloučeni a upozorňuje se na jejich potenciální nebezpečnost.

Jedním z největších problémů BDSM+ lidí je stigmatizace. Ta sice s postupující dobou naštěstí ustupuje, nicméně i dnes se můžeme setkat s případy ztráty rodiny nebo zaměstnání při zjištění informací o jedincových praktikách či dokonce jen představách. Dalším velkým problémem jsou vztahy. Ačkoliv jsou účastníci předvýzkumu k mé bakalářské práci i výzkumu Héberta a Weavera (2015) podle svých slov v BDSM vztazích častokrát spokojenější než lidé v „normálních“ vztazích, je velice obtížné najít vyhovujícího partnera. Jedním z důvodů je veliká rozmanitost BDSM aktivit, takže není snadné najít partnera, který má stejné preference. Dalším omezením je to, že mnoho z těchto lidí nechce být se svým BDSM partnerem milostně zapleteno (častokrát mají jedinci větší množství BDSM+ partnerů, se kterými nemají milostný vztah). A v neposlední řadě je BDSM komunita poměrně malá, takže výběr vhodných partnerů je omezený. Jako problém vidí někteří lidé také určitou obtížnost přijetí vlastních tužeb.

Co se týče dalších rizikových faktorů, Jozífková (2007a) uvádí například, že *„někteří jedinci vědomě nebo podvědomě vyhledávali jako své partnery osoby, které se nedokázaly nebo neodvažovaly účinně bránit, a které se snadno ocitaly v závislém postavení na partnerovi“* (str. 45). Dále autorka hovoří o třech jevech, které mohou působit zásadně. Těmito jevy jsou hierarchické postavení, rozdíl mezi konsensuální aktivitou a týráním a různé psychické násilí v komunitách. U hierarchického postavení autorka uvádí, že zásadně ovlivňuje komunikaci třeba tak, že si podřízený nedovolí hájit svoje zájmy a potřeby a nadřízený zase nesděluje všechna fakta. Zde je uvedena důležitost aftercare, při které se hraný hierarchický rozdíl vrací opět zpět do normálu. Pokud nedojde k tomuto vyrovnání, může podle Jozífkové (2007a) *„subjektivní vnímání*

hierarchického postavení jedince posunout jeho chování směrem ke zvýšené dominanci či submisivitě, a to nejen vůči partnerovi, ale také vůči okolí“ (str. 52). Velký hierarchický rozdíl sebou také nese riziko, že se submisiv neodváží použít stopku nebo se všeobecně nechává více tláčit do věcí, které mu nejsou příjemné. Toto riziko je obzvláště výrazné u lidí, kteří byli v minulosti skutečně týraní nebo zneužívání. I v BDSM se může objevit nekonsenzuální násilí, které je třeba rozpoznat. V tomto směru uvádí Jozífková (2007b) typické příklady – nucení k určitým praktikám (ať už z dominantního postavení nebo naopak provokováním se submisivovy strany), úmyslné nerespektování limitů nebo stopky, vyvolávání psychické závislosti, stalking, v rámci dominance požadovat absolutní kontrolu nad celým životem partnera (nad jeho financemi, vztahy s rodinou nebo kamarády apod.), v rámci submisivity odmítat odpovědnost za sebe a své činy, požadovat po partnerovi vykonávání určitých praktik s někým jiným, dávat partnerovi zodpovědnost za to jak se cítím v životě a trestat ho za vlastní pocity, nespokojenost aj. Obdobné věci se pak mohou objevovat i v komunitě. Například vydírání jedinců, že pokud se nepřizpůsobí (např.: sexuálním praktikám na veřejnosti, projevům úcty dominantním osobám, nesdělí osobní údaje, nerozejdou se nebo naopak rozejdou se s partnerem atp.) budou z komunity vyloučení. Dalším rizikem v komunitě je úmyslné sdělování zavádějících informací nebo hrozby zveřejnění fotografií či soukromé komunikace (Jozífková, 2007b).

1.9 Výzkumy zaměřené na BDSM

Přestože je oblast BDSM stále ještě nepříliš prozkoumaná, dnes již existuje více významných studií, které se na toto téma zaměřují. První vybrané studie, které bych chtěla zmínit, se soustředí na vztah BDSM a osobnostních rysů jedinců, kteří ho provozují. Další studie pak souvisí s terapií těchto jedinců. V poslední uvedené studii z roku 2019 jsou pak shrnuty vědecké poznatky o BDSM, které byly do té doby publikované.

Jednou z prvních studií zaměřených na toto téma byla studie Richterse, de Vissera, Rissela, Grulich a Smitha (2008), která se zabývala psychosociálními vlastnostmi jedinců praktikujících BDSM. Sběr dat probíhal v Austrálii pomocí telefonních rozhovorů. Výzkumu se zúčastnilo 19307 lidí ve věku od 16 do 59 let. Z toho bylo 1,8 % mužů a 1,3% žen BDSM+. Výsledky této studie ukazují, že BDSM+ jedinci nevykazují vyšší úzkostnost nebo menší subjektivní pocit štěstí. BDSM+ muži

pak skórovali na škále psychologického distresu signifikantně níž než muži z kontrolní skupiny. V této studii nebyla objevena ani žádná souvislost mezi praktikováním BDSM a sexuálním zneužíváním či jinými sexuálními obtížemi. Richters et al. (2008) tedy označují provozování těchto aktivit pouze za sexuální zájem, nikoliv patologii.

Jednu z nejvýznamnějších studií zaměřenou na BDSM+ osoby uskutečnili v roce 2013 Wismeijer a van Assen. Výzkumu se zúčastnilo 1336 participantů, z toho bylo 434 osob v kontrolní skupině a 902 BDSM+ lidí. Participantů vyplňovali online baterie psychologických testů (NEO Five-Factor Inventory, Attachment Styles Questionnaire, Rejection Sensitivity Questionnaire, World Health Organization-Five Well-being Index). Tato studie ukazuje, že BDSM+ lidé jsou více extrovertní, více otevření novým zkušenostem a také jsou svědomitější než kontrolní skupina. Dále jsou méně neurotičtí, lépe snášejí odmítnutí a subjektivně pociťují větší pohodu. Na druhou stranu jsou oproti kontrolní skupině méně příjemní. Jedním ze stereotypních mýtů o BDSM je představa, že BDSM přitahuje lidi, kteří mají traumatické sexuální zkušenosti nebo nemají vytvořenou optimální citovou vazbu. Studie Wismeijera a van Assena (2013) však tuto představu vyvrací, jelikož BDSM+ osoby měly v souvislosti s attachmentem (citovou vazbou) vyšší naměřené skóre než kontrolní skupina. Autoři uvádí, že spíše než psychologickými maladaptivními charakteristikami či traumatickými zkušenostmi se BDSM+ lidé vyznačují vyšší psychickou odolností a autonomií.

Studie Héberta a Weavera z roku 2014 se zaměřila na rozlišení osobnostních charakteristik mezi dominantními a submisivními jedinci. Tohoto výzkumu se zúčastnilo 80 dominantů a 190 submisivů ve věku mezi 18 a 64, kteří vyplňovali online baterii psychologických testů (Shapiro Control Inventory, Interpersonal Reactivity Index, HEXACO-60, Self-Report Altruism Scale, Rosenberg Self-Esteem Scale, Satisfaction with Life Scale). Většina respondentů (přes 88%) byla vysokoškolsky vzdělaná. Studie ukázala, že dominantní mají vyšší touhu po kontrole, jsou extrovertnější, vykazují vyšší sebeúctu a životní spokojenost. Submisivové jsou pak výrazně emocionálnější. Nicméně mezi skupinami nebyl zjištěn rozdíl v míře empatie, svědomitosti, altruismu, otevřenost vůči zkušenosti ani přívětivosti.

Tuto studii o rok později autoři doplnili o kvalitativní výzkum. Tohoto výzkumu se zúčastnilo 9 dominantů a 12 submisivů. Sběr dat probíhal formou telefonních nebo skype rozhovorů. Respondenti popsali dominanty jako pečující osoby, které jsou schopné a ochotné převzít kontrolu a pro které je typická vysoká míra pozornosti,

zodpovědnosti a empatie. Submisivové byli naproti tomu označováni jako ti, kteří jsou ochotní předat druhému kontrolu, a touží potěšit (Hébert & Weaver, 2015).

Jozífková (2007b) ve své práci uvádí studii Crosse a Mathesona z roku 2006, kteří zkoumali různé stereotypy. Neprokázaly však ani vyšší sebepoškozování či vyšší konzumaci drog u masochistů, ani větší sklon k sociální dominanci či agresivitě nebo vyšší stupeň antisociální poruchy osobnosti u sadistů. Co se týče bolesti, z hlediska psychoanalýzy nebylo prokázáno, že by sadisté měli silné id a slabé ego a superego, ani že by masochisté měli bolest jako trest superega za prožité potěšení (Jozífková, 2007b).

V následujících třech studiích se autoři zaměřovali na terapie BDSM+ lidí. V první studii byly zkoumány názory BDSM+ klientů i terapeutů na to, co při terapii škodí a co prospívá (Kolmes et al., 2006). Ve druhé zkušenosti BDSM+ párů s terapií (Hoff & Sprott, 2009). A ve třetí pak názory terapeutů na práci s takto zaměřenými klienty (Kelsey, Stiles, Spiller & Diekhoff, 2013).

Kolmes et al. (2006) pracovali s dotazníky od 175 lidí, kteří praktikují BDSM déle než dva roky a 17 terapeutů, kteří pracovali celkem se 186 BDSM+ klienty. Většina klientů (74,9%) uvedla, že problémy, které je přivedly do terapie, nijak nesouvisely s jejich BDSM orientací. Klienti i terapeuti uvedli, že je důležité nepovažovat BDSM automaticky za patologický jev (například nepředpokládat, že je to následek zneužívání, týrání či jiného traumatu, že submisivové jsou sebedestruktivní apod.) a neodsuzovat za to klienta nebo dokonce ho nenutit přestat. Naopak panovala shoda na tom, že BDSM může být přirozenou součástí života, se kterou je třeba pracovat stejně jako s ostatními tématy, které se v terapii objevují. Zaměřovat se na něj více je vhodné jen, pokud klientovi působí obtíže nebo pokud si to klient přeje. Což byl další bod, ve kterém se klienti i terapeuti shodli – je důležité rozeznat, kdy jde o zdravé BDSM a kdy se jedná o týrání nebo zneužívání. Jako velice důležité vnímají také obě skupiny informovanost terapeutů o BDSM, případně jejich ochotu si informace o tomto tématu doplnit.

Hoff a Sprott v roce 2009 zkoumali 32 heterosexuálních párů, které preferují BDSM v sexuální oblasti a jsou spolu minimálně rok. Výpovědi klientů pak rozdělili do 5 kategorií. První kategorie byla ukončení terapie po odhalení BDSM preferencí. Do druhé spadaly předsudky, negativní komentáře a přístup terapeuta, že je klient nemocný/závislý/patologický/rozbitý a BDSM je škodlivé/špatné/nemorální. Všichni

klienti, jejichž výpovědi spadaly do této kategorie, považovali reakce terapeuta za velmi škodlivé a poškozující terapeutický vztah. Ve třetí kategorii byla reakce terapeuta neutrální a s informacemi o BDSM zacházel stejně jako s jinými odhaleními v terapii, případně umožnil klientovi, aby si určil, zda je třeba se na toto zaměřovat. Terapeutický vztah se z pohledu klienta nijak nezměnil. Do čtvrté kategorie byly zařazeny reakce, které byly podporující a informované. Všichni klienti, kteří uvedli tuto zkušenost, se shodovali ve velmi pozitivním hodnocení terapeutického vztahu a hlásili pokrok v terapii. Pátou kategorií tvořily výpovědi klientů o tom, že o svém zaměření terapeutovi vůbec neřekli, ať už proto, že to nepovažovali za důležité nebo proto, že se báli negativní reakce. Tito klienti se v terapii vyhýbali všem tématům souvisejícím se sexualitou. Stejně jako v předchozí studii od Kolmese et al. (2006), i zde se klienti shodovali na tom, že by terapeuti měli zacházet s tématem BDSM jako s jinými faktory, které se v terapii objevují a měli by být schopni rozeznat, kdy se jedná o zdravé BDSM a kdy ne (Hoff & Sprott, 2009).

V roce 2013 provedli Kelsey et al. rozsáhlou studii ve Spojených státech, kde hodnotili postoje 766 terapeutů s minimálně doktorandským vzděláním, ke komunitě BDSM. 76% respondentů uvedlo, že měli v péči alespoň jednoho BDSM+ klienta a přes 50% spolupracovalo s více takovými klienty, ale pouze 48% se vnímalo jako kompetentních v této oblasti. Autoři toto vnímají jako alarmující a zdůrazňují důležitost školení a zvýšení informovanosti o tématu BDSM. Stejně jako v předchozích dvou studiích, i zde respondenti označovali za důležité přijímání klientů bez odsuzování, adekvátní znalost BDSM (popřípadě supervize a konzultace s kolegy, kteří mají v této oblasti více znalostí), vyvarování se pohledu na BDSM jako patologii a zároveň rozpoznání, kdy se jedná o nezdravé aktivity.

V roce 2019 se autoři De Neef, Coppens, Huys a Morrens rozhodli pomocí systému PRISMA-P shromáždit existující vědeckou literaturu o BDSM z biopsychosociální perspektivy. Byly zkoumány míry prevalence zájmů BDSM, souvislosti mezi zájmy BDSM a osobnostními rysy, nepříznivými zkušenostmi z dětství, úrovní vzdělání, sexuální orientací a biologickými markery. Z výsledků vyplývá, že orientace na BDSM souvisí s biologickými faktory jako je genderová identita, hladiny pohlavních hormonů a neurologická konstituce mozkových systémů bolesti a odměny. Určité osobnostní rysy (např.: extroverze nebo otevřenost) jsou spojené se zvýšeným zájmem o BDSM. Přítomnost poruchy osobnosti také koreluje

s BDSM, nicméně k tomuto autoři zdůrazňují, že jsou pouze omezené důkazy. Určitý vliv má také attachment (BDSM+ lidé mají jistější attachment), rodičovský styl (při hierarchickém postavení rodičů je větší šance, že děti toto přeberou a implementují do BDSM) a vzdělání (vyšší procento BDSM+ lidí je vysokoškolsky vzdělaných). Svou roli hrají také kulturní faktory, dostupnost BDSM tématu či přímo komunity a výběr partnera.

2 SHIBARI

Tím, že se shibari řadí pod BDSM, prakticky vše, co bylo doposud uvedeno v kapitole BDSM, platí i o vázání samotném. V této kapitole tedy jen doplním informace, které se týkají pouze shibari.

2.1 Historie shibari

Jak již bylo několikrát zmíněno, shibari je druh bondage, který má kořeny v Japonsku. Vzhledem k nedostatku informací o shibari v odborné literatuře považuji za důležité uvést zde stručně i jeho historii, pro dotvoření celkového obrazu o tomto vázání. Podrobnější popis historie se nachází v přílohách (viz Příloha 1).

Historie shibari je dlouhá. Od počátečního mučení a trestání se přes sexuální tematiku a smíšení se se západním stylem dostalo až do dnešní podoby. Jelikož je k historii vázání jen málo běžně dostupných pramenů, většinu informací jsem čerpala z přednášek pořádaných v Subspace Historie a styly vázání II – počátky Kinbaku (Soptík, 19. 11. 2020), Historie a styly vázání III – zlatá éra Kinbaku (Soptík & Ravieli, 10. 12. 2020) a Západní bondage (Soptík, 16. 3. 2021).

Vázání a používání provazů je součástí japonské kultury již stovky let. První známky o použití provazů se objevují v podobě otisků již na keramice ze starověku. Kvůli nedostatku železné rudy, byl provaz v Japonsku dlouho používán místo pout při zatýkání i místo dalších západních vymožeností při mučení. Největší rozmach v této oblasti byl při policejní práci v období Edo (1600-1868), kdy bylo na vrcholu umění hojojutsu („umění zatýkacího provazu“), které umožňovalo zajetí a imobilizaci protivníka pomocí provazu (Soptík, osobní sdělení, 19. 11. 2020). Provazy byly konopné, ale na cvičení se používaly provazy hedvábné. Protože však bylo spoutání považováno za velikou ostudu, neprobíhal trénink na lidech, ale pouze na atrápách ze slámy nebo těžkého japonského papíru (Cleaver, 1998). Po druhé světové válce bylo toto umění u policie zakázáno (přesto dodnes jeho fragmenty v policejních složkách přetrvávají) a dnes se s ním setkáme již jen v podobě bojového umění. (Soptík, osobní sdělení, 19. 11. 2020).

V Japonsku byla velmi populární témata trestání a ponížení. Obzvláště svazování a trápení ve sněhu. Zatímco na západě byla hlavním motivem historek, pohádek, představení atd. takzvaná dáma v nesnážích, obvykle velmi hrdá, která

vzdorovala a bojovala a na závěr byla zachráněna, v Japonsku se dáma v nesnázích smířila s osudem (trest, ponížení) a na závěr zemřela (Soptík, osobní sdělení, 19. 11. 2020).

Asi nejnámějším dílem, kde se vázání objevuje je ikonická kresba z roku 1885 s názvem Opuštěný dům na Adachigahara. Na obraze je těhotná žena svázaná a pověšená hlavou dolů. U ní je ježibaba s nožem, která (podle legendy k obrazu) láká ženy do opuštěného domu, kde je zabíjí (Soptík, osobní sdělení, 19. 11. 2020).

Zásadní postavou pro shibari je Itoh Seiu, který žil od roku 1882 do roku 1961. Popularizoval bondage v Japonsku a je zakladatelem shibari, kdy ve vázání hledal potěšení a krásu, nikoliv jen spoutání zločince. Proto je také nazývaný otec japonské bondáže. Celý život studoval krásu v utrpení. Proslavil se svými kresbami svázaných žen. Kresby dělal podle fotografií svého vázání. V roce 1928 vydal první fotoknihu *Seme No Kenkyu*. Za svůj život vydal velké množství sbírek svých grafických děl. A po druhé světové válce psal aktivně i do nejednoho časopisu (Master „K“, 2015; Soptík, osobní sdělení, 19. 11. 2020).

Po konci druhé světové války probíhala až do roku 1952 Americká okupace, která byla významným bodem v historii erotiky v Japonsku a dala by se nazvat zlatou érou shibari. V předválečné a válečné části období Shōwa (1926 – 1989) byla totiž výrazná diktatura, ale během okupace Američané zrušili většinu cenzury a v Japonsku se rozmohl velký zájem o sex a všemožné úchylinky. Přišel velký boom erotických magazínů a amatérské pornografie (Frederick, 2014; Soptík, osobní sdělení, 19. 11. 2020; Soptík & Ravieli, osobní sdělení, 10. 12. 2020). Americká okupace umožnila prolínání východní a západní bondage, což mělo vliv na další vývoj shibari. Vázání na západě nemělo zprvu význam mučení ani ponížení, ale pouze znehybnění. Na počátku dvacátého století začaly vznikat detektivní magazíny, na jejichž obálkách byla častokrát vyobrazena svázaná dáma v nesnázích. Následovaly různé fetiš magazíny (například *Bizzare* nebo *Exotique*). A od 60. let dvacátého století se objevilo bondage porno. Zlatou érou bondage jsou na západě nazývána 70. - 80. léta. V této době se totiž objevuje jedna z největších produkcí bondage magazínů, videí a fotografií *House of Milan (HOM)*. Velký boom bondage na západě nastal také s nástupem internetu (Soptík, osobní sdělení, 16. 3. 2021).

V Japonsku byl nejúspěšnějším a nejdéle vydávaným (1947-1975) S&M magazínem Kitan club, ve kterém byly mimo jiné texty, fotky i kresby spojené se shibari. Známou postavou té doby je Minomura Kou (pravým jménem Suma Toshiyuki) známý také pod pseudonymem Kita Reiko, který v roce 1953 vydal první umělecké fotoalbum v Japonsku se shibari tématikou s názvem Beautifully Bound. Jeho tvorba byla charakteristická zaměřením se na stud a estetiku ženy, kde provaz byl méně podstatný než efekt, který způsobil (do té doby byl důraz kladen na provaz a stud v rámci trestu, nikoliv na erotické rovině) (Soptík, osobní sdělení, 19. 11. 2020; Soptík & Ravieli, osobní sdělení, 10. 12. 2020). Velký rozmach shibari v kinematografii nastal v 70. letech, kdy začalo krachovat filmové studio Nikkatsu. Studio se proto rozhodlo natáčet porno a filmy s erotickou a S&M tématikou (Pinku Eiga). Nejznámějšími filmy jsou Hana To Hebi (1974) a Wife to be sacrificed (1974).

Co se týče výuky vázání, hrál významnou roli Nureki Chimuo (pravým jménem Iida Toyokazu), který založil studijní skupinu Kinbiken (Kinbakubi kenkyukai = Beautiful Bondage Study Group), která fungovala od roku 1986 až do roku 2000. Lidé z Kinbiken se každý měsíc scházeli, vázali a diskutovali o vázání. Měli dobrovolné modelky a důraz kladli na jejich estetiku (ne na provazy). Nureki byl jedním z nejvýznamnějších představitelů shibari té doby. Vydal přes 2000 článků a svázal více než 4500 modelek (Master „K“, 2015; Soptík & Ravieli, osobní sdělení, 10. 12. 2020). Jedním z jeho nejznámějších žáků, kteří navštěvovali Kinbiken a výrazně ovlivňují současnost vázání je Naka Akira. Svého času Naka napsal, produkoval, režíroval nebo se objevil ve 200 až 300 shibari videích a DVD ročně. Věnuje se také vystoupením a výuce shibari nejen v Japonsku, ale i v celém světě (Master „K“, 2015). Oficiálním Deshi (nejvýznamější žák) Naka Akiri, je Riccardo Wildties, který do stylu Naky přidal bezpečnostní prvky a zpopularizoval tento styl v Evropě.

Významným riggerem pro podobu dnešních vystoupení byl také Osada Eikichi, pro kterého byl důležitý průběh vázání, nejen závěrečná pozice. Nevěnoval pozornost pocitům a prožitku, ale kladl důraz na to, aby vázání bylo zajímavé pro diváka, aby to byla show. Přezdívalo se mu „muž létajících provazů.“ Brzy se proslavil po celém Japonsku. Dával lekce vázání a pořádal soukromá shromáždění, kde přednášel a učil. Pomohl s vytvořením bezpečných technik pro závěsy a minimalizoval mučivý element při vázání (Soptík, osobní sdělení, 19. 11. 2020; Soptík & Ravieli, osobní sdělení, 10. 12. 2020). Jeho styl okouznil Osadu Steva, který se stal jeho žákem. Osada Steve byl

zásadním člověkem pro rozšíření shibari do světa mimo Japonsko. Je jediným cizincem (původem Němec), jež se ve spojení se shibari proslavil v Japonsku. Jednu dobu realizoval Osada až 400 představení ročně a na jevišti dosáhl vysoké umělecké úrovně. Mimo to také učí a objevuje se v knihách, časopisech i videích. Také založil shibari „školy“ (Osada dojo and ryu of kinbaku) v Japonsku, Evropě i Austrálii a díky tomu všemu pomohl rozšířit shibari z Japonska do celého světa (Master „K“, 2015).

K dalším významným osobnostem, které v současnosti vystupují a učí a svým stylem výrazně ovlivňují podobu vázání ve světě, patří Soptík, Yoroï Nicolas a WykD Dave s Clover Brook.

2.2 Propriety pro vázání

Nejdůležitější pomůckou pro vázání jsou samozřejmě provazy. Než o nich však řeknu víc, ráda bych zmínila i další věci, které se v shibari používají. Pro většinu lidí, kteří se shibari věnují déle, jsou nedílnou součástí vázání také závěsy. Závěsy už jsou značně rizikovější záležitostí než pouhé vázání na zemi a kladou tudíž zvýšené nároky na riggery, modelky, i pomůcky. Honza Dark (lektor shibari v Subspace studiu) na víkendových workshopech pro začátečníky (20. – 21. 6. 2020, 10. – 11. 7. 2021) vysvětluje, že do závěsu není vhodné používat příliš opotřeбенý provaz, ale ani úplně nový, který ještě neznáme, protože u obou hrozí riziko prasknutí. Dále je u závěsů nezbytné mít po ruce bezpečnostní nůžky, které mají kulatou špičku a s jistotou přestříhnou několik provazů najednou. Jedním dechem ale Honza také dodává, že málo kdy je vhodné je použít. Při přestřížení provazů dojde totiž najednou k okamžitému uvolnění (pravděpodobně) velké části těla, kterou najednou rigger musí držet a nemá pak volné ruce k manipulaci se zbytkem stále ještě zavěšeného těla, nehledě na to, že ne každý je schopen váhu své modelky udržet. Mnohem bezpečnější je tedy člověka rychle sundat, což se ve většině závěsů (pokud je rigger trénovaný a zachová si chladnou hlavu) dá stihnout za méně než minutu. Další proprietou je závěsný bod. Samozřejmostí je, že místo, na které se závěsný bod přiděluje, musí být pevné a bezpečné. Říká se, že závěsný bod musí unést váhu alespoň 300 kg. Při vytahování na něj totiž působí váha modelky, váha riggera a také dynamická zátěž. Typické závěsné body jsou kruh, bambus nebo karabiny (Honza Dark, osobní sdělení, 20. – 21. 6. 2020, 10. – 11. 7. 2021).

2.2.1 Provazy

Při vázání se používají provazy, které jsou stáčené ze dvou vláken a zakončeny uzlem na obou stranách. Provaz se v shibari používá přeložený na půl a začíná se vázat koncem, kde je provaz přehnutý (tzv. bajt). Každý provaz se při vázání dá buďto zakončit nebo napojit na další provaz. Je vhodné mít provazů více. Pro začátečníky se doporučují alespoň tři až čtyři provazy. Čím pokročilejší je rigger, tím víc provazů pak má. Běžně mají riggeři v sadě přes deset dlouhých provazů (Honza Dark, osobní sdělení, 20. – 21. 6. 2020, 10. – 11. 7. 2021).

Samotných provazů je na trhu nepřehledné množství. Pro vázání na zemi není tak důležité, jaké provazy člověk používá, začátečníci často kupují provazy třeba v provaznictví nebo v sexshopech. Pokud se ale začnou věnovat vázání více, je nanejvýš vhodné opatřit si „bezpečnější“ provazy k vázání určené a to ideálně od prověřených lidí. Obecně mezi zkušenějšími shibaristy není doporučováno vázat se syntetickými provazy, protože se jejich uzly mohou snadno utáhnout na velmi těžko rozvazatelnou intenzitu a zároveň nepřílnou ke kůži tak, jako přírodní provazy, a je tedy vyšší riziko posunutí na nevhodné místo a v neposlední řadě mohou při posunutí spálit kůži. Jejich výhodou je snadná údržba a pevnost. Šance na prasknutí je téměř nulová a na rozdíl od přírodních provazů mohou mít certifikovanou nosnost. Nevýhody však pro většinu lidí převažují, proto se pro shibari volí převážně přírodní provazy. U přírodních provazů je ale třeba mít na paměti, že každý kus je originál a jeho výdrž ovlivňuje mnoho faktorů. Na internetovém obchodu s provazy, který patří pod Subspace studio (<https://www.provazem.cz>) je jako takový faktor uvedeno například: za jakých podmínek vlákna vyrostla, jak se stáčela (strojově, ručně), jak silný mají provazy twist (míra stočení) nebo kolik v sobě mají vlhkosti. Proto se při vázání závěsů musí dbát zvýšené opatrnosti a dbát na určitá pravidla, která se zmiňují na většině workshopů s touto tematikou.

Soptík ve své streamové přednášce o výběru provazů (osobní sdělení, 18. 3. 2021) říká, že při výběru provazů je důležité, na co je chceme používat. Na „postelové hrátky“ doporučuje bavlnu, která v posteli nezanechává prachové stopy a je jemná. Málo chloupků pouští také konopné provazy, ale mají dost charakteristikou vůni, která nemusí být každému příjemná. A také jsou tužší a těžší. Vzhledem k historii by se asi konopný provaz dal nazvat typičtějším, nicméně v průběhu let se nejběžnějším materiálem používaným na provazy na shibari stala juta.

Jutové provazy dobře drží uzly a manipulace s nimi je plynulá. Parametry, na které se u provazů hledí, jsou především twist, tloušťka a délka. Délka provazů je obvykle osm metrů. Respektive 8 metrů je typická délka, ve které se provazy prodávají a kterou používají začínající riggeři. Delší provaz není vhodný kvůli zamotávání a obtížné manipulaci. Naopak čím je rigger zkušenější, tím spíše si pak provazy o půl metru až metr zkrátí. Někdo zkracuje provazy tak, aby mu délka vycházela dobře na modelku, někdo zkracuje provazy tak, aby mu to vyhovovalo na jeho rozpětí paží. Při vázání je vhodné mít i kratší provaz, který se může hodit například na dokončení úvazu (Honza Dark, osobní sdělení, 20. – 21. 6. 2020, 10. – 11. 7. 2021). Typická a nejdoporučovanější tloušťka je 6 mm. Tenčí provaz je nevhodný kvůli menší pohodlnosti a teoretickému vyššímu riziku nervového zranění (větší zařiznutí provazu do kůže na menší ploše). Tenčí provaz by byl vhodný pouze v případě, že je modelka hodně lehká a hubená. Naopak tlustší provaz, který by se mohl zdát vhodnější na velké modelky, zase vytváří velké uzly, které pak mohou tláčit na nevhodných místech, a celkově to ztěžuje manipulaci. Na již zmiňovaném webu s provazy (<https://www.provazem.cz>) je proto doporučeno zvolit na těžší modelky spíše více omotání než tlustší provaz. Další zmiňovanou informací zde je, že provazy jsou přírodním materiálem, který stále pracuje a je dobré počítat s tím, že používáním se postupně ztenčují a prodlužují. V délce ani tloušťce tedy nebývá velký výběr, v čem se ale dá vybírat je twist. Příliš pevný twist se moc nedoporučuje kvůli tvrdosti provazů, které jsou pak pro modelky nepohodlné a špatně drží uzly. Všeobecně pevnější twisty jsou vhodnější pro začátečníky, protože vydrží více chyb (například je obtížnější nechtěné vytažení jednoho vlákna z provazu). Čím zkušenější rigger je, tím vhodnější je pak volnější twist. Volnější twist znamená měkčí, a tudíž příjemnější, provaz a pevnější uzly. Snáz se ale poškodí špatnou manipulací.

2.3 Proč vázat

5. 7. 2021 se v přednášce Vázání pro potěšení riggera Soptík s Ravieli ptali 78 zúčastněných osob, proč vážou. Celkem získali přes 150 odpovědí. Tyto odpovědi jsem podle grafického zobrazení, které mi přednášející poskytl (viz Příloha 2) roztrídila do kategorií a seřadila podle četnosti. První tři kategorie tvořily téměř 50% všech odpovědí.

- Pravděpodobně v obecnstvu bylo více modelek, protože téměř 20% všech odpovědí se týkalo „submisivní oblasti.“ Jednoznačně nejvíce odpovědí z této oblasti bylo, že se jedinci vázání věnují kvůli odevzdání se. Mezi další odpovědi pak patřila například bezmoc, bolest nebo submise.
- Druhá nejčastější oblast odpovědí se týkala dominance. Zde jednoznačně vedla odpověď „kontrola“ (kontrolu jsem zařadila do této kategorie nicméně stejně tak mohly kontrolu uvést i modelky - riggerům se může líbit mít kontrolu a modelkám to, že nad nimi někdo má kontrolu), poté moc, dominance aj.
- Stejně často jako odpovědi z „dominantní oblasti“ se objevovaly odpovědi, které se týkaly blízkého vztahu riggerů a modelek. Konkrétně nejčastější zde byly odpovědi, které by se daly souhrně nazvat spojení. Dalšími byly například, sdílení, blízkost, intimita, důvěra, láska.
- Další nezanedbatelnou oblastí byla oblast estetiky, krásy a umění.
- Další kategorie je zajímavá, protože téměř 10% lidí uvedlo jako důvod vázání Soptíka nebo Subspace. Soptík je na světové úrovni aktuálně jedním z nejlepších riggerů a v ČR, jako majitel Subspace (spolu s Joan von Brook), největším organizátorem workshopů a přednášek zaměřených na vázání. Tato odpověď z mého pohledu ukazuje na důležitost komunity a nějakého vůdčího člověka, který může do jisté míry ovlivnit vnímání vázajících.
- Jako další bylo uváděno vzrušení.
- Stejně častou odpovědí pak byly emoce.
- Následovala kategorie potěšení (daného jedince i jeho vázacího partnera).
- Dále pak uvolnění a změněné stavy vědomí.
- Několik odpovědí se týkalo také fyzické stránky (např. pohyb).
- Mezi další odpovědi, které se objevily víckrát, pak patřila provokace, výměna moci, provazy
- Ostatní - komunikace, terapie, sebepoznání, prožitek, naplnění

Tutéž otázku pak stejní přednášející položili ve stejné přednášce o pár dní později (Soptík & Ravieli, osobní sdělení, 11. 7. 2021) v Anglii skupině 42 osob. Zde získaly cca 140 odpovědí. Odpovědi i pořadí se prakticky shodovaly s českou skupinou. Drobné rozdíly tam ale byly (viz Příloha 2). Posluchači z této skupiny například uváděli v kategorii dominance častěji sadismus. Celkově se v oblasti dominance a submitivity objevovaly odpovědi z širšího BDSM. Kromě vzrušení se zde objevily i odpovědi

spojené konkrétně se sexem. Více také v kategorii potěšení zdůrazňovali zábavu. Naopak emoce se zde nevyzdvihovaly tolik, namísto toho se objevovala odpověď intenzita. Kategorie Soptík + Subspace celkem logicky chyběla. Naproti tomu se zde ve větší míře objevily odpovědi utvrzení, zranitelnost, adrenalin, výzva a učení se/zdokonalování se.

Z výše uvedených odpovědí je zřejmé, že dominance a submise hrají ve vázání pro mnoho lidí nezanedbatelnou roli. Z vlastní zkušenosti vím, že toto je poměrně důležité mimo jiné i pro vytvoření určité atmosféry při vázání, která pak může pomoci k uvolnění a ke změně stavům vědomí, které byly mezi odpověďmi také zmiňovány. Samozřejmě ne každý tak váže. Někdo preferuje třeba spíše kamarádké vázání bez D&S rozdělení rolí, ale (alespoň z toho, co jsem já viděla a slyšela), spojení mezi aktéry je pak zcela na jiné úrovni a lidé se zdaleka nedostávají tak „hluboko“. Jedna z nejčastějších odpovědí vůbec byla, že se lidé věnují vázání kvůli odevzdání se. Tématu odevzdání se v provazech ve své knize věnuje Nawataneko (2020) celou kapitolu. Mimo jiné uvádí, že lidé (hlavně v západním světě) jsou až fanaticky závislí na myšlence kontroly všeho kolem sebe, což je ale jen iluze, protože existuje mnoho věcí, které kontrolovat nejdou. Snažit se udržet iluzi kontroly pak stojí hodně energie a úsilí a přináší to úzkost. Lidem podle ní chybí volný prostor, kde by mohli vydechnout a smířit se s tím, co je a jak to je. Což vytváří přirozené lidské pnutí být v prostoru, který nekontrolujeme. Kde jsme svobodní od tlaku k výkonu a funkčnosti a můžeme jen relaxovat, poddat se tomu a nechat věci plynout. Autorka říká, že rostoucí zájem o shibari může s tímhle pnutím souviset. Pro mnoho lidí je ale podle ní těžké odevzdat se, protože jsme všeobecně zvyklí zvládat život tak, že prostě zatneme zuby a jedeme dál (což je užitečné, ale nedovoluje nám to odpočinek). Ale odevzdání se je možné trénovat, respektive dá se trénovat určité uvolnění a naladění, které rozvine schopnost odevzdat se. Zásadní je důvěra v partnera i v sebe (že poznáme, kdy se nepříjemné změní na nebezpečné). Někdo preferuje vynucené odevzdání se – potřebuje čelit velkému množství výzev a vůli jejich partnera, který je fyzicky dostane na jejich limit, aby se mohli odevzdat emočně. Autorka ještě zdůrazňuje, že je důležité rozeznat rozdíl mezi odevzdáním se, které je vytvářeno volbou, a tolerancí toho, co se děje, když nemáte volbu. Není to tedy trénink dobrovolného přijímání toho, co se nám nelíbí a nechceme to (Nawataneko, 2020).

Zásadní je pro vzájemný také vztah, respektive určité propojení aktérů a emoce, které se mezi nimi objevují. Emoce všeobecně se v shibari objevují téměř u každé session. Nawataneko (2020) uvádí, že účelem vázání je cítit. Autorka vysvětluje, jak se emoce ve vázání objevují. Emoce podle jejího vysvětlení vznikají na základě tělesného pocitu, který poté mozek vyhodnotí, jako konkrétní emoci (např.: mám horké tváře (červenám se) – stydím se, třesou se mi kolena – jsem nervózní atp.). Provazy mohou vyvolat určitý tělesný pocit, který si poté mozek automaticky spojí s nějakou předchozí zkušeností/vzpomínkou a tím i s emoci, která se k tomuto tělesnému pocitu dříve pojila. Tyto emoce ale nemusí mít mnoho společného s tím, co se aktuálně v provazech děje. Jako příklad uvádí autorka, že se při vázání objeví u modelky teplo a tlak v hrudníku, které se jí spojí s potřebou lásky a opuštěním, které zažila. Tato vzpomínka pak spustí celou škálu negativních emocí, které se k ní pojí, ale zároveň nemají moc společného s aktuálním děním. Z toho plyne, že se při vázání objevuje celé spektrum emocí, které mohou a nemusí souviset se session a vázacím partnerem. Nawataneko (2020) upozorňuje, že pokud se emocím otevřeme, nemůže si je vybrat a nemůžeme si být jistí tím, co přijde. Nejde tedy vynechat negativní emoce jako stud, strach, vztek, frustraci. To neznamena, že negativní emoce převládají, jen je dobré s touto možností počítat. Nawataneko (2020) v této souvislosti říká, že díky shibari mají lidé možnost naplno prožít emoce, které musí v normálním životě potlačovat, protože zde neplatí běžné sociální normy a je dovoleno vše od pláče, přes křik, smích až po pocení se nebo třes, což jsou dle autorky přirozené způsoby uvolňování emocí. A díky tomu se v souvislosti s BDSM občas mluví o ozdravném efektu. Protože se zde, podobně jako v terapii, vytváří prostor pro určitou katarzi a abreakci emocí a díky tomu má člověk možnost si dlouho strádané emoce odžít, vypustit je, a tak se „uzdravit“ (Nawataneko, 2020).

Mezi odpověďmi na otázku, proč vázat se mimo jiné objevilo také sebepoznání. I o tom mluví Nawataneko (2020) v souvislosti s emocemi. V provazech je čas na to všimnout si, jaký tělesný pocit nám evokuje jakou emoci, a to nám umožní emocím lépe porozumět a nenechat se jimi ovládnout. Jiný z posluchačů přednášky pak uváděl sebepoznání ve spojení s fyzickými limity svého těla. Dalo by se tedy asi říct, že shibari umožňuje lidem, především modelkám poměrně hluboké sebepoznání na psychické i fyzické úrovni.

Nedílnou součástí shibari je pro mnoho praktikujících i estetika a umění. Nejednu modelku jsem slyšela říkat, že si v provazech připadá krásná a riggeři si zase

chválí možnost vytváření oné krásy, při kterém si mohou připadat jako umělci tvořící své mistrovské dílo.

Poměrně často také posluchači přednášky uváděli jako důvod vázání vzrušení. Češi na rozdíl od druhé skupiny však prakticky neuváděli konkrétně sex nebo postelové hrátky. V zahraničí pak hrálo roli ještě učení se a zdokonalování se a Angličané také několikrát uvedli, že je pro ně na vázání lákavá určitá výzva. U obou skupin se (jako poměrně častá odpověď) objevovalo potěšení nebo zábava.

3 PSYCHICKÉ ASPEKTY SOUVISEJÍCÍ SE SHIBARI

3.1 Sexualita a Intimita

BDSM je všeobecně spojováno se sexuální preferencí. Nedotýká se však jen sexu, ale i sexuality a především intimity, o které se v této souvislosti příliš nehovoří. Konkrétně v shibari hraje sex často pouze vedlejší, řekla bych až minimální roli. Přestože ho mnoho lidí považuje do jisté míry za erotické, mnohem více než sex s ním jeho praktikanti spojují slovo intimní.

3.1.1 Sexualita

Dříve se na sexualitu pohlíželo pouze jako na sexuální pud, nicméně v současnosti je známo, že je tento pojem mnohem komplikovanější a obsahuje více složek, jako například touhu po intimitě, pocit sounáležitosti, lásku nebo jiný citový prožitek, důvěrnost, mezilidské vztahy, rodičovství, sexuální potěšení aj. (Zvěřina, 2003; Venglářová, 2013). Sexualita jako taková je velice individuální a, ačkoliv je přirozenou lidskou potřebou, je tato potřeba pro každého různě intenzivní, s různým obsahem a různě prožívaná stejně jako sex samotný. Vliv na vnímání sexuality má nejen osobnost jedince, ale je ovlivněn i dobou a kulturou. Sexualita se projevuje od pradávna i v umění. V dnešní době je však občas těžké rozlišit umění od pornografie. Henckmann a Lotter (1995) uvádí, že erotické dílo má větší uměleckou hodnotu a hlubší význam než pornografie.

V shibari je problém prolínání pornografie a umění znatelný. V BDSM pornu se totiž častokrát objevují svázaní lidé, toto vázání má však se shibari společného jen málo. Jak již bylo zmíněno, rozdíl mezi shibari a vázáním ve smyslu západní bondage je hlavně v tom, že v shibari jde o vázání samotné, kdežto západní bondage, která se v pornografii objevuje je zaměřena na výsledek s cílem znehybnit jedince a dále ho takto „používat.“ Protože ale některé úvazy mohou být obdobné, lidé, kteří nejsou dostatečně informovaní, mohou toto vázání za shibari zaměňovat.

Shibari je označováno za erotické, nicméně řekla bych, že spíše ve smyslu definice Petráčkové a Krause (1997), kteří označují erotiku za jev, který je kultivován a souvisí se sexuální aktivitou, prožitky, smyslností a cítěním.

3.1.2 Intimita

Spolu se sexualitou se objevuje i intimita, nicméně tyto dvě věci spolu nemusí být nutně spojeny. Ačkoliv sex může být prohlubujícím bodem v intimním vztahu, existuje mnoho intimních vztahů, ve kterých se sex neobjevuje, a naopak, je také mnoho sexuálních vztahů, ve kterých není intimita (Moiser, 2006). Podle Maye (1994) si lidé spíše než fyzickou intimitu (zaměňovanou za sex) více hlídají duševní intimitu a cítí se zranitelnější, když před někým odhalí svoje fantazie, sny a další psychické obsahy, než když s ním zažijí pohlavní styk. To, že intimní vztahy nemusí být sexuální, však neznamena, že v nich není žádná fyzická dimenze (Hyde & Delamatar, 1994). Slaměnik a Hurychová (2010) uvádí, že se zvyšující se intimitou se snižuje fyzická vzdálenost a může narůstat tělesný kontakt, ale také narůstá psychická blízkost. Lidé se před druhým duševně odhalují a ukazují svou „skutečnou tvář“ tak, jak v běžném životě málokomu. Intimní vztah se tedy od ostatních odlišuje mimo jiné větším odhalením sebe sama, díky čemuž se lidé navzájem více poznávají. Prager a Roberts (2004) uváží, že pro intimní vztah je charakteristická vysoká vzájemná znalost druhého. Z toho pak vzniká hluboký prožitek porozumění a propojení s druhým. To vše je ale třeba budovat pomocí společných zážitků a zkušeností, díky kterým se mohou jedinci lépe poznat. Z toho je patrné, že nelze intimitu budovat jednostranně, ale je zapotřebí aktivní účasti všech zúčastněných. Intimita je založena na reakcích, nejde tedy jen o sebevyjádření jednoho, ale i odpověď a všímavost druhého (Reis, 1998; Prager, 2000). Také Laurenceau, Rivera, Schaffer a Pietromonaco (2004) vidí intimitu jako interpersonální proces, ve kterém je zásadní sebeodhalování a vnímavost vůči druhému. Přičemž při sebeodhalování je důležitější sdílení emocí než sdílení věcných informací. A pod vnímavost by se dalo zařadit především vyladění na potřeby druhého, péče o něj apod. Weingartentová (1991) dokonce označuje intimitu spíše za kvalitu konkrétní interakce než kvalitu vztahu jako takového. Uvádí, že intimita je výsledek interakce jedinců v situaci, kdy se všichni podílí na vytváření významů vnímání okolí a na základě toho jsou schopni dále jednat.

Sebeodhalující chování se objevuje ve většině definic intimity jako jeden ze základních stavebních kamenů. Například Pragerová a Robertsová (2004) uvádí, že intimní vztahy se vyznačují třemi základními body, a to sebeodhalujícím chováním, pozitivně prožívaným propojením s druhým a sdíleným porozuměním. Sebeodhalující chování je takové chování, ve kterém druhému dovoluujeme vstoupit do své intimní zóny

(fyzicky nebo psychicky) a ukazujeme mu osobní, soukromé a citlivé informace o sobě sama (Hyde & Delamatar, 1994; Pragerová & Robertsová, 2004). Pragerová a Robertsová (2004) zdůrazňují, že toto vyžaduje ochotu vzdát se obranných postojů, které máme vůči druhým, což nás činí zranitelnými. Další důležitý bod spatřují v pozitivním propojení s druhým člověkem. Neznamená to však, že by se v takových vztazích neobjevovaly negativní pocity (například výčitky, smutek nebo vztek). Hlavní je celkový pozitivní postoj k druhému a oboustranná sympatie. Třetí nezbytnou součástí intimních vztahů je podle autorek sdílené porozumění myšlenkám, pocitům, přáním, přesvědčením apod. Vnímaná blízkost a důvěra je pro intimní vztah nezbytná (Hyde & Delamatar, 1994). I Moiser (2006) zdůrazňuje pocit blízkosti, souladu, emocionálního propojení s druhým, důvěry a empatie.

Z výše zmíněného je asi patrná výrazná souvislost BDSM a intimity ve všech jejích složkách. Jak už bylo vícekrát zmíněno, v BDSM je zásadní komunikace. Ne však komunikace ledajaká, ale především sdělování přání, strachů, hranic apod. To vše jsou velice intimní témata, která obvykle lidé jen tak s někým nesdílí a takové rozhovory jsou tedy velice sebeodhalující. Avšak nejen slova, ale i emoce, které se při hraní objevují, jsou pro jedince velice odhalující. Role empatie, kterou v souvislosti s intimitou také někteří autoři zmiňují, je u BDSM také poměrně jasná. Porozumění druhému je pro bezpečnost nezbytné. Co se týče pozitivního postoje k druhému, dalo by se říct, že při hraní je poměrně zásadní, protože málo kdo by se chtěl nechat jakkoliv omezovat/ponižovat/odevzdávat se někomu, kdo mu není sympatický a naopak ani dominantí pravděpodobně nebudou chtít takto intenzivně trávit čas s někým, nesympatickým. Když se budeme bavit konkrétně o shibari, je zde výrazné fyzické omezení, a tudíž obrovská důvěra a odevzdanost.

Vztahy v rámci BDSM mohou být, ale častokráte nejsou sexuální povahy. Intimita je v nich ale velická díky psychické i fyzické blízkosti. Troufám si tvrdit, že se v těchto vztazích vytváří intimita rychleji než prakticky kdekoliv v běžném životě, protože se zde lidé „neprokousávají“ všeobecnými tématy rozhovorů, ale poměrně rychle se dostanou k niternějším obsahům a praktika sama je fyzicky i psychicky poměrně intenzivní (mimo jiné i blízkostí praktikantů). To sebou ale nese i velická rizika. Dvě nejnebezpečnější spatřuji v tom, že se BDSM může častokrát pohybovat na hraně možností obou jedinců a je tedy snadné, občas nějakou hranici překročit. To může zanechat velice hluboké psychické zranění, které si pak sebou člověk nese i do běžného

života. Ať už je to nedůvěra v ostatní lidi, strach, nebo dokonce trauma obdobné znásilnění. Druhé riziko vnímám v přílišném emočním navázání se. Někteří lidé totiž berou BDSM jen jako koníček, jiní jako zpestření sexu, pro další je to životní styl. Pohledů na BDSM je tolik, kolik je samotných BDSM+ lidí. A stejně tak, co se týče „hracích“ partnerů, někdo je bere jako svoje přátele, někdo pouze jako partnery, pro danou scénu. Tím, že se ale v těchto vztazích vyskytuje veliká intimita, může se snadno stát, že se jedinec na druhého emočně naváže více než jen v rámci domluvené hry, což je pak nepříjemné pro obě strany. Ať už jde o zamilování se nebo o potřebu trávení času i mimo domluvené hranice. Častěji se toto stává asi ze strany submisivních jedinců k dominantním, nicméně i dominantní jedinec může mít potřebu kontrolovat svého partnera i mimo domluvu.

3.2 Empatie a komunikace

V BDSM je důležitá bezpečnost a prožitek. Ke zvýšení obojího vede mnoho cest. Jednou z nejdůležitějších je komunikace. Ne vždy je však komunikace snadná (například, pokud je osoba svázaná, má zavázané oči a roubík v puse, je těžké říct, jak by si přála pokračovat nebo že chce aktivitu ukončit), proto je zde důležitá i empatie. Komunikace je zásadní například pro vytyčení pravidel, kdy jedinci mluví o tom, co by chtěli a co ne a po scéně probírají, co se jim líbilo a co by naopak chtěli změnit. Komunikace je také významný faktor při rozvoji empatie. Základem je umět vnímat a vyjádřit vlastní pocity (Pletzer, 2009; Prekopová, 2004). To je v BDSM prakticky nezbytné, obzvláště pokud je jedinec submisivní. Protože pokud submisiv nedokáže vyjádřit nejen, co se mu líbilo, ale především co bylo nebo dokonce stále je špatně, může to pro něj být nejen nepříjemné, ale i nebezpečné.

Komunikace je sociální akt, druh interakce, který zahrnuje sdělování a sdílení (Křivohlavý, 1988; Nakonečný, 1999). Je vždy závislá na dané situaci a odehrává se vždy v danou chvíli, proto je každá komunikace jedinečná (Vybíral, 2009). Základní složky komunikace jsou komunikace verbální, neverbální a paraverbální. Verbální neboli slovní komunikace je typická pouze pro člověka a je založena obzvláště na gramatických a kulturních pravidlech (DeVito, 2001). Mezi verbální a neverbální složkou řeči stojí jakýsi přechod – paraverbální složka. Do té se řadí mimoslovní hlasové projevy, jako je hlasitost, rychlost, plynulost, intonace, výška tónu řeči, objem řeči, chyby, správná výslovnosti, kvalita, nebo členění řeči (Křivohlavý, 1988). „*Hlas je*

velice bohatým a obsažným projevem lidské sociální komunikace. Netlumočí jen obsah sdělení, je rovněž velice účinným sdělovačem psychického stavu hovořící osoby“ (Křivohlavý, 1988, str. 134). Paraverbální složku řeči mnoho autorů neuznává a její obsah řadí buď do verbální, nebo neverbální části. Poslední složka je nejobsáhlejší a tvoří většinu našeho projevu. Neverbální komunikace je komunikace bez užití hlasového projevu. Jsou to například gesta, mimika, posturika (držení těla), kinetika (pohyby), haptika (doteky), proxemika (blízkost) nebo pohledy aj. (Křivohlavý, 1988). Co se týče neverbální komunikace, uvádí Vybíral (2009), že není možné nijak se neprojevovat, protože i tím, že se nehýbeme a nic neděláme, něco sdělujeme.

Empatie je podle Stručného psychologického slovníku chápána jako „*schopnost vcítit se do pocitů a jednání druhé osoby; je považována za součást emoční inteligence, kterou lze cíleně rozvíjet nácvikem“* (Hartl, 2004, str. 59). V souvislosti s rozvojem empatie Pfefer (2003) zdůrazňuje význam komunikace, a to jak verbální, tak neverbální. Komunikace je základní dovedností, ze které vznikají mezilidské vztahy. Při komunikaci se sdělují nejen myšlenky, postoje a představy, ale i emoce a nálady. Proto je důležitá snaha naslouchat nejen vyřčeným slovům. Pfefer (2003) vyzdvihuje techniku aktivního naslouchání, kdy jedinec nejen naslouchá, ale následně i vlastními slovy opakuje, co slyšel. Tato technika má pozitivní efekt na vzájemné porozumění, odstranění nedorozumění, získávání informací a tím i zvyšování vzájemné empatie. K zlepšení procesu empatické komunikace napomáhá vnímání vlastního těla. Tělo používáme jako nástroj k sociálnímu kontaktu, je tedy důležité vnímat a porozumět jeho základním potřebám a mechanismům (hlad, žízeň, únava atd.) a reakcím na ně. Díky tomuto přesnému sebepoznání je pak možné rozeznávat obdobné potřeby u ostatních. Vnímání probíhá pomocí smyslů. Čím hlubší je tedy smyslové poznání, tím lépe se dokážeme empaticky vcítit do druhého.

Není mnoho výzkumů na souvislost empatie a BDSM. Ale například ve výzkumu He'bert & Weaver (2015) respondenti popsali dominanty jako pečující osoby, které jsou schopné a ochotné převzít kontrolu a pro které je typická vysoká míra pozornosti, zodpovědnosti a empatie. Empatie v souvislosti s dominantní rolí se zdá být významnější než u submisivní role. Výzkum v mé bakalářské práci naznačil vyšší míru empatie u BDSM+ mužů, než u mužů v kontrolní skupině. Jiný výzkum zase poukazuje na nižší míru empatie k utrpení druhých u submisivních žen (Luo & Zhang 2018).

V mém výzkumu se dále ukázalo, že četnost praktikování BDSM by mohla obecně zvyšovat míru empatie.

Na tomto místě bych chtěla uvést výroky několika účastníků mého předvýzkumu k bakalářské práci, které lépe dotvoří obraz, proč jsou komunikace a empatie v BDSM důležité. Jedna switch participantka například uvádí, že:

„Submisiv musí být primárně zodpovědný sám za sebe, tudíž když se děje něco nad jeho síly a dominant nereaguje a nevidí jeho neverbální reakce, tak je potřeba to říci verbálně. Jsou lidé, kteří to odhadnou, ale pak jsou lidé, kteří odhadnou jen něco a je třeba si říct, a to je zodpovědnost toho "dole".“

Z tohoto výroku můžeme vyvodit i druhý důležitý fakt, který je také uváděný jako možnost pro rozvoj empatie a je v BDSM podstatný. Tím je všítat si komunikace druhého, a to nejen verbální, ale také té neverbální (Pfefer, 2003; Prekopová, 2004). To je velice potřebné, tentokrát především u dominantních jedinců. Díky možnosti, že se submisivní jedinec dostane do změněného stavu vědomí (subspace) a dojde u něj ke kognitivním změnám, nemusí být schopen správně odhadnout své limity. Také v případě, že se submisiv nemůže hýbat, je mu omezován dech aj., je důležité, aby dominant dokázal dobře číst i v jeho neverbálních projevech a poznal, co je pro submisiva ještě přijatelné a co už by mohlo jít za hranice jeho možností. Toto demonstruje další výrok switch účastnice předvýzkumu k mé bakalářské práci:

„Když se posunu s partnerem do subspace, tak se moje vyjadřovací schopnosti dost zmenšují. Je báječný pocit, pokud nemusím oznamovat všechno, co se děje, co bych potřebovala nebo kde je problém. Když si toho partner všimne sám, je to pro mě mnohem jednodušší. Udržuje to dobrou atmosféru a to podporuje vzájemnou důvěru. Pokud partner dokáže odhadnout moje hranice bolesti jak psychické tak fyzické, tak se já mohu uvolnit, ponořit do subspace a užít si silnější prožitek.“

Submisivní participantka téhož předvýzkumu pak uvádí:

„Myslím si, že BDSM pozitivní lidi jsou všeobecně citlivější a vnímavější než „normální“ lidi a často ke komunikaci ani nepotřebují slova, ale dokáží si to předat právě pomocí provazů nebo třeba biče, pomocí pohledu, gesta nebo nějak jinak, že někdy jsou slova zbytečná a komunikovat se dá i bez nich...“

O empatii pak říká, že je zvlášť v BDSM hodně důležitá, protože: „*pokud ji člověk nemá, tak může tomu druhému ublížit, aniž by si to vůbec uvědomil... Nemyslím ani fyzicky, ale spíš duševně...*“

3.3 Dominance a submitivita

S pojmem dominance a submitivita se často pojí dva stereotypy spojující BDSM roli jedince s jeho osobností v běžném životě. Tím prvním je představa, že submisiv je v běžném životě nerozhodný, málo se projevuje a vyhledává autority, zatímco dominant je vždy dominantní, častokrát pracuje ve vysokých funkcích a nikomu se nepodřizuje. Tím druhým stereotypem je pravý opak, tedy že submisivové si ve své roli kompenzují velké nároky kladené na jejich osobu v běžném životě a dominantní se potřebují „vybít“, protože v normálním životě pořád někoho poslouchají. Nicméně pro žádný z těchto stereotypů neexistují empirické důkazy (Hébert & Weaver, 2015). Jediné, co by mohlo s tímto tématem souviset, je vyšší touha po kontrole, kterou vykazovali dominantní jedinci ve studii Héberta a Weavera z roku 2014.

Z mých zkušeností s BDSM+ lidmi mohu říci, že tito lidé jsou různí a nevypozorovala jsem jednoznačnou souvislost mezi praktikováním BDSM s jejich osobností či prací v běžném životě. Respektive zcela jistě se objevují dominantní jedinci, kteří jsou výrazně dominantní i v běžném životě a submisivové, kteří se přizpůsobují i mimo BDSM, nicméně není to pravidlem a nedá se ani říct, že je taková většina. Pravou ale je, že dle mých zkušeností se povahově zcela submisivní jedinci obvykle v dominantní roli příliš nevyskytují. Naproti tomu pro povahově dominantního člověka není submisivní role v BDSM až tak výjimečná. Možná proto, že ve skutečnosti má submisiv v BDSM větší moc než dominant (viz kapitola 1.5 Charakter BDSM her). Ráda bych uvedla pár příkladů zaměstnání BDSM+ lidí, se kterými jsem se setkala: dělník v továrně, manažerka, učitel na vysoké škole, zdravotní sestra, programátor, sekretářka, psycholog, fotograf, produkční, DJ, ředitel firmy, elektrikář, technický pracovník aj. Z toho je vidět velká rozmanitost v povolání i vzdělání a není výjimkou, že je například jeden programátor submisiv a druhý dominant.

Dominance a submitivita v rámci BDSM se od běžného pojetí odlišuje především tím, že je do určité míry hraná a s každým partnerem se může měnit. Pod pojmem hraná je míněno to, že BDSM+ lidé ve scénkách hrají svou roli a oproti

běžnému životu jsou výrazně explicitnější (např.: submisiv si klekne nebo se ukloní, dominant si nechá líbat boty atd.)

Zcela jistě ale existují aspekty, které jsou shodné pro dominanci v životě a dominanci v rámci BDSM. V etologickém pojetí, kdy je dominance chápána jako postavení jedince ve skupině, se mluví o vytváření dominance v rámci socializačních procesů již od útlého dětství. Ti, kteří se dobře přizpůsobí, se naučí ovládat své emoce a ovlivňovat zdravým způsobem ostatní, přičemž tyto schopnosti jsou důležité pro vedoucí pozice, které by se daly přirovnat k postavení alfa jedinců u zvířat (Hawley, 1999; Chase, Tovey & Spangler-Martin, 2002). I v BDSM je určitě pro dominanty důležité ovládat své emoce a zdravě působit na ostatní. Za zdravé bych v tomto pojetí označila takové ovlivňování, které může být oproti běžnému životu výraznější, ale přizpůsobuje se konkrétnímu submisivnímu jedinci a oboustranně je chtěné. V psychologii se na dominanci pohlíží častokrát jako na stálý osobnostní rys. Avšak v rámci BDSM je vhodnější ji chápat spíše v pojetí Mitchella a Mapela (1985) jako proměnnou, která je ovlivňována prostředím a postavením interakčního partnera. Schmidt Mast a Hall (2004) ve svém výzkumu označují dokonce více druhů dominance, z nichž je v souvislosti s BDSM zajímavé vnímat ji jako preferenci (přání být v dominantní pozici) nebo jako pocit (jedinec se cítí být dominantní v určité interakci). Společné pro dominanci v rámci BDSM i mimo něj jsou obvykle neverbální projevy, pouze v rámci scény mohou být výraznější. Takovým projevem je například fyzická blízkost a fyzický kontakt, výrazná gesta nebo přímý pohled (Carney, Hall & Smith Lebeau, 2005; Dovidio & Ellyson, 1982).

3.4 Změněné stavy vědomí

Změněným stavem vědomí by se dal nazvat takový duševní stav, který je samotným jedincem nebo jeho objektivním pozorovatelem vyhodnocen jako dostatečně odlišný od jeho běžného chování nebo prožívání v bdělém stavu. Tyto stavy byly už odedávna používány v různých léčebných praktikách a náboženských obřadech, kde měly za cíl vytváření smyslu, katarzi emocí, dočasnou svobodu od obvyklých identit nebo třeba předvádění sexuální touhy ve společensky přijatelném kontextu. Prostřednictvím těchto rituálů jsou negativní emoce jako stres a strach nahrazeny pocity bezpečí a důvěry (Ludwig, 1966). O změněných stavech vědomí v BDSM se mezi lidmi, kteří jsou v této oblasti aktivní, mluví už dlouho, avšak výzkumy na toto téma

jsou relativně nové a není jich mnoho. Výzkum Sagarina, Leea a Klementa z roku 2015 dokázal, že k těmto stavům může opravdu docházet, a liší se v závislosti na „roli“ člověka. Totéž pak potvrdila studie Amblera, Leea, Klementa, Loewalda, Combera a Hansona z roku 2017.

3.4.1 Subspace

Submisivní jedinec zažívá v BDSM interakcích psychofyzický stav zvaný subspace. Subspace odpovídá popisu Dietrichovi hypotézy o přechodné hypofrontalitě (2003). Tento stav se projevuje disinhibičními změnami v prefrontálním kortexu, což má vliv na dočasný útlum, zkreslené vnímání času a zároveň na kognitivní (snížení vnímání pocitu bolesti) a emocionální změny (pocity klidu). Tento koncept potvrdili i Abmer et al. (2017), kteří došli k závěru, že charakteristika stavu přechodné hypofrontality je konzistentní s charakteristikou subspace a vede ke snížení stresu a negativních pocitů a dále ke zvýšení sexuálního vzrušení. Ludwig (1966) hovoří o subspace jako o stavu hluboké neverbální relaxace způsobené mimo jiné uvolněním endorfinů, který může zahrnovat dočasné pocity depersonalizace a derealizace. Nichols (2014) pak subspace popisuje jako kombinaci psychiky, změn krevního oběhu a chemie těla, přičemž kombinace těchto faktorů vyvolává pocit, který by se dal přirovnat k létání nebo vznášení se. Subspace a změny s ním spojené jsou podle Sagarina et al. (2015) obecně vnímány pozitivně a mohou posílit spojení a intimitu mezi partnery.

K tomuto tématu mi přijde důležité zmínit poznámku Zdeňky Řezníčkové (2016), a to sice že díky změněnému stavu vědomí může být pro submisivního jedince v daném okamžiku obtížnější odhadnout své limity, a proto jsou výrazně větší nároky na zodpovědnost a bezpečnou realizaci kladeny na dominantního jedince. Autorka dále uvádí, že BDSM aktivity nejsou primárně o úplném ovládnutí či podřízení, ale hlavně o naprosté důvěře, která může vést k uvolnění submisivního jedince a přijmutí zodpovědnosti za něj dominantním jedincem (Řezníčková, 2016).

V shibari se s pojmem subspace setkáváme poměrně běžně. Zásadní pro ponoření do subspace je zde důvěra modelky v riggera, který musí udržet bezpečný prostor pro takové uvolnění. Měl by být dostatečně zkušený a empatický, aby zvládl rozpoznat a vyřešit případné problémy, které mohou během vázání nastat, aniž by modelku ze zrelaxovaného stavu vytrhoval například různými dotazy. Méně zkušení

riggeri mají často potřebu ptát se „každou chvíli,“ zda je to či ono pro modelku pohodlné, zda ji něco příliš nebolí a podobně. Nutnost soustředit se na riggera a konstruktivně odpovídat však brání modelce v uvolnění. Shibari všeobecně není pro modelku příliš pohodlné. Ačkoliv nemusí být vyložené bolestivé, častokrát tomu tak je. Provazy také různě tlačí, mohou škrábat atp. Modelky jsou nezřídka masochistky nebo mají vyšší práh bolesti, takže se jim tyto podněty zpracovávají snadněji, nicméně ne každá to tak má. Čím více je podnět nepříjemný a čím méně je modelka „odolná“, tím důležitější je klid a bezpečné prostředí pro zpracování zažívaného. Pro ponoření do subspace je tedy důležitá nejen důvěra v riggera, ale i klidné prostředí. Čím jsou pak rigger i modelka zkušenější, tím snazší je pro oba dostat se do změněného stavu vědomí i v „nepříznivějších“ podmínkách.

3.4.2 Topspace – Flow

Naproti tomu dominantní jedinci mohou zažít stav zvaný flow. Ačkoliv by se podle názvu mohlo zdát, že je v tomto stavu člověk pasivní a nechá se unášet jako v předchozím případě, opak je pravdou. Stav flow je do určité míry protikladný k prvnímu zmiňovanému - subspace. Yoshida, Sawamura, Inagaki, Ogawa, Ikoma a Sakai (2014) zjistili, že při flow stavu se zvyšuje aktivita v prefrontálním kortexu, což způsobuje nárůst výkonu a vysokou soustředěnost. I tento stav má vliv na dočasné kognitivní a emocionální změny. Autor pojmu flow Mihaly Csikszentmihalyi (2015) mluví o flow stavu jako ponoření do určité činnosti, přičemž lidé zapomínají sami na sebe a splývají s tím, k čemu je zaměřena jejich vědomá pozornost. V případě shibari je pozornost zaměřena na partnera. Tento stav je dynamický a velmi uspokojivý. Jedná se o soulad člověka s prováděnou činností, která je dostatečně zautomatizována a nic jiného se v danou chvíli nezdá důležité. Csikszentmihalyi (2015) dále říká, že prožitek flow je tak radostný, že se ho lidé snaží dosáhnout i za velkou cenu, jen pro pouhé potěšení, které jim přináší.

Pro dosažení flow jsou důležité určité faktory. Především cíle, kontrola, vyvážení schopností a výzvy, bezprostřední zpětná vazba, koncentrace pozornosti, ponoření do aktivity, ztráta sebeuvědomění, distorze vnímání času a autotelická osobnost (viz dále) (Csikszentmihalyi 2015; Jackson & Csikszentmihalyi, 1999). Všechny tyto aspekty jsou vzájemně velmi provázané. Ačkoliv prakticky není možné mít vždy vše zcela pod kontrolou, čím větší je jedincův subjektivní pocit kontroly, tím

více klesá strach a úzkost spojená se selháním a díky tomu se otevírá cesta ke změněnému stavu vědomí. Nicméně činnost, která je vykonávána, musí částečně obsahovat i určitou výzvu, aby byla zajímavou a nestala se pouhou nudnou rutinou. S tím souvisí cíle. Jasná představa cíle, za jehož účelem je činnost vykonávána, umožňuje vyšší míru kontroly nad situací a lepší odhad vlastních schopností. Čím více schopností daný jedinec má, tím více pak může své cíle zvyšovat tak, aby stále obsahovaly výzvu. Poměr výzvy a schopností musí být adekvátní, aby jedince činnost nenudila a ani neměl obavy z její náročnosti. Cíl nemusí být pouze konečný výsledek, ale i cesta k jeho dosažení. Při jasné představě cílů je také snazší vyhodnocení zpětné vazby, která jedince informuje, do jaké míry se k cílům přibližuje. Zpětná vazba je velice důležitá při jakékoliv lidské činnosti. Pro prožitek flow stavu je zapotřebí mimo jiné kvůli informaci o již zmiňované míře kontroly. Nehraje roli, zda je zpětná vazba pozitivní či negativní (pokud není vyloženě zdrcující), obě varianty se totiž dají využít ke korekci prováděné činnosti a tím ke zlepšení kontroly nad situací, případně ke zvýšení aspektu výzvy. Dalším nezbytným aspektem je koncentrace pozornosti na danou činnost. Jedinec se musí soustředit nejen na prováděnou činnost, ale i na zpětnou vazbu a její vyhodnocení. Přestože je možné vnímat i informace z okolí, které s činností nesouvisí, jedinec je filtruje, aby mu nenarušovaly prožitek z činnosti. Tento filtr je do jisté míry použit i na vnímání času, jehož rychlost tak může být vnímána nereálně. A to jak zrychleně, tak i zpomaleně v závislosti na dané aktivitě. Distorze vnímání času je spojená také s hlubokým ponořením se do aktivity. Ponoření se do aktivity je jedním z nejcharakterističtějších znaků flow a častokráte je jím definován. Ve chvíli, kdy je jedinec zcela ponořen do své činnosti, ztrácí sebeuvědomění a prakticky splývá s tím, co dělá. Posledním aspektem důležitým pro prožitek flow, je autotelická osobnost (Csikszentmihalyi 2015; Jackson & Csikszentmihalyi, 1999). Jedinec s autotelickou osobností vykonává činnosti primárně pro ně samotné, a ne pro vnější benefity (Jackson & Csikszentmihalyi, 1999). Záměrně je použito slovo primárně, protože většina činností obsahuje motiv autotelický i exotelický – vnější odměna, je však důležité, co převládá. Ačkoliv se může zdát, že koníčky neobsahují příliš exoterických motivů, i zde můžeme najít například to, že jedinec činnost dělá proto, aby si u ní odpočinul či aby se viděl s přáteli apod.

Pojem flow se v souvislosti se shibari neobjevuje tak často jako výše zmiňovaný subspace, přesto je tento stav častokráte popisován. Čím více zkušeností s vázáním

všeobecně i s vázáním s konkrétní modelkou riggeři mají, tím snáze se do tohoto změněného stavu vědomí dostanou. Schopnosti mohou sbírat na množství workshopů a také doma při opakování. Jisté nebezpečí u shibari (ať už psychické či fyzické) pak zajišťuje výzvu, která k tomuto stavu dopomáhá. Lidé vážou z různých důvodů. Někomu jde hlavně o výsledek (například hezký úvaz pro fotografii), ale mnoho lidí (naprostá většina, se kterou jsem se setkala) váže především pro samotný proces a věci, které v něm probíhají – pro činnost, která je baví, pro emoce, které vyvolávají v modelce, pro blízkost atd.

3.5 Umění

Shibari se nezřídka pojí s pojmem umění. Obvykle se jedná buď o umění vázání samotného, nebo o umělecké fotografie svázaných modelek (případně obojí). Častokrát jsem od lidí, kteří shibari praktikují, slyšela jeho definici jako „umění japonské bondage.“ Sami riggeři se občas přirovnávají k sochařům. Umění jako takové je součástí lidského života již od nepaměti. Podle Johnsona (2006) vzniklo pravděpodobně dříve než strukturovaná řeč, bylo spjato se vznikem lidské společnosti, a tedy bylo předpokladem spokojenosti. Definice umění je velice složitá, protože každý autor chápe umění po svém. To, co je umění, se také výrazně mění v závislosti na místě i čase. Přikláněla bych se tedy k názoru Mukařovského (1936), že nelze jednoznačně říci, co je a co není umění. Kukla (2008) hovoří o spjatosti umění a psychologie. Uvádí, že umění přispívá k hlubšímu poznávání člověka a je důležitým prostředkem sebereflexe lidské existence. Stejně jako psycholog i umělec podle něj využívá pozorování lidí okolo i sebe sama jako základní metodu získávání poznatků a zkušeností. Dále uvádí mnoho funkcí umění, z nichž základní je sebevyjádření, seberealizace, poznávání, komunikace a estetika, ale také třeba edukace, nebo funkce emočně motivační, léčebná či terapeutická.

Stejně jako definic, i druhů třídění umění je velké množství. Pro tuto práci jsem vybrala jako nejrelevantnější Kulkovo třídění psychologické povahy – podle smyslů. Tedy na umění vizuální, auditivní a syntetické. K tomu by se dala připojit ještě haptika a kinetika, které se však neuplatňují samostatně (2008). Shibari by se dle tohoto třídění dalo zařadit prakticky do všech kategorií. Primárně asi, při srovnání se sochařstvím, do umění vizuálně haptického. Nicméně neméně významnou roli hraje i propriocepce (uvědomování si pohybu na základě informací přicházejících ze šlach a svalů) a tudíž

kinetika. Tyto tři složky se v shibari objevují prakticky vždy. To, co už se neobjevuje pokaždé, nicméně je to velice časté, je dramatická stránka shibari, která odpovídá scéně v BDSM, a tedy umění syntetické. A do jisté míry hraje někdy roli i zvuk (například šustění či švihání provazů nebo sténání modelek) – auditivní povaha. Jako další relevantní a poněkud obecnější třídění by se dalo vybrat dělení na volné a užité umění, při kterém jde o funkci, účel a cíl. Užité umění by mělo člověku sloužit prakticky, zatímco umění volné slouží především k sebevyjádření a estetické komunikaci umělce. Shibari bych zařadila do umění volného.

3.6 Bolest

Definice bolesti je několik, ale většina se shoduje na tom, že bolest je nepříjemný pocit, který se pojí s poškozením tkání (akutnímu či potencionálnímu) kvůli fyziologickému problému nebo vnějšímu vlivu. Velký lékařský slovník pak dodává, že biologickým smyslem bolesti je upozornit na něco ohrožujícího (Vokurka, Hugo a kol., 2006). Světová zdravotnická organizace (WHO) označuje bolest nejen za senzorickou, ale i emocionální zkušenost (Gulášová, 2012). Hartl a Hartlová (2000) stejně jako Janáčková (2007) zase upozorňují na to, že bolest je subjektivní zážitek. Na tom, jak bude jedincem bolest vyhodnocena, se podílí mnoho faktorů od osobního přístupu, přes denní dobu, věk, pohlaví, kulturu, výchovu, zkušenosti až po emoce, které mají vliv na selektivitu v našem vnímání (Orel, Facová a kol., 2010). Bolest se skládá ze čtyř složek, které ovlivňují, jak se projevuje a jak ji člověk pociťuje. Je to složka senzorio-diskriminační, afektivní (emocionální), vegetativní (autonomní) a motorická (Rokyta, Kršiak & Kozák, 2006). Dále má rovinu biologickou, psychologickou a sociální. Bolest je tedy vysoce komplexním zážitkem, „*jehož kvalita a intenzita je ovlivněna jedinečnou zkušeností individua, významem, který je touto osobou připisován situaci bolesti vyvolávající a „stavem mysli“ v daném okamžiku.*“ (Melzack, 1978, s. 37).

3.6.1 Přenos bolesti v těle

Bolest vnímáme prostřednictvím impulzů z receptorů – nociceptorů (které se nachází převážně v kůži, ale i dalších tkáních). Nociceptory můžeme rozdělit na polynodální receptory, které reagují na chemické látky (např.: histamin, bradykin nebo některé enzymy, které jsou uvolňovány buňkami narušených tkání), termoreceptory reagující na teplo či chlad a mechanoreceptory, které reagují na mechanické narušení

(např.: tlak nebo porušení integrity) (Orel, Facová a kol., 2010). Impulzy z receptorů jsou vedeny dostředivou drahou do míchy a přes zadní rohy míšni pak Lissauerovým traktem do retikulární formace a talamu. Talamus slouží jako hlavní přepojovací centrum, kde se kódují různé typy bolesti podle intenzity, lokalizace a délky trvání a jednotlivé impulzy jsou pak vedeny do mozkové kůry, kde jsou rozpoznávány (Rokyta et al., 2006).

3.6.2 Typy bolesti

Typy bolesti lze rozdělit například na základě délky trvání na bolest akutní (rychlá, krátkodobá (výjimečně déle než měsíc), dobře lokalizovatelná, především varovná s cílem rychle se zbavit bolestivého podnětu), chronickou (dlouhotrvající – déle než tři měsíce, hůře lokalizovatelná), epizodickou (vracející se v intervalech) a procedurální (záměrnou, která je součástí procesu). Další obvyklé dělení je dle místa vzniku na viscerální (z vnitřních orgánů) a povrchovou (z kůže). Případně ještě bolest fantomovou, která však nepochází z nociceptorů, protože člověk pociťuje bolest v částech těla, které již nemá (např. po amputaci). Dále by se k dělení podle místa vzniku dala zařadit bolest centrální, která též nepochází z nociceptorů, ale vzniká při podráždění nervových drah, které vedou bolest do mozku, a hluboká somatická bolest (např. svalová), která se těžko lokalizuje (Orel, Facová a kol., 2010).

3.6.3 Přirozené tlumení vnímané bolesti

Tělo si dokáže vytvářet vlastní opiáty (např. endorfíny, dynorfíny nebo enkefaliny), které při působení bolestivého podnětu snižují intenzitu vnímání bolesti. Opioidní systém se aktivuje pouze při kontaktu s bolestivým podnětem. K tomu je v těle stále funkční neopioidní analgetický systém (např. serotonin, kanabonoidy), který také pomáhá s tlumením vnímání bolesti (Orel, Facová a kol., 2010). Intenzita bolestivého podnětu rozhodne, zda bude působit opioidní či neopioidní systém (Rokyta et al., 2006). Opioidní systém je spojený s dopaminovým systémem odměny (neznačená to však, že je dopamin u analgetických procesů vždy přítomen). Dopaminový systém je průvodcem příjemných pocitů (vznikajících např.: při jídle, sexu či jiné fyzické aktivitě) a může být posilován bolestivými podněty (čím intenzivnější je bolest, tím vyšší je následná analgezie a to zvyšuje práh bolesti, pro následující podněty) (Rokyta et al., 2006). Dalším faktorem, který hraje při útlumu bolesti významnou roli, je krátkodobý stres. Při

stresu se vyplavuje hlavně adrenalin, který sníží hladinu bolesti, aby bylo tělo připraveno „přežít.“ Bolest sama částečně stres vyvolá a ten ji hned utlumí (Orel, Facová a kol., 2010).

- Endorfiny

Endorfiny patří mezi endogenní opiáty, které mají v opioidním analgetickém systému významný vliv hlavně při tlumení bolesti, kdy fungují jako morfin. Ovlivňují ale mimo jiné i afektivitu (např.: navozují a udržují euforii) či motivaci, chování aj. (Orel, 2015). Uvolňují se převážně pohybem, a jak už bylo zmíněno, opioidní systém reaguje jejich vyplavením na bolest. Buru (2016) udává, že díky endorfinům se cítíme fantasticky a jsme odolní vůči bolesti, díky čemuž jsou endorfiny návykové. A dále, že endorfiny vyvolávají potřebu být poslušný a odevzdat se, respektive že zmenšují iniciativu jedince.

- Dopamin

Významná dynamická síť neuronů v mozku, kde je dopamin hlavním mediátorem, se nazývá mozkový dopaminový systém odměny. Aktivace tohoto systému je spojena se slastnými pocity a aktivuje se, když dojde k něčemu, co je pro nás příjemné (zpravidla odměna za něco). Naopak, když očekávaná odměna nepřijde, dochází k útlumu. Přírodním stimulem je například fyzická aktivita (cvičení, sex aj.), zamilovanost, dosažení nějakého cíle (např.: úspěch v práci) a všeobecně příjemné zážitky. Každý člověk může do určité míry ovlivnit, čím bude dopaminový systém aktivovat. Když si mozek navykne na rychlou a intenzivní stimulaci (typicky drogami), jiné přirozenější mechanismy pak uvolňují dopaminu méně a jedinci se může zdát život bez drogy fádň. Proto se dopamin významně podílí na vzniku závislosti a ovlivňuje naši motivaci, prožívání i chování, kdy se snažíme opakovat věci, u kterých se nám dopamin vyplavil (Orel, 2015).

- Adrenalin

Adrenalin můžeme znát také pod názvem epinefrin. Ovlivňuje mimo jiné bdělost, emocionalitu a řadu vnitřních funkcí (Orel, 2015). Vyplavuje se při stresu a spouští reakci útoku nebo útěku. Výrazně zvyšuje naši odolnost proti bolesti, sílu a vytrvalost, ale pouze na krátkou dobu – cca 10 – 30 minut (Buru, 2016).

- Oxytocin

Oxytocin je známý také jako hormon lásky nebo mateřství. Ačkoliv oxytocin nepůsobí primárně na útlum bolesti, je spojený s navozením příjemných pocitů, díky kterým může bolest ustoupit v naší pozornosti do pozadí. Vyplavuje se například při porodu, kojení, orgasmu a všeobecně při příjemném tělesném kontaktu (Orel, 2015). Vyvolává v nás pocit bezpečí a lásky. Díky oxytocinu máme touhu být milováni a milovat a chránit druhé. Tím se posilují vzájemné vztahy s druhými (Buru, 2016).

3.6.4 Vnímání bolesti

Z výše zmíněného plyne, že vnímání bolesti ovlivňují biologické, psychologické i sociální aspekty. Někteří lidé dokonce některé typy bolesti vůbec nezaznamenají a naproti tomu jiní lidé jsou extrémně citliví na jakoukoliv bolest. *„Jde spíše o specifickou osobní zkušenost, jež závisí na výchově v určité kulturní sféře, na významu určité situace a na řadě dalších faktorů, které jsou jedinečné pro každého jednotlivce (Melzack, 1978, s. 16).“* Vnímání bolesti můžeme ovlivnit i záměrně například sugescí (používá se třeba při hypnotické analgezií nebo placebo efektu) nebo zaměřením pozornosti na něco jiného. Naopak, když se na bolest soustředíme, bude prožívána intenzivněji. Melzack (1978) říká, že zaměření na vnitřní pocity namísto vnějšího bolestivého podnětu může vést k extatickým stavům. Tyto stavy se projevují například během různých náboženských rituálů a obřadů. Dalším důležitým faktorem je význam, který bolesti připisujeme. U toho je zásadní kontext (např. chce mi někdo ublížit nebo je to jen hra, omyl apod.). Zde bych chtěla připomenout zásadní rozdíl mezi násilím a konsenzuálním BDSM. Janáčková (2007) uvádí, že psychologická rovina vnímání bolesti je úzce spjata s kognitivním zpracováním smyslu bolesti, jejím připsaným významem a jejím zařazením do celkového myšlenkového a hodnotového schématu jedince. Dále říká, že nečekaná a nedobrovolná bolest je náročná a nepříjemná. Naproti tomu, když se na bolest můžeme připravit a podstupujeme ji dobrovolně, je její snášení výrazně snazší. Obecně je lépe snášena, když je součástí rituálu. *„Tolerance k bolesti závisí také na očekávání velikosti nastávající bolesti a na tom, jak se člověk sám posuzuje v souvislosti s individuálním zvládnutím bolesti“ (Janáčková, 2007, str. 19).* To vše má vliv nejen na práh bolesti (okamžik, kdy člověk bolest začne pociťovat), ale i na toleranci bolesti (maximální intenzita a doba trvání, kdy člověk zvládne bolest snášet).

3.6.5 Dobrovolná bolest

Dobrovolné podstupování bolesti se objevuje již tisíce let. Převážně v náboženských praktikách a rituálech, které obvykle nejsou jinými náboženstvími nebo kulturou chápány. I pro moderní mentalitu je často těžké porozumět tomu, jak se bolest pojí se setkáním s „Bohem“ či očištěním mysli apod. V dnešní době je mnoho možností, jak se bolesti vyhybat (od volně dostupných léků až po anestezii) a lidé tedy na bolest nejsou příliš zvyklí a jsou z ní obecně spíše vystrašeni.

Velkou roli v dobrovolném podstupování bolesti může hrát to, že když tělo funguje bez problému, nezaměřujeme na něj příliš pozornost. Bolest pak může fungovat jako faktor pro zpřítomnění daného okamžiku a uvědomění si našeho těla, což může být jeden z důvodů, proč jsou lidé ochotni nechávat si působit bolest (Colopelnic, 2011). Bolest nám neustále připomíná tělo tady a teď, připomíná nám naši tělesnou přítomnost (Leder, 1990).

Dalším faktorem může být obliba nebo do jisté míry až částečná závislost na bolesti kvůli vyplavování neurotransmiterů způsobujících příjemné až euforické pocity (např.: endorfiny, dopamin aj. viz výše). V tomto ohledu by se dalo shibari do jisté míry přirovnat k náročnému cvičení.

3.6.6 Bolest v shibari

Bolest, která se nejčastěji objevuje u shibari je procedurální, akutní a povrchová. Zásadní roli hraje dobrovolnost, která výrazně mění prožívání bolesti. Stejně jako u náboženských rituálů, i zde je bolest často prostředkem k jakémusi transu, zaměření se na sebe, ukotvení se v přítomném okamžiku a uvolnění. Z pohledu bolestivosti, hraje významnou roli způsob praktikování shibari. Buru (2016) popisuje, že například při přechodu do závěsu se během pár sekund výrazně zvýší fyzická zátěž a tělo na to reaguje buď vyplavením endorfinů, nebo adrenalinu. Zda je daná situace hrozbou a je třeba reagovat cestou útoku nebo útěku, a tedy vyplavením adrenalinu nebo je to jen náročná situace, která je však „bezpečná“ a je třeba ji zpracovat pomocí vyplavení endorfinů, rozhoduje to, co situaci předcházelo. Pokud je tělo na situaci připravováno dopředu a rigger je s modelkou v kontaktu nějakým „něžnějším způsobem,“ zvýší se hladina oxytocinu a je pravděpodobnější následné vyplavení endorfinu. Naopak při rychlém a dramatictějších vázání předcházejícím závěs, se spíše vyplaví adrenalin, což

může být chtěné, ale vzhledem ke krátkodobějšímu působení adrenalinu se pro modelku po nějakém čase může stát vázání výrazně náročnější a bolestivější. Obvykle se uvolňuje adrenalin i endorfiny, nicméně účinek adrenalinu je dominantnější a působení endorfinů utlumí. Při shibari se používá mnoho různých způsobů vázání, ať už se jedná o rozdílnou aktivitu obou partnerů nebo třeba různé nálady a nic není špatně (pokud je vše v souladu s pravidly BDSM). Vždy záleží na preferencích a momentální náladě vázající dvojice.

Buru (2016) dále uvádí, že zásoba endorfinů v těle se po uvolnění obnovuje cca 10-15 minut a poté je tělo připraveno vyplavit další várku. Čím vícekrát se proces vyplavení endorfinu zopakuje, tím bude tělo odolnější vůči bolesti a lépe připraveno na další a větší bolest. Nicméně je zde nebezpečí, že čím více endorfinů se vyplaví, tím více je člověk v euforické náladě a tím méně komunikuje – hrozí riziko úrazu (neřekne si o potřebu upravit někde provaz (například v místě zasaženého nervu) nebo tuto potřebu ani nevnímá) nebo porušení consentu (modelka vypadá, že chce stále víc (a možná v daný okamžik i chce), ale po „vystřízlivění“ dojde k uvědomění, že to nebylo v pořádku). Obdobné nebezpečí hrozí i u zvýšené hladiny dopaminu. Pro lidi, kteří mají problém s uvolněním, protože příliš přemýšlí, může být vyšší hladina dopaminu, která sníží povědomí o riziku, prospěšná. Naopak pro lidi, kteří jsou zvyklí posouvat své limity, může být menší uvědomění si rizika nebezpečné, a je třeba s tím počítat. Například oba musí hlídat, zda provazy netlačí příliš na nervy. Rigger se pak musí soustředit na bezpečné uvázání závěsných provazů atd. Dopamin se výrazně uvolní například při zvládnutí náročného závěsu (ze strany riggera i modelky) nebo získání/odevzdání úplné kontroly nebo důvěry modelky k riggerovi. K dopaminu ještě Buru (2016) poznamenává, že pokud je při vázání praktikována aktivita, která vede k orgasmu, nedoporučuje orgasmus před koncem vázání. Při orgasmu se totiž vyplaví velké množství dopaminu, a aby ho tělo zvládlo, začne produkovat prolaktin, který způsobuje uvolnění těla, únavu a snižuje hladinu jak dopaminu, tak i endorfinů. V praxi to pak znamená, že rigger po orgasmu bude ospalý a tím pádem méně pozorný (větší riziko chyby) a modelce se prudce sníží odolnost vůči bolesti (nevydrží bolestivější omotání provazu, které do té doby zvládala bez problému).

Bolest při shibari můžeme rozdělit na bezpečnou a nebezpečnou a dobrou a špatnou. Ne každá špatná bolest je i nebezpečná, a ne každá bezpečná bolest je dobrá, ale každá nebezpečná bolest je vždy špatná. Nebezpečná bolest je pro tělo ohrožující,

v shibari je to nejčastěji skřípnutí nervu (obvykle radiálního na paži) a páčení kloubů do nepřirozených pozic. Tedy pokud nepočítáme zranění, která mohou nastat v důsledku pádu ze závěsu (otřes mozku, zlomeniny apod.). Za nebezpečný se také běžně označuje provaz okolo krku. Obzvláště pokud rigger nemá s touto praktikou dostatečné zkušenosti, nezná anatomii krku, nezná dobře svou modelku (například jak snadné je pro ni omdlít) nebo nedodrží zásady bezpečného praktikování tohoto úvazu. Nawataneko (2020) uvádí, že někteří lidé chtějí být s bolestí v kontaktu. Nejde však o bolest všeobecnou, ale o konkrétní druhy bolesti, které konkrétnímu jedinci vyhovují. Pro někoho to může být bolest tupá, pro jiného ostrá, někdo má rád bolest, která se objevuje při prohnutí v zádech, jiný zase preferuje třeba bolest, která je spojena s úvazem futumomo (pevné spojení stehna s bérce, při kterém provazy tlačí na holeň a na stehno). Nawataneko (2020) dále říká, že pokud víme, že bolest není nebezpečná, můžeme ji zpracovat například pomocí uvolnění svalů, soustředění se na dech nebo odvedení pozornosti jinam. Pokud se to ale nedaří, a dostáváme se do úzkosti nebo paniky (protože se nemůžeme hýbat a od bolesti, která se pro nás stává nesnesitelnou, si nemůžeme nijak ulevit), jedná se o špatnou bolest (přestože není nebezpečná) a je třeba to sdílet s riggerem, který na to reaguje obvykle buď převázáním (pokud to jde) nebo rozvázáním. Může se ale pokusit i modelku uklidnit třeba tím, že s ní dýchá a mluví na ni. Autorka zdůrazňuje různorodost lidských preferencí bolesti, ale také vliv konkrétního vázacího partnera a důvěry v něj, aktuální nálady i fyzického stavu.

VÝZKUMNÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÝ ZÁMĚR

Jak již bylo několikrát zmíněno, téma shibari není doposud hlouběji prozkoumáno. Z mých zkušeností s lidmi, kteří shibari praktikují, z předchozích studií zaměřených na BDSM, z mé bakalářské práce a z poznatků v teoretické části práce se však zdá, že se shibari pojí s hlubokými prožitky a emocemi. Všeobecně to také vypadá, že má vliv na nejednu oblast života jedinců, kteří se mu věnují. Proto mi toto téma přijde zajímavé a rozhodla jsem se ho prozkoumat více do hloubky.

Cílem tohoto výzkumu je tedy hlubší prozkoumání shibari a jeho psychických aspektů ze strany riggerů i modelek. Konkrétně zjistit, proč se lidé shibari věnují, jaké psychické aspekty se s jeho praktikováním pojí a jak je jednotliví aktéři vnímají a prožívají. Dále mě zajímalo, jaký vliv má shibari na psychiku a běžný život aktérů a jaká rizika a problémy může přinášet. Na tomto základě jsem zformulovala následující výzkumné otázky.

4.1 Výzkumné otázky

Proč se lidé shibari věnují?

Jaké psychické aspekty se pojí s praktikováním shibari?

Jaké jsou shody a rozdíly v pohledu modelek a riggerů?

Jaké jsou shody a rozdíly v pohledu žen a mužů?

Jak shibari jeho aktéry ovlivňuje?

Jaká rizika s sebou praktikování shibari nese?

5 VÝBĚR RESPONDENTŮ

Vzhledem ke kvalitativnímu designu mého výzkumu jsem zvolila nejčastější metodu výběru respondentů pro tento design podle Miovského (2006) – nepravděpodobnostní záměrný (účelový) výběr. Výběr byl podřízen výzkumným cílům se snahou, o co největší saturaci dat. Konkrétně jsem hledala lidi, kteří se věnují shibari alespoň rok. Toto časové omezení jsem zvolila proto, abych minimalizovala pojetí shibari jen jako senzace, se kterou se lidé seznamují. Pro mnoho lidí je ze začátku lákavé vázání vyzkoušet, ale po několika workshopech nebo domácích pokusech třeba zjistí, že to není pro ně. Ze začátku také lidé často vnímají shibari spíše ve smyslu bondage (obvykle pro nějaké postelové hrátky), a aby mohli proniknout trochu hlouběji do tohoto tématu, je zpravidla potřeba trochu větších zkušeností, aby se riggeri nemuseli tolik soustředit na uzlíky a modelky se trochu otrkaly a uměly se víc uvolnit. Proto jsem se snažila tyto lidi vyselektovat. Ze stejného důvodu jsem se respondentů ptala i na četnost jejich vázání, kterou jsem pak individuálně posuzovala (rozhovor jsem nedělala s nikým, kdo by se alespoň v nějakém časovém období nevěnoval shibari méně než několikrát do měsíce, a tudíž by neměl v době rozhovoru za sebou už několik desítek session). Dále jsem se snažila vybrat takový vzorek, aby pokryl co nejvíce kombinací muž/žena, rigger/modelka. I nadále bude v práci používáno označení rigger a modelka, přestože mezi respondenty je zařazen i model i riggerky.

Poptávku po respondentech jsem uveřejnila na facebookových stránkách shibari.cz (<https://www.facebook.com/groups/445246355531552>) a subspace (<https://www.facebook.com/groups/674676599574040>). Dále jsem požádala známé lidi, kteří se shibari věnují o rozšíření této výzvy i mimo facebook. Někteří respondenti se mi ozvali sami, některé jsem oslovila já, abych doplnila výše zmíněné kombinace muž/žena, rigger/modelka. Tudíž jsem některé z respondentů znala, jiní pro mě byli neznámí.

Nejprve to vypadalo, že respondentů bude hodně, ale protože jsem data sbírala v době pandemie, kdy díky nouzovému stavu byla výrazná omezení (viz dále), nakonec jsem pracovala s materiály od sedmi respondentů.

5.1 Etické aspekty výzkumu

Etické aspekty hrají zcela jistě zásadní roli v každém výzkumu. Nicméně téma BDSM všeobecně je ještě výrazně intimnější než většina jiných témat. Lidé v komunitě se obvykle ani navzájem neznají pravými jmény. A protože česká komunita BDSM natož shibari komunita není příliš rozsáhlá, nebylo by příliš těžké z rozhovorů jednotlivé respondenty poznat, i kdyby byly změněny všemožné údaje. Z tohoto důvodu bylo s vedoucí mé práce domluveno, že přepisy rozhovorů nebudou uveřejněny v přílohách, ale budou k dispozici zvlášť pouze vedoucímu práce a oponentovi. V této práci jsou pak probandi označováni pouze písmeny z abecedy.

Ze stejného důvodu nebyly použity oficiální formuláře pro informovaný souhlas (aby nikde nebyl veden žádný podpis, ani oficiální přezdívka), ale souhlas byl udělen pouze ústně. S každým respondentem jsem komunikovala před začátkem rozhovoru a sdělila jsem mu, čeho se rozhovor bude týkat, jak bude použit, že bude zachována jejich anonymita, a že mají možnost na jakoukoliv otázku neodpovídat nebo i od výzkumu odstoupit. V případě ústních rozhovorů byli respondenti ještě požádáni o souhlas s nahráváním. Všech respondentů jsem se ještě zpětně doptala, zda mohu v práci použít jejich charakteristiku tak, jak ji mám napsanou.

6 METODA SBĚRU DAT

Pro sběr dat jsem použila metodu polostrukturovaných rozhovorů. Tato metoda byla zvolena proto, že jsem z předchozích zkušeností, přednášek na téma shibari a různých výzkumů, zabývajících se BDSM měla vytypované jisté aspekty, které se se shibari mohou pojít a zdají se být významné. Toto jsem si poté také potvrdila z materiálů poskytnutých od autorů přednášek ze Subspace (viz kapitola 2.3 Proč vázat). Vzhledem k povaze výzkumu není cílem závěry z této práce zobecňovat, ale pouze získat hlubší vhled do tématu shibari.

Před začátkem rozhovoru jsem tedy měla připravené otázky k rozhovorům, ale v každém rozhovoru bylo jejich pořadí a častokrát i formulace uzpůsobené tomu, jak se k jednotlivým tématům dostávali jednotliví respondenti. Díky tomu se podařilo získat mnoho informací a nepřerušovat tok myšlenek participantů. Schéma rozhovoru je k náhledu v přílohách (viz Příloha 3).

Hned v úvodu jsem respondenty upozorňovala, že když budu hovořit o vázání, myslím tím shibari, ne západní bondage. A dále, že se práce zaměřuje konkrétně na shibari a ne na BDSM všeobecně. Na to konto jsem klienty žádala, aby se pokusili odpovídat specificky k tématu shibari a pokud se jejich odpověď bude týkat celého BDSM, aby mě na to upozornili. Pro jistotu jsem se také každého ptala, zda do shibari zapojuje i jiné BDSM praktiky a ujist'ovala se, že pokud ano, jsou tyto praktiky doplňkem vázání a ne naopak. Pokud se probandi věnovali vázání jak v roli riggera, tak modelky, byli také požádáni o oddělení těchto dvou zkušeností (pokud jsou různé) a v průběhu rozhovoru bylo toto rozdělení ověřováno. Jedny z prvních otázek se pak týkaly toho, jak dlouho a jak často se probandi vázání věnují, abych mohla dále pracovat pouze s lidmi splňujícími kritéria, která jsem si vytyčila (viz kapitola 5 Výběr respondentů).

Podmínky k získání rozhovorů byly kvůli pandemii značně ztížené. V době sběru dat (jaro 2021) totiž byly uzavřeny prakticky veškeré prostory, kde by se rozhovory daly dělat opravdu anonymně, aniž by klienty někdo viděl nebo slyšel. Z důvodu zachování anonymity nechtěli klienti přijet ani za mnou do školy. Proto jsem na žádost všech respondentů umožnila online formu rozhovorů, a to jak hlasovou, tak chatovou. Uvědomuji si, že chatová forma není tak obsáhlá, a tudíž tak vypovídající, nicméně vzhledem k situaci (kdy kvůli omezeným možnostem někam zajít a nařízeným

homeofficům atd. nemělo mnoho z nich soukromí na rozhovor ani u sebe doma) a kladnému ohlasu respondentů, považuji tento krok za vhodný. Citace ve výsledcích jsou pak uváděny doslovně tak, jak to participanti napsali, včetně všech chyb a případné chybějící diakritiky.

V shibari si většinou lidé tykají, respondenti mi tedy automaticky tykali a já se této formě přizpůsobila. Pouze s jednou respondentkou jsme si vykaly, nicméně i ta mi v průběhu rozhovoru tykání nabídla.

7 METODA ZPRACOVÁNÍ DAT

Pro zpracování dat byla použita tematická analýza. Postup při zpracování odpovídal krokům, které popisují Barun a Clarke (2006). A to konkrétně seznámení s daty, generování počátečních kódů, hledání a identifikace témat, přezkoumávání témat, definování a pojmenování témat a sepsání zprávy.

Nejprve jsem tedy poslouchala a doslovně přepisovala nahrané rozhovory a následně opakovaně pročítala přeepsané rozhovory, které jsem si vytiskla. Barevně jsem v textu vyznačovala zajímavé pasáže a vepisovala si poznámky. Následně jsem začala vytvářet kódy a hledat opakující se vzorce. Poté jsem několik desítek nalezených kódů roztřídila podle souvislostí do obecnějších témat, kterým jsem přidělila určité barvy. Po tomto kroku jsem se znovu vrátila k pročítání textu s přidělenými kódy, doplňovala je o barvy zvolených témat pro následnou lepší orientaci a ujišťovala se, že byly kódy správně pochopeny a přiřazeny, a že zvolená témata souvisí s výzkumnými otázkami. Některá témata byla v tomto kroku sloučena, jiná rozdělena. Následně jsem hlouběji prozkoumávala jednotlivá témata, snažila se identifikovat co je pro každé stěžejní a podle toho je trefně pojmenovávat a následně hledat, jak jsou propojená. U některých témat se také vynořila podtémata. Poté jsem se opět vracela k rozhovorům a jednotlivé pasáže, které spadaly do daného tématu, jsem sdružovala a následně znovu posuzovala, zda odpovídají zvolenému tématu a jsou dostatečně vystihující. Posledním krokem tematické analýzy bylo sepsání výsledků, které jsou prezentovány v následující kapitole.

8 VÝSLEDKY

8.1 Stručná charakteristika respondentů

Proband A

Muž, 36 let. Má vystudovanou střední školu s maturitou. Je zaměstnanec. Žije v menší obci do 50 000 obyvatel. Je ženatý a má dvě děti. Všichni s ním žijí v jedné domácnosti. Shibari se věnuje 6 let jako rigger, momentálně několikrát do měsíce. Dostal se k němu přes postelové hrátky, ale vzpomíná, že ho vázání bavilo už v útlém dětství (od školkového věku). Rozhovor probíhal přes videohovor.

Proband B

Muž, 38 let. Má vystudovanou střední školu s maturitou. Je zaměstnanec i živnostník. Žije ve velkém městě nad 100 000 obyvatel. Je svobodný, má dvě děti, ale v domácnosti žije sám. Vázání se věnuje jako rigger cca 8 let. Aktuálně váže v průměru dvakrát týdně. Dostal se k němu přes postelové hrátky, ale sklony k vázání a BDSM pozoruje už od dětství (cca první stupeň ZŠ). Rozhovor probíhal chatovou formou.

Proband C

Muž, 34 let. Má střední školu s maturitou a pracuje jako zaměstnanec. Děti nemá, žije s partnerkou ve městě nad 100 000 obyvatel. Váže 6 let jako model. Aktuálně několikrát do měsíce. K shibari se dostal přes BDSM komunitu, ale vzpomíná, že ho vázání bavilo už asi od 4 let. Rozhovor probíhal přes videohovor.

Proband D

Nebinární, 33 let. Proband o sobě mluví v mužském rodě, proto i já o něm budu takto hovořit. Má střední školu s maturitou a pracuje jako živnostník. Žije ve městě nad 100 000 obyvatel. Je svobodný, bezdětný. Má více partnerů (polyamorní vztah), ale s žádným nežije. První zážitky z vázání má cca 13 let zpátky, ale intenzivněji se mu věnuje 8 let, ve většině případů jako model. Četnost vázání kolísá, aktuálně je to v průměru jednou za dva měsíce. K vázání se dostal přes BDSM komunitu. Sklony k BDSM u sebe pozoruje od puberty v návaznosti na sexuální vzrušení. Rozhovor probíhal chatovou formou.

Proband E

Žena, 32 let. Má vysokoškolské vzdělání a aktuálně je na rodičovské dovolené. Je vdaná a má dvě děti. Všichni žijí v jedné domácnosti ve městě s počtem obyvatel pod 100 000. Shibari se věnuje 7 let jako modelka i rigger. Četnost vázání je kolísavá – před dětmi několikrát týdně, aktuálně cca jednou do měsíce. Dostala se k němu přes BDSM skupinu na internetu, kde viděla video z vázání. K BDSM tihne cca od 20 let, kdy objevila první erotické BDSM povídky. Rozhovor probíhal chatovou formou.

Proband F

Žena, 24 let. Má gymnázium zakončené maturitou a aktuálně studuje na VŠ a zároveň pracuje jako zaměstnanec. Je bezdětná, má více partnerů (polyamorní vztah), ale v domácnosti s nimi nežije. Žije se spolubydlícími, kteří jsou pár, ve městě nad 100 000 obyvatel. Váže přes dva roky jako modelka i rigger téměř každý den. K vázání se dostala přes BDSM. Sklony k BDSM u sebe pozoruje od čtvrté třídy. Rozhovor probíhal chatovou formou.

Proband G

Žena, 26 let. Má vysokoškolské vzdělání a pracuje jako zaměstnanec. Nemá děti, žije s manželem ve městě nad 100 000 obyvatel. Váže jako modelka výhradně s manželem. K vázání se dostala náhodou před dvěma lety, kdy o něm slyšela přednášku. První rok vázala intenzivněji – několikrát do měsíce, dnes cca 1x do měsíce. Sklony k němu u sebe ale pozoruje cca od 19 let. Rozhovor probíhal chatovou formou.

8.2 Společná témata

Přestože respondenti se od sebe lišili, jak životním stylem, tak pohlavím i svou rolí ve vázání, mnoho z nich odpovídalo na některé otázky obdobně. Některé okruhy, na které jsem se ptala, jsem měla vytipované (viz kapitola 6 Metoda sběru dat), ale sami respondenti vnášeli do rozhovorů nové, zajímavé podněty, které jsem roztřídila do 13 témat a 7 subtémat. Témata odpovídají výzkumným otázkám a budou dále podrobně představeny včetně konkrétních citací z rozhovorů, pro dokreslení celkového obrazu. Mnohá témata se navzájem různě prolínají a propojují.

8.2.1 „Úchyl“ od dětství

Toto téma jsem zvolila symbolicky jako první. Jak už bylo patrné z popisu respondentů (viz kapitola 8.1 Stručná charakteristika respondentů), ne jeden z nich pozoroval své sklony k vázání nebo BDSM již ve velmi nízkém věku. Zajímavé je, že v tomto se zdá být rozdíl mezi muži a ženami, kdy muži tuto skutečnost uvedli všichni, zatímco žena pouze jedna. Jeden z respondentů pak mluvil o tom, že již ve školce se na dětech tyto sklony dají pozorovat.

„No tak já jsem to měl asi jako v představách už určitě na prvním stupni. Vlastně spíš už ve školce. Tam jsem sice neojížděl ty holky svázaný, ale prostě vždycky byly k něčemu přivázaný a líbilo se mi to.“ (proband A)

„Co se týká mého zjištění, že nejsem úplně standardní. Začalo to již v útlém věku, když jsem se koukal na Angeliku a velmi mě zaujaly scény s bičováním, mučení kočkama nebo otravou služebné.“ (proband B)

„Měla jsem svoje fantazie a když jsem je hledala, tak mi Google řekl, že je to bdsm. (...) Asi od 4. třídy.“ (proband F)

„Jako takhle, já jsem k tomuhle měl sklony už od malička. Jakože si pamatuju, že jsem si hrál nejradši se sestřenkama už asi tak od čtyř let a nejoblíbenější hra bylo vázání. (...) V Atíku chodí hodně lidí, co dělají ve školce a s nima jsme si dělali takový rozbor o tom, že už jasně víš, kdo roste pro komunitu, protože v okamžiku, kdy se hodí do třídy provázky, tak už vidíš, kdo bude pejsek, kdo bude domina a tak. A že vlastně tohleto už je fakt definovaný u těch dětí, no.“ (proband C)

8.2.2 Výběr partnera – bez sympatií to nejde

Jelikož je shibari z pravidla párová aktivita, jako jedno z prvních témat byl zvolen výběr partnera, což byla i jedna z mých prvních otázek při rozhovorech. Jak z názvu vyplývá, zásadní pro výběr partnera na vázání jsou pro respondenty sympatie. Tento fakt zdůraznili prakticky všichni respondenti. Pro většinu respondentů není při výběru zásadní vzhled, ale spíše psychické rysy a propojení, přestože někteří z nich zmínili, že je důležité, aby měl partner základní hygienické návyky. Zajímavá pak v tomto tématu byla patrná jistá rozdílnost výběru u riggerů a modelek. Téměř všichni riggeri preferovali modelky ženského pohlaví, kdežto z pohledu modelek nebylo

pohlaví zásadní. Modelky se pak dívají i na úroveň pokročilosti riggera. Pouze jeden proband zdůraznil i fyzickou atraktivitu.

„*Vybírám si holky, výhradně. Protože prostě, i když to nemám spojené se sexem, tak tam nějaká jakoby aspoň fyzická přitažlivost je pro mě důležitá. (...) na tom vázání je potřeba, aby se mi nejdřív líbila fyzicky a pak i ideálně samozřejmě nějaký psychický stav. My si musíme sednout. (...) musíme si rozumět. Neměla by být ta partnerka nesympatická. Já nevím, jaká jsou kritéria pro to, že si rozumíme nebo, že si nerozumíme. (...) prostě to tak nějak musí fungovat. (...) A pak její vztah k provazům a toho, jak to prožívá ona a spoustu dalších aspektů.*“ (proband A)

„*Podle kompatibility ve vázání. Úplně toto nedokážu přesně popsat, nejde mi o to, aby byla hubená, malá, tlustá, mladá nebo stará, jde mi to, jak mě s ní vázání baví, jak reaguje na moje vázání jako takové, jak si vázání "užívá". Nevím jak to nazvat. Asi tím jak funguje chemie? (...) Jen ženy.*“ (proband B)

„*(...) jsou lidi, kteří mi nějak sednou, a myslím si, že je tam nějaká dravost. Že vlastně pak hledám v těch lidech to, že mě vážou kvůli tomu, že chtějí jako mít nade mnou moc a ne kvůli tomu, že si chtějí zavázat pár provázků dohromady a je to u nich hrozně cítit. (...) Jsou dvě věci, nesmí mi smrdět. To fakt jako nejde. A pak je to vyloženě o nějaký energii, kterou bych jako nespojoval s tím, jak ten člověk vypadá. Musí mi bejt prostě sympatickej, no.*“ (proband C)

„*Vzhled je asi součástí těch sympatií. Ja nepotřebuju aby pro me rigger byl stejně atraktivní jako třeba někdo s kým bych chtel sex, ale musí to byt někdo od koho mi nevadí, ze na me saha. A to není jen vzhled ale spis takovy i jako hygienicky věci. Treba aby nesmrdel. (...) me na genderu riggera nezalezi.*“ (proband D)

„*Obecně asi podle sympatií. Pokud to má být něco náročnějšího, tak chci znát navíc úroveň skillu. (...) koho vazou je mi z hlediska pohlaví víc jedno.*“ (proband E)

„*Vybírám si ty, který mi sednou pocitově a kterým věřím. Zároveň se koukám i na technickou stránku a to z důvodu bezpečnosti, ale nehraje to pro mě tak důležitou roli. Hlavní je, abych toho člověka měla rada, respektoval mě a můžu mu důvěřovat. (...) Hledám dívku [z pohledu riggera] (...)*“ (proband F)

8.2.3 Bezpečnost

Bezpečnost hraje při vázání důležitou roli a všichni respondenti si to uvědomovali a bylo to znát v jejich výpovědích. Toto téma je jedno z nejobsáhlejších, proto jsem ho pro přehlednost rozdělila na několik subtémat, která se týkala zodpovědnosti, consentu a komunikace, aftercare, zranění a uvědomění si rizik.

Zodpovědnost

Už z předchozího tématu bylo patrné, že modelky se z bezpečnostních důvodů mimo jiné ohlížejí na úroveň a zkušenosti riggera. I riggeři však vnímají důležitost úrovně svých znalostí a vzdělávání se v této oblasti.

„Trénink mě poskytuje zlepšení v technické stránce vázání, což vede k eliminaci (bohužel nikoliv k úplnému zrušení) možnosti zranění modelky (...) Obecně míra nebezpečí je kauzálně úměrná znalosti toho kdo váže.“ (proband B)

„Hlavne ze mu duveruju ze dostatecne rozezna co je realne nebezpecny a co je jeste ok. A posuzuju to podle myho odhadu jeho pokrocilosti, nazoru komunity na nej a vlastnich zkusenosti s nim, jak se treba zachoval pri nejakou slozitou situaci v minulym vazani.“ (proband D)

„Můžu se tak vzdělávat v tom, co mě baví. Mít jistotu, že svému partnerovi neublížím.“ (proband F)

„(...) další důvod, proč vážu jen s partnerem, protože se oba velmi zaměřujeme na bezpečnost a byli jsme na všech workshopech s tím spojených (...)“ (proband G)

Prakticky všichni probandi si také uvědomují, že je důležitá určitá zodpovědnost ze strany jejich i jejich protějšku, ať jsou v jakékoliv roli.

„Je tam perfektní rovnováha emocí a mé sebekontroly. Protože např. zpanikařit v provazech by mohlo být nebezpečné“ (proband E)

„Musím být soustředěný, protože mám v ruce cizí zdraví a v mých rukách je osud všeho co se v danou chvíli děje a za všech okolností musím být v klidu a soustředěný.“ (proband B)

„Já bych řekl, že čas od času se mi zapne mysl a vždycky si řekne „Všechno v pohodě? Děje se něco? Neděje se něco.“ A jde zase pryč (smích). Jakože mám tam kontrolku, která se objeví, jestli to co dělám je v pohodě, a pak se to zase vypne. (...)“

mám domluvené postupy, když mám roubík. Jednak sirénu a jednak, aby první dotaz byl, jestli mohu dýchat.“ (proband C)

„stopku považuji za naprostý základ (osobně jsem ji nikdy nepoužila, ale i tak jsem rada, že ji mám). Stejně tak mám stanovené hard a soft limity.“ (proband G)

Je také dobré o protějšku něco vědět, ujistit se o nějakých základních věcech a být opatrný obzvláště při vázání s někým neznámým.

„Modelky by měly chtít zjistit na kolik je člověk co je svazuje morálně v pořádku a na straně druhé, hlavně kvůli možným zraněním, jaký je jeho level znalosti vázání, hlavně v závěsech nebo polozávěsech. (...) Z pohledu riggera je důležité vázat s člověkem co je co možná psychicky nejstabilnější a též je komunikativní. (...) Ač se doptávat na zdravotní stav a to co mohu nebo nemohu dělat, je všechno jen ne sexy, tak u úplně nové holky toto probírám, ochraňuju tím jak sebe tak i jí. (...) v případě činnosti něčeho jiného než domluveného, chtít verbální nebo jasné srozumitelný aktivní souhlas a nikoliv pouze pasivní neodmítnutí, což někomu se může zdát jako konkludentní souhlas.“ (proband B)

“Popovídat si s daným člověkem, setkat se na veřejnosti, zeptat se ostatních na reference, jasně si domluvit hranice a stopku, vázat mezi dalšími lidmi. Pokud se něco stane, tak si to vyříkat a poučit se.“ (proband F)

„Ale taky jsem třeba dělal, že když jsem šel za někým novým, tak jsem vždycky na počítači napsal adresu, kam jdu a prostě proč tam jdu a nechal jsem otevřené třeba chatové okno, kde jsme si o tom psali, protože kdyby se náhodou někde něco stalo, ať prostě ví, kde mě maj hledat.“ (proband C)

Zranění se objevují – počítám s nimi

Respondenti se shodují v možných rizicích, která s sebou shibari přináší. Primárně jsou to zranění fyzická i psychická. Větší rizika v tomto směru hrozí spíše modelkám, avšak většina z nich uváděla, že jsou si rizik vědomé a jsou ochotné je přijmout. Někteří participanti pak poukázali ještě na riziko psychického připoutání na druhého.

„Rizika určite, fyzicky zranení, psychicky zranení, a taky možnost že se otevře nějaký hluboký tema a špatně se zpracuje a pak to pretece do nejakejch složitosti

v zivote. (...), „A obecně pro me je nějaký riziko v pohode (...) **Jakože jsem ochotnej riskovat psychicky zranění za větší intenzitu.**“ (proband D)

„(...) jako modelka jsem spíš šílená a beru na sebe zodpovědnost, že při šílených věcech se mohou stát přešlapy. (...) Od jizev od provazů, nervové zranění, pádové zranění, otřes mozku... (...) Trauma z porušení consentu, trauma z nedostatečné komunikace, z neopětované lásky, překročení hranic.“ (proband E)

„(...) od těch fyzických - možnost poranění nervů, spálenin od provazů, úrazu při pádu z provazů (...) po ty psychické (překročení souhlasu) a emocionální (žárlivost, odcizení, atd.).“ (proband G)

„Rizika se odvíjí od zdravotního stavu modelky, může dojít k omdlení, ke zvracení, k panickému záchvatu, k panické atace, k nervovým zraněním (radiál, ulnár, ale i další), při dlouhodobém svázání k nekrotizujícím procesům v tkáni, zlomeniny, vykloubeninám, otřes mozku, poranění krční páteře, ale i ke smrti. Nu, a samozřejmě k "rozjetí" psychických problémů (obecně jako BDSM), celková problematika konsensu, asfixie.“ (proband B)

„To co se často stává jsou nervová zranění, ale samozřejmě se můžu spálit, můžu spadnout ze závěsu a v nejhorším případě mít otřes mozku nebo zlomený vaz. Můžu omdlít, to se mi stává často v létě. Po psychické stránce je vyvolání panického záchvatu nějakou asociací. To jsou věci se kterými se pravděpodobně můžu setkat. Jelikož vážu i s novými lidmi/neznámými tak existuje šance toho, že by mě mohli zneužít.“ (proband F)

„Ale já si hraju s ohněm, tak musím prostě očekávat, že se občas spálím. Jakože já mám v sebe dostatečnou důvěru na to, abych věděl, že když se spálím, tak že se z toho otřepu. (...) Co si budeme povídat, ten seznam lidí, kteří se u toho zranili je poměrně velký. Různý nervy, potrhání svaly, pády a tak. (...) ale člověk s tím musí počítat, když to začne dělat, že to prostě není úplně safe. (...) je jako obrovská potřeba subiků a modelů se jakoby připínat na ty riggery a domíky a být na nich vyloženě závislý. A že to je hrozně nezdravý. Že člověk se prostě musí naučit z té role vypnout a vystrízlivět a mít to prostě jako nějaký svátek uvolnění. Ale nemůže tím prostě žít. A pak jsem si uvědomil, že člověk jako prostě musí být jakoby vlastnit sám sebe a pak to ostatním lidem jen půjčovat. (...) A to si myslím, že se o tom hodně málo mluví, zvláště třeba u modelek a tak, že si najdou toho riggera a teďka jsou s ním úplně posedlý a

nechávej se sebou dělat úplně všechno a bombardujou ho prostě textovkama každé den a nejsou schopný pak žít úplně vlastně svůj vlastní život, protože jsou pořád lapený v tom okamžiku té hry. A to je něco, co si prostě každý subík nebo subinka musí sám v sobě vyřešit a prostě žít separátní život od toho, co se děje jakoby během toho vázání.“ (proband C)

Consent aneb komunikace je základ

Téměř všichni probandi se v nějaké formě setkali s porušením consentu. Ať už tak, že byl porušen jejich consent nebo že oni sami překročili nějaké hranice. Většina však uvedla, že se to stalo omylem a zdůraznila důležitost komunikace v těchto případech. Komunikaci po vázání zmínil jeden z riggerů, i pokud nebyl consent porušen. Někteří muži se také zmínili o problematice consentu v dnešní době (zodpovědnost kladená na riggery, i když modelka dění nestopla).

*„(...) řekl jsem stopku která nebyla respektována protože si riggerka myslela že to byl vtíp, za což se na ni nezlobím protože to byla taková nezávazná situace kdy se to dalo splest. Byl jsem z toho malíčko otrešený, ale **pak jsme si povídali a pak už jsem byl v pohode.** (...) to kvůli čemu jsem řekl stopku byla jenom nějaká nepříjemnost která by sama o sobě nebyla nijak hrozná, jen jsem chtěl aby to přestalo. **Byl jsem otrešený spis z toho že na tu stopku nebylo zareagováno protože jsem ji vždycky vnímal jako spolehlivý lano který te okamžitě vytáhne ze situace ven a teď najednou to nezafungovalo a to mi spustilo nějaký strach a tak, takže myslím že jsem to **popovídání** potřeboval, spolu s **něčím jako uznáním chyby a snahou se o mě postarat** která mi to tak nějak vykompenzovala. (...) ta aftercare mě vytáhla z ty nějaký nejistoty a blbyho pocitu pak.“ (proband D)***

*„Chvilku mi trvalo to zpracovat, protože jsem v něm viděla jen toho člověka, který mi ublížil a až po nějaké chvíli jsem se zamyslela nad tím, jestli se něco špatně nepochopilo nebo jsem něco nezmínila. Když jsem si to uvědomila, tak jsem o tom **riggera informovala o tom, jak jsem se cítila a co se stalo.** Shodli jsme se na tom, že tam **nastalo nedorozumění**, rigger se mi omluvil. Náš vztah to nijak neovlivnilo. (...) Nepotřebovala jsem omluvu. Stačilo mi **vědět, že to nebyla ignorace mého limitu a nebylo to úmyslné.** Ovšem pokud by se bavit nechtěl, **vyhodnotila bych tu situaci tak, že mi chtěl ublížit a kontakt bych přerušila.**“ (proband F)*

„(...) že jsem **já překročil nějakou hranici, to se mi určitě stalo**. Stalo se to **omylem**. Schválně je překračovat není úplně moje záliba, ale prostě **určitě se to stalo a určitě se to může stát, protože prostě člověk je omylný**. A buď jsem **zapomněl na nějaký limit**, nebo jsem se **netrefil přesně**. Důležité je to, jak to potom dopadlo. A jak si to pak vykomunikujeme a jak se s tím potom dál pracuje. (...) Tak podle mě je fajn se **k tomu vrátit**. Ne ten den ještě, třeba ten druhý nebo za dva dni (...) A **zeptat se, jestli se to nějak nerozleželo v hlavě, jestli jsme opravdu spolu zase dál v pohodě**. Jak z těch dnešních kauz, dost probíraných vyplývá tak vlastně ten poškozený/poškozená, já asi neznám poškozeného. Tak ta **poškozená vlastně řekne, že je všechno v pohodě nebo neřekne vůbec nic a za tři dni je toho plný instagram a všechno možné, jak tamten překročil můj souhlas a znásilnil mě a teď je to hrozný a tak**. (...) ještě s některými modelkami jsme schopní vlastně hned, případně říct jestli se nám to líbilo nebo jestli něco bylo špatně. **To, že něco bylo špatně, neznamená, že jsme překročili consent**. Říkám radši na záznam. Ale třeba se jí něco mohlo líbit víc, něco míň. Mně se mohlo líbit něco víc nebo míň. Tak je fajn ještě, když si to **zvládneme říct**.“ (proband A)

„(...) já jsem ze starý školy, a nás učili, že model a subik má moc a to, že když řekne a dost, tak je to a dost. Pokud ten druhý řekne ok, končím, tak se nic neděje. A to dneska už nějak neplatí. **Dneska prostě, i když přestaneš nebo ten model neřekne a dost, tak najednou ten dominant je vinen, že něco překročil**. A to se mi nelíbí. Mně přijde, že to kastruje veškeré dominanty (...) Jakože je dobrý mít save word a **když je save word, tak je prostě konec a má to používat spodek i hořejšek, ale není podle mě fér snímat zodpovědnost ze subiků**. Jednak je to učí to „jee, vy jste znásilňovaný, já vy jste trýzněný“ a to je kravina. Oni to dělají dobrovolně. A mají vědět rizika a **mají moc to kdykoliv zastavit**. (...) Takhle, pokud se to stane a já jsem si v té době neuvědomoval, že to je špatně a řeknu si na konci hraní hele, tohle se mi asi úplně moc nelíbilo, tak si s tím člověkem **uplně normálně promluví** a nedělám z toho drama. Protože prostě **pokud já nevím, že se mi to nelíbí, tak jak to kurva má vědět on, že jo**.“ (proband C)

Aftercare

Probandi také mluvili o aftercare. Nejen v souvislosti s porušením consentu (viz výše), ale také o její důležitosti v prevenci rizik psychické nepohody nebo dokonce psychického zranění.

„Aftercare - následná péče o vázaného po rozvázání (má vázanému pomoci vrátit se do normálního světa - zahrnuje povětšinou pevné objetí vázaného riggerem a ujištění, že je vše v pořádku. Model/ka může mít žízeň, může se mu/jí při prudkém pohybu motat hlava, někdy něco brní z odkrvení, může si chtít povídat, nebo naopak mlčet. Nicméně **rozvázat a bez ujištění že má model/ka všechno, co potřebuje, ji na místě zanechat není příliš rozumné.** Ve chvílích po rozvázání jsou hodně hluboké emoce a třeba pocit opuštění může zůstat a pak už model/ka nemusí mít důvěru, v extrémním případě sebou po pokusu rychle vstát flákne o zem. Proč mi přijde důležitá? **Protože při jejím podcenění může dojít k nějakému problému.** (...) záleží, jak dlouho jsem byla v provazech. (...) čím déle v nich jsem, tím více pak potřebuji aftercare - tulení, pevné objetí, zpřítomnění. (...) např. po WS [workshop] závěsů, jsem těžko snášela hluk obchodního centra, kam jsme chodili na obědovou pauzu, protože tam bylo moc prostoru, světla, hluku... byl to moc rychlý přechod od jsem tu jen sama se sebou a riggerem, po "a k hranolkám nějakou omáčku?“ (proband G)

„(...) já modelku, já nevím, můžu ji zabalit do deky, můžu jí podat pití. A prostě až když se tak jako uvolní to naše objetí, tak ještě chvílku asi spolu sedíme. (...) Tak je to vlastně po té session zase **takové urovnávání věcí do normálu.** Ty role, které se během té session nebo před ní většinou výrazně rozdělily, protože já jsem výrazně dominantní, tak moje partnerka je submisivní, tak se to **během té aftercare zase vrací do původní roviny.** (...) Myslím si osobně, že ti vázání tu aftercare možná potřebují víc než ty riggeři, ale já jako rigger **rozhodně musím říct, že ji potřebuju taky.** (...) Vlastně ten náš vztah, který do té doby býval buď kamarádský nebo partnerský a během té session se prostě změní. Nejsme si tam rovni, že jo. A dějí se různé věci. Tak prostě je fajn, když se ten vztah podle mě **vrátí do normálu dřív, než se vlastně rozejdeme.** (...) Spíš takové ubezpečení, že furt to samé. Že jsem vlastně zpátky v tom vztahu, že, když se odkloním třeba od toho vázání, aby to bylo patrnější, když jsem se prostě na partnerku mračil a prostě půl hodiny ji fackoval. **A pak bychom šli každý domů, tak si myslím, že by to nemohlo moc dlouhodobě dopadnout dobře.**“ (proband A)

„Ja potrebujú po vazani, pri kterem jdu do toho zmeneneho stavu vedomi, cas se vratit, prozit si tu pripadnou katarzi, nekdy se vybrečet a pri tom potrebujú aby se rigger soustredil na me a dal mi k tomu dobrej prostor. (...) S nekym kdo by nedelal aftercare bych nevazal.“ (proband D)

8.2.4 Terapie

Dalším obsáhlým tématem, které se v rozhovorech často objevovalo, bylo téma terapeutických účinků shibari. Respondenti popisovali procesy, které vnímají terapeuticky. Většina respondentů uvedla, že měla nebo má deprese nebo úzkosti nebo zná někoho ze shibari komunity s těmito problémy a že vázání na to má určitý vliv. Respondenti hodně mluvili o prožívání emocí při vázání, převážně ale ze stran modelek. Jeden proband upozornil na rozdíl oproti terapii. V tomto tématu jsem vyčlenila dvě subtémata. Jedno se týká prožívaných negativních emocí při vázání a druhé sebepoškozování.

„Zprocesování těžkých emocí v bezpečném rámci.(...) vyvolá [rigger] a nutí se podívat na ně, přijímá je a nechává mě s nimi. (...) Pro mě to bezpodmínečně přijetí vlastní emoce je na tom terapeutické a přenáší se do běžného života (...) Tam je ale speciální ten aspekt, že je ta emoce vyvolána skrz tělo, které je spoutané a tak před ní není kam utéct a na zbytečné myšlení není energie. Odpadají tak domněnky, předsudky o té emoci. Ona tam pak jen je a je přijata. (...) dynamicky vynořující v průběhu a k tomu, aby se to dalo vydržet, musí být na místě přijaty a jakoby s odstupem pozorovány, něco jako absolutní mindfulness. A tak potom v běžném životě zůstane ta mindfulness i na běžnější emoce. (...) Myslím, že mám vysoce funkční deprese, má to ještě jiný název, který jsem zapoměla. Dystymie. (...) Obecnou smutností, pocit, že vše je šedivé až na výjimky a na ničem tak moc nezáleží a budoucnost nebude lepší, taková bezcilnost, úzkostnost, přehnaná potřeba kontroly. (...) Když jsem vázala hodně, tak jsem nějakou dost dlouhou dobu byla bez všech těch projevů. (...) Jakože maličko jsou věci, co mi pomáhají, když je dělám opravdu konstantně, tak pomáhají konstantně. Vázání pomáhá tak nějak strukturálně...? Má nejdelší účinek a nejhlubší.“
(proband E)

„Já se hrozně bojím pouštět svoje emoce, a proto jsem normálně v životě hrozně jako zombie a moc toho neukazuju, když mě něco trápí. (...) Vlastně ty provazy mi dají jako externí klec, kde ty emoce můžou jít a užít si. A ten rigger je ten, kdo dohlíží na to místo mého mužského já. Takže ty provazy většinou vypnou toho mého chlapa a díky tomu se cítím svobodně ukázat emoce a vlastně se člověk cítí hodně svobodně, protože zjistí, že nemůže dělat nic. Takže se nemusí vlastně jako kontrolovat v tom co dělá a může být autentickéj. (...) jsem měl vždycky pocit, že aby mě měl někdo rád, tak musím být vždycky hrozně aktivní a furt o to usilovat. Krása v těch provazech je,

*že člověk dostává nějakou jakoby lásku přesto, že nemůže nic dělat. Jakoby že nemůže aktivně si o ní říkat, protože je svázaný a nemůže nic dělat. Tak to je pro mě určitě nějakým způsobem léčivý proces v tomhle tom. (...) Taky je to většinou jeden z mála okamžiků, kdy prožívám silnější emoce. Tím že se mi jako vypne ten chlap a třeba se i kolikrát rozbřečím. Což jako v reálu fakt nebřečím. Ale v provazech, obzvláště když mě něco trápí, tak jsem schopnej se vypnout a vyloženě se vybrečet. Což vlastně je super (...) Jo, určitě bych to přirovnal k terapii. (...) Já jsem v té době řešil docela solidní deprese a řešil jsem nějaký způsob terapie. Jako jak se z toho dostat. A zjistil jsem, že vlastně potřebuju někoho, kdo mi dá tu klec externě, jak jsem říkal, abych mohl pustit ty emoce a prožít to. (...) že se člověk musí naučit **pustit kontrolu**. Že vlastně v ten okamžik, kdy má člověk kontrolovat situaci, tak se nikam nedostane. Což je vlastně skvělý, když má člověk dominantu nebo když je svázaný, tak vlastně zjistí, že **nemůže ovlivňovat tu situaci a pomůže mu to jakoby se někomu svěřit a přestat to hlídat**. (...) jsem tak na deseti procentech toho [množství depresí], co jsem měl dřív. Jakože úplně **nemůžu uvěřit, jak moc se to zlepšilo**. Je to neuvěřitelný.“ (proband C)*

*„Myslím si, že **terapeuticky může působit vlastně to vyprázdnění té hlavy** (...) **nemusí přemýšlet nad svými problémy**. A to si myslím, že se moc často v životě udělat nedá, že opravdu tu hlavu vyprázdniš a nemusíš chvíli myslet na nic. (...) Může být asi **terapeutický vlastně i to přikládání těch provazů**. Vlastně ty provazy můžou navozovat **pocit objetí**. Toho, že je má někdo rád, tak prostě být hodinu v objetí si myslím, že může působit na někoho terapeuticky“.* (proband A)

*„Můžu mít panický záchvat, který je vyvolaný nějakou asociací na mé vzpomínky nebo silné vyvedení z mé komfortní zony. Zároveň **to jsou situace, které mě posouvají dál ve zvládání nečekaných situací**. (...) **Vázání mi pomůže na depresi zapomenout**. Během vázání ji vůbec nemám a celkově se **po vázání cítím líp, ale když vyprchá ten euforický pocit, tak je dopad do deprese mnohem horší**. Ale za nic bych to nevyměnila.“* (proband F)

*„Ano, **deprese, úzkosti, adhd**. (...) **Někdy se to při vazání různě ozyva, ale já jsem rád ze v shibari nějaký ty věci zkoumám**. (...) **Uvolňuje to napětí**. Dává mi to **prostor si něco odžít**. **Transformuje psychickou bolest na fyzickou a ta pak odchází** (...) **to není terapie, ale přitom tam muzou proběhnout nějaký věci, co by se prave mely dít jen v terapii, ale s někým kdo pak bude víc vedet, jak te zas složit dohromady, zatímco u vazání s někým kdo není můj partner jsem přes veskerou snahu riggera na to***

v zasade sam. (...) tim predanim odpovednosti se prestanu tolik hlidat, a ty emoce se vic rozbehnou. A taky ja se normalne furt necim rozptyluju od citeni a vnimani sebe, a tam nemam moznost, naopak se na to ta pozornost obrati a ja s tim jakoby nemuzu nic delat a musim to zazit.“ (proband D)

Negativní emoce

Mnoho probandů zmínilo prožívání negativních emocí při vázání. Častokráte k tomu však doplňují, že to není špatně, ale že je to naopak posílí/posune dál (viz výše). Je zde výrazný rozdíl mezi modelkami a riggery, kdy riggeři při vázání negativní emoce v tomto smyslu nezažívají (nebo je alespoň v rozhovorech nezmínili) a naopak pokud se u nich negativní emoce objeví, není to nikdy z „dobrého důvodu“.

*„(...) hromada nováčků si myslí, že negativní emoce ve vázání jsou špatně. Člověk ale kolikrát zjistí, že ho **nejdál posunou právě ty negativní zážitky**. Protože člověk má v sobě nějaký trauma a během toho vázání se na to nějak narazí. A to trauma se spustí. Většinou to nemá nic společného ani s riggerem ani s tou situací, ale většinou se něco takovýho spustí během toho vázání. A když si člověk dovolí to jako pustit a řekne si „ajéje“ – já tomu říkám nášlapná mina – tak ok, není to úplně příjemné, ale je lepší z toho nějak neutíkat. (...) zjišťuju, že **čím hloubš se do toho ponořím, tak tím víc zjistím o sobě a dost často se mi to pak podaří i vyřešit**. (...) A člověk to nedokáže v ten okamžik úplně analyzovat, ale díky tomu, že jsem v té situaci dokázal zůstat a neřekl jsem, všichni jste blbci a já na to seru a neutekl jsem, tak jsem si to prožil, stálo to za hovno, ale když si pak tím prošel a řekl si, ok nic se nestalo, aha mám tam tohle. A pak jsem šel za těma lidma a promluvil jsem si s nima o tom a oni mi dali ten feedback pozitivní a **najednou člověk zjistil, že jenom tím, že o tom člověk mluví a lidi ho za to přijmou, tak je najednou půlka toho trauma pryč**.“ (proband C)*

*„Pro me je neco co chci skrze toho dosahovat je **ponoreni do hlubokych pocitu a prozivani intenzity**. Pricemz ty pocity muzou byt ruzne. No ale **hodne se to toci kolem veci jako je strach, odevzdanost, bolest, prekonavani slozitych situaci, jakoby projit si nejakou krizi a dosahnout urcite katarze**.“ (proband D)*

„pokud se dostávám do stavu, kdy cítím, že začínám být nevyrovnaný, tak raději vůbec nevážu, protože bych ad 1) mohl modelce, byť nechtěně, něco udělat a ad 2) onen stav je velmi cítit v provazech, jako většina jiných emocí a nechci tyto negativní emoce

předávat dál (...) Jinými slovy, při špatném rozpoložení se obecně celému BDSM raději vyhýbám.“ (proband B)

„Já jsem si hned představil, jakože myslíš, že když je mi mizerně, že bych se na té modelce vybil a to rozhodně tak nemám. I si myslím, že je to vyloženě špatně takhle mít. Takže když nemám dobrou náladu, tak se vázání a BDSM všeobecně radši vyhnu. Ani na to vlastně nemám vůbec náladu.“ (proband A)

Sebepoškozování

Někteří respondenti zmiňovali, že shibari může nahradit sebepoškozování. Jedna respondentka naopak uvedla, že jsou to pro ni dvě nezaměnitelné věci.

„Ale chtělo by to mít někoho po ruce když to zrovna potřebuju. (...)Taky by to ten clovek musel chapat, aby vedel proc v tu chvíli potřebuju, nechtel bych muset fejkovat chut na normalni hrani. (...) obcas kdyz je mi zle tak si treba omotam lytko provazem a poradne utahnu, protoze vim ze je to bezpecny a ze mi to pomuze. A nezanecha to stopy jako treba nejaky jiny zpusoby.“ (proband D)

„(...) když tady do určité míry třeba dostanou nějakou bolest, tak to můžou brát jakoby... Nebo to si teďka spekuluju. Ale že to můžou brát jako nějakou formu, ne asi toho sebepoškozování, ale náhradu za to. Prostě že ta bolest je nějaký, jak to říct, jakoby ventil, jako když se uvaří konvice, takové to vypuštění.“ (proband A)

„Mám pod kontrolou sebe i to, co dělám a je to v klidu. Uklidnuje mě to. Vázání dělá někdo jiný, působí mi někdo jiný bolest a nic z toho nemám pod kontrolou. Ne vždy je to klidné vázání. Dělá mě šťastno, ale ne vždy klidnou.“ (proband F)

8.2.5 Dominance & submise – nedílná součást

Dominance a submise je pro všechny mé respondenty od shibari prakticky neoddělitelná. Modelky ji také často do určité míry spojují s možností uvolnění a soustředění se na sebe díky předání kontroly. Jeden z riggerů pak zdůrazňuje, že pro dobrý prožitek je důležité z dominantní role nevypadnout.

„ Chci se pri vazani citit nejak oddan. Nebo kdyz ne oddan tak krocen. Chci vnimat pri vazani to jasne rozdeleni roli. (...) Pro me je neco co chci skrze toho dosahovat je ponoreni do hlubokych pocitu a prozivani intenzity. (...) No a skrz to ds se

do toho muzu ponorit protoze s moci odevzdavam velkou cast i odpovednosti. A kdyz bychom tohle neudelali, tak ja bych porad musel castecne zustat v hlave, davat pozor co se deje s riggerem a tak nejak jakohlidat situaci, zatimco s tim odevzdanim jsem v tom mnohem volnejsi, vim ze se muzu soustredit na muj prozitek (samozrejme ze si uvedomuju ze porad nejakou zodpovednost mam a ze to neni jen na riggerovi, ale jde o ten posun).“ (proband D)

„Je pro mě hezké být submisivní. Za mě je to místo kam patřím. Puzzle co zapadla na své místo. Ten pocit je hodně naplňující. Věnovat někomu, to že mi může ubližovat je krásné z toho pohledu, že mu můžu natolik věřit. Vím, že mi neudělá nic co nechci a přitom mu můžu dát to nejcennější ze sebe. (...) Líbí se mi, že mě někdo může ovládat, omezovat, hrát si s mým tělem i myslí. (...) Vážu, protože mě baví kontrola (...) Líbí se mi, když mám moc a kontrolu nad partnerkou. Že si můžu dělat co chci v rámci pravidel.“ (proband F)

„Já jsem povahově submisivní, takže jako součást mojí povahy a tím nejspíš i touhy nechat se vázat = být na straně modelky.“ (proband G)

„(...) používám d/s dynamiku jako prostředek jak se dostat k emocím, které potřebuji ať už jako rigger nebo vázaná. (...) Asi si obecně neumím hrát s provazy bez rozlišení rolí na toho ovládaného a ovládajícího.“ (proband E)

„Uplně jsem trpěl, když jsem si šel třeba s někým zavázat a ten dotyčný se mě zeptal, co chci, aby na mě uvázal. Což u holek je bohužel hodně časté. Že oni nechtěj vládnout, ale chtěj potěšit. A pak má člověk pocit, že místo toho, aby odevzdal kontrolu, tak to naopak musí celý kontrolovat, protože ten druhý není ochotnej převzít tu zodpovědnost. (...) Já potřebuju prostě cítit, že když jim předám opratě, že jsou schopný ty opratě držet. (...) A definuju to sám pro sebe tak, že vlastně práce modela je uvolnit se, vypnout hlavu a být co nejvíc bezprostřední. A role dominanta je prožívat to skrze empatii a zastřešovat to. Že člověk hodně dává pozor na to, co se děje kolem a vytváří takovou jako bublinu, aby se ten model mohl uvolnit a sdílet to s ním.“ (proband C)

„Já popravdě moc neumím vázat bez dominance, vůbec mi to nejde a nebaví mě to, takže vždycky do vázání pašuji prvek sadismu a dominance je tam též přítomna.“ (proband B)

„(...) tyhle drobnosti vytrhávají oba z toho změněného stavu vědomí. Myslím si, že modelku hodně a pokud to ten rigger nezahraje dobře, ale začne prostě: „Ježíš, promiň. Já jsem nechtěl. A já vím, že to bolelo, já jsem to měl v práci těžké.“ To samozřejmě přeháním, a když jakoby kontra tomu řeknu prostě „A tak co? Ještě ti jednu přidám.“ a prostě budu pokračovat dál a **budu dělat, že to tam patří, tak i ta modelka bude klidnější, protože si nebude myslet, že jsem udělal chybu nebo nebude to tak vypadat. A celé to dostane takový lepší průběh.**“ (proband A)

8.2.6 Bolest

Bolest, stejně jako dominanci a submitivitu, někteří respondenti spojovali s možností hlubšího prožitku. Jeden model však v tomto upozornil na důležitost správné míry bolesti. Na rozdíl od dominance a submitivity ji však většinou označovali spíše jako možnost než jako nosný prvek shibari. Mnoho z nich však zdůraznilo, že zcela bezbolestně se shibari dělat prakticky nedá. Někteří riggeri dále poukázali na to, že je baví bolest způsobovat a že se jim líbí, že se bolest líbí partnerovi.

„(...) je to muj oblíbeny způsob jak se poddavat. (...) Vetsi intenzita, vic to jima moji pozornost a jsem masochistam vhodna bolestje pro me prijemna.“ (proband D)

„Nedelam to primarne pro bolest, nejsem masochistka - bolest me nevzrusuje, ale stale je to pocit, ktery pusobi a kdyz je mi bolest proti mysli, tak bych to nedelala. Ja bolest ocekavam a prijimam. Vyrovnavani se s bolestmi me privadi do urciteho stavu mysli, ktery chci zazit. Bolest neni cil, ale prostredek. Osobne si myslim, ze pokud se nevaze tak, ze jsou na tele provazy naprosto pro okrasu, tak to **“boli” trochu vzdy.**“ (proband G)

„**Vždy se tam nachází nějaká míra nepohodlí a je to esenciální součástí vázání pro me. Neznamená to že tam musí být vždy, ale dělá to často hlubší prožitek.**“ (proband E)

„Jako bolest tam **může a nemusí být.** Neberu to jako nosnej prvek, ale jako možnost. (...) A někdy mě to i vypne, jakože vim, že dobrej závěs, kterej je tak akorát, tak pomůže k tomu, že se **prostě vypnu a pak jsem vyloženě v nějakym meditativním stavu,** kdy člověk tak jako si jenom letí, nemá potřebu se hýbat, vnímat všechno, co se v tom těle děje. Je to velmi specifickej stav, stal se mi jen párkrát, ale je to vyloženě o tom, že to musí bolet tak akorát. **Když je to moc, tak já si začnu pak dělat starost, jestli**

se něco nepoškozuje, a vlastně mě to z toho vytáhne. Je to těžký umět tu bolest udělat tak akorát.“ (proband C)

*„Jako rád způsobuju bolest, ale samozřejmě jenom tomu, u koho vím, že to má rád (...) nejsem jistý, že jde vázat jako vyloženě bezbolestně. Že prostě **bolest do nějaké míry tam prostě je vždycky.** (...) Když tak budeme domluvení a vím, že **to té partnerce vyhovuje, a že se jí to líbí, tak to dělat budu. A budu to dělat rád.** (...) Jako abych si dával pozor, abych se opravdu snažil nezpůsobit bolest vlastně ani takovým tím normálním vázacím způsobem (jakože když ji pověším třeba za provaz kolem stehna tak to prostě bolí v tom místě, kde je to uvázaný, i když je to uvázané dobře), tak to vázání bude takové hrozně sterilní. **Neumím si to úplně představit, abych tu bolest vynechal jako úplně.**“* (proband A)

*„(...) mě **baví kontrola a působení bolesti.** Přináší mi to zodpovědnost a vypuštění energie z těla. (...) **Líbí se mi, když vidím jak trpí a to, že se jí to vlastně líbí.**“* (proband F)

8.2.7 Změněné stavy vědomí

Většina respondentů popisovala, že při vázání zažívá změněné stavy vědomí. Shodně popisovali jakési zastavení se v přítomném okamžiku bez „zbytečných“ myšlenek, někteří také zúženou pozornost, uvolnění a relax. U modelek se pak objevuje určité spojení sama se sebou, riggeri zase zmiňují velké soustředění. Jeden z riggerů pak uvádí, že je pro něj důležité vidět změněný stav vědomí u modelky. A jeden model popisuje i vliv tohoto stavu na své smysly a řeč.

*„(...) v provazech jde o velké **uklidnění, ponoření se do sebe, vnímání pocitů** (...) Jako **uzavření se sama do sebe v pocitu bezpečí a soustředění, kdy se vnímání omezi jen na určité dílčí myšlenky.** (...) Jako **přítomnost a ticho, kdy se soustředím jen sama na sebe a naprostou důvěru v partnera.**“* (proband G)

*„U mě dochází **k zastavení myšlenek, zastavení okamžiku,** vděčnosti za každý nádech, očištění. (...) Dostanu se do sebe, do těla, **ustanou myšlenky,** posouvám se dopředu duševně, očišťují se. (...) **spojení sama se sebou** (...) jako **rigger je totální soustředění,** někdy až bezemoční, analytický, což je taky relax, relax od pocitů (...) **Odpadá tam ten hlas, který říká. "já dělám", "já myslím", "já cítím". Zbyde jen dělání, myšlení a cítění bez já.**“* (proband E)

„Vázání mě přinutí **myslet tady a teď** a dá mi luxus se soustředit pouze na modelku kdy nemusím a hlavně nemohu myslet na nic jiného. (...) při vázání neexistuje ani minulost ani budoucnost ani tisíce myšlenek rozsetých v hlavě ale **pouze okamžik s modelkou a provazem**, kdy i technika mě usmernuje a nenechává mě myšlenkami běhat kdesi daleko. (...) Vše výše uvedené mě **zrelaxuje** a příjemně unaví. **Vycistím si hlavu** a zároveň tam není žádný nepotřebný balast. Ten pocit soustředění a uvolnění, kdy mi hlavou nelítá hromada myšlenek (...) jedině toto mě dokáže uklidnit, podobné věci dokáže ještě tvrdý silový trénink v posilovně, ale ten je jen na chvíli a epizodně a musím se přemáhat mít vyčištěnou hlavu, při tomto přijde ono soustředění přirozeně a bez přemáhání.“ (proband B)

„Když vážu **zmizí svět kolem**. Žádná práce, škola, co uvaříte k večeři. **Všechny starosti, povinnosti se vypaří**. Je to osvobozující pocit. (...) od začátku vázání mám pocit jako bych **vstupovala do svého jiného já**. Stává se ze mě jiný člověk.“ (proband F)

„Tak na modelce se to pozorovat dá. Vlastně **kdyby do určité míry nebyla mimo, tak bych měl pocit, že to nedělám vůbec dobře**. (...) Jako asi víc **jsem pozornější, jako zpozorním přitom vázání**, protože přece jenom i ta technická část je do nějaké míry důležitá. (...) **Takže bych řekl, že zvýšená pozornost, zvýšená koncentrace. Primárně na partnerku. Všechno ostatní tak trochu pohasne**. A cítím se dobře při tom, když vážu. (...) **Vyčistíš si hlavu**, to je další vlastně fakt, že já přitom – možná to patří ještě k těm změněným stavům vědomí – **vlastně v tu chvíli nemyslím na nic jiného. Myslím prostě na to, jako jsem tady já, provazy a modelka**, ale jako jestli jsem měl k večeři buřty nebo, co budu mít zítra k snídani, takový prostě ty normální věci, jestli máme hotový úkoly s dítětem, to jsou věci, které v tu chvíli tam nejsou.“ (proband A)

„A v ten okamžik vlastně člověk vypne tu levou hemisféru a začne se projevovat v tý pravý. A to je moje teorie. Jakože já když se dostanu do něčeho, čemu někteří říkají subspace, tak **zapomenu, jak se mluví**. Normálně když ke mně někdo přijde a řekne hele, co je tohle to, tak já **uplně cítím, jak musím restartovat mozek, uplně to bolí, abych mu byl schopnej odpovědět**. Protože prostě **v ten okamžik nejsem schopnej si vzpomenout, jak se mluví**. Protože u tý pravý hemisféry to tak je, že ona umí jako ukazovat, ale neumí vůbec mluvit. (...) A je fascinující, že i **množství informací ze zraku se redukuje**. Že když se pak snažím vzpomenout na to, co jsem dělal, tak si všímám, že **obraz je redukován tak na 20 procent. Že si pamatuju jen to, na co jsem se soustředil a neviděl jsem nic okolo**. Jakože člověk přestane vnímat okolí a vyloženě se soustředí

jen na to, co má před sebou, co dělá nebo co mu je děláno. (...) Ale co se týče ostatních smyslů, tak to většinou naopak je mnohem citlivější. (...) S tím sluchem to je spíš tak, že si pamatuju víc, než kdybych byl normálně. Nevím, možná že proto, že tolik nevidím, tak můj mozek víc hlídá okolí, jestli je v bezpečí a tak.“ (proband C)

8.2.8 Umění

Do tohoto tématu jsem zařadila výroky respondentů, které se týkaly krásy nebo estetiky, kterou ve vázání spatřují (ať už krásu těla nebo emocí). Někteří přirovnávali shibari k umění, několikrát konkrétně k sochařině. Mnoho z nich mluvilo o fotografiích z vázání. Dále pár respondentů zmiňovalo sebe prezentaci a prestiž, která se podle mě s uměním také pojí. Ve vázání, stejně jako v jiných formách umění, se také projevuje jedinečnost každého riggera.

„Partner má rád čistotu provazů, takže úvazy vypadají vždy krásně na focení. Na IG sleduji několik profilů riggerů, kteří fotí zejména pro dokonalou vizuální stránku. Shibari rozhodně vnímám jako formu uměleckého projevu (...)“ (proband G)

„(...) líbí se mi to jak z pohledu estetiky tak i emocí co vykouzlim ve tváři modelky. (...) Mám rád i krásu provazu a svazaneho ženského trpiciho těla. (...) Fotím rád, resp. rád vymýšlím kompozice na focení, mám rád povedené fotky, ano je to hlazení vlastního ega, jak jsem to krásně uvázal a vymyslel, je to čistá radost a možnost vychloubání se pro mě samotného, včetně i možné prezentace a možnosti lákání dalších modelek na vázání se mnou.“ (proband B)

„Tak jako jeden z těch aspektů, co se mi na tom vždycky líbily, bylo to, že já jsem si to vždycky představil jako sochařinu. Že vlastně model je ten kvádr a přijde rigger a utesá z něj nějakou sochu, na kterou se pak hezky kouká. A většinou ty dobří riggeri z tebe dokážou udělat něco fakt pěknýho. (...) dneska, když člověk chce bejt úspěšnej takhle na nějakých komunitách, tak si vlastně musí dělat svoje PR, což je vlastně ten facebook a tohle. Takže mít hezké fotky, který si tam člověk může dát a pak vlastně se tím prezentuje, tak je to trošku návykový. (...) člověk získává nějakou prestiž, by se dalo říct, díky tomu vizuálu a prezentaci a získává i nějakou slávu. (...) Tak to je jedna věc, že se mi líbí vyloženě, že to zvýrazňuje krásu toho lidskýho těla (...) shiabri je definovaný na ženské křivky. (...) my jsme pak hledali speciálně estetiku u mužského těla. (...) A druhá věc je, že se mi líbí estetika těch emocí. Když třeba ten model pláče nebo má nějakou emoci a někdo to zaznamená, tak je to pak krása na to koukat, protože

*to pak je bezprostřední zážitek. (...) Je taky hrozně vtipný, jak v tom vizuálu, když se dělaly fotky z toho našeho vázání, jak každé měl úplně jiné styl a bylo to vidět, jak moc je tam **otisk osobnosti toho riggera** na tom výsledku.“ (proband C)*

*„No tak já jsem objevil další **formu umění** a zjistil jsem, že i já v tom můžu vynikat, že nemusím umět prostě malovat nebo vyřezávat nebo spoustu věcí, na které jsem fakt nešikovný (...) Ale podle mě **je to umění**. Myslím si, že shibari je umění. Protože můžu jakoby **něco vytvořit**, nějakým způsobem prostě tu modelku vytvarovat. Rozhodnout, jakým způsobem tam budou provazy, **jako když sochař dělá sochu**.“ (proband A)*

8.2.9 Erotika

Ačkoliv jistou erotiku či vzrušení vidí ve vázání většina respondentů, spojení shibari se sexem se objevuje spíše sporadicky. Někteří uvádí, že vázání může být spojeno se sexem, ale zároveň žádný z respondentů neváže jen při sexuálních aktivitách. V tomto ohledu nebyly rozdíly mezi riggery a modelkami, ale objevily se rozdíly mezi muži a ženami, kdy muži podle výpovědí vnímají vázání jako více sexuálně vzrušující než ženy. Jeden z respondentů pak upozorňuje na rozdíl moderního pojetí shibari oproti jeho historickému kontextu, který je značně sexuální. A také na pocit bezpečí, který může modelkám neerotické pojetí shibari dávat.

*„**Se sexem rozhodne ne**.“ (proband G)*

*„**Spis není. Samozřejmě muze byt pritomno dohromady, ale funguje mi to i totalne oddelene**.“ (proband D)*

*„**Hraje to taky na erotickou strunu svym způsobem, ale nemusí to být vyloženě sexuální**, v tanci se k tomu používá pojem sensualni. Takové to vzrušení celého těla, ale spíš ve smyslu aktivace a taková hormonální bouře. (...) **Vyloženě sexuálních vázání jsem zažila jen asi jednotky. Jinak je to spíš aktivace celého těla a erotika v širším slova smyslu. A ta taky ne vždy**.“ (proband E)*

*„**Nemůžu tvrdit, že z pohledu modelky by mě to, co se se mnou dělá nevzrušuje**. Ale emoce, které mám během vázání jsou pro mě hrozně důležité. Právě bezpečí, důvěra, oddanost, to vše je pro mě tak vzácné, že **nechci a nemám potřebu do toho vášeň/erotično**.“ (proband F)*

„Mám v tom mučení modelky v provazech tedy sadismus a tak je to těžké oddělit od BDSM protože mě to vzrušuje. Ovšem po vázání nebo při něm **k sexu v 99,9% nedojde**, protože to tam podle mě na emoční úrovni nepatří. A i když jsem to zkoušel tak to nebylo dobré a neužil jsem si ani jedno. (...) **vázání je prolnuto s erotikou ovšem ne sexem** jako takovým (...) Erotiku vnímám od pozorování vzhledu a křivek modelky jejich reakcí dotyku ale je zde striktní oddělení od pohlavních orgánů. (...) A ano **možu mít erekci ale pindour je pevně zamknut pod poklopcem.**“ (proband B)

„Protože prostě, i když to **nemám spojené se sexem**, tak tam nějaká jakoby aspoň fyzická přitažlivost je pro mě důležitá. (...) **Jako i to klasické shibari asi může být asi součástí sexuálních her, ale spíš je to možná mimo.** (...) Takže pokud se budeme bavit o vázání jako o shibari, tak to asi nemusí být tak moc spojené se sexem a asi není. Já jsem se sexem spojoval spíš provaz, když jsem o tom mluvil. (...) Takže vlastně shibari jako takové **nemá pro mě moc velkou souvislost se sexem**, určitě ne v dnešní době. (...) ale je to taky hodně tím, že vážu s více partnerkami. (...) **Kdybych vázal s jednou, tak jako jsem to dělal dost dlouho, tak v tom ten sex pořád hrál nějakou roli, protože se s ní nedá vázat bez mého vzrušení.**“ (proband A)

„**Můžu dělat vázání i úplně bez toho.** Mám tam různé kategorie. (...) No, prostě vanilkovej sex úplně nemusím, nedělám a tohle je pro mě jako skoro základ sexuality. (...) A když jsem řešil, jak to shibari vlastně vzniklo, že **vlastně vzniklo, že pár dědků chtělo mučit své ženy a nejspíš si ho u toho vyhonili a pak mu za to vykourila, tak mě přijde, že do shibari ta erotika patří.** Jenom to **moderní pojetí to z nějakého důvodu vynechává.** Takže já chápu tohle moderní pojetí, kde to je jen lehká erotika, kde se jen poukazuje na věci, ale nic se nedotáhne do konce. (...) Chápu lidi, co to tak mají a umím to dělat s tím nebo i bez toho, obě pojetí ok, ale říkám **pro mě bylo vázání už od malička spojené s erotikou.** A když jsme ve skupině, ve které vím, že by jim to vyloženě nevadilo, tak preferuju, aby tam ta erotika byla. (...) A taky vím, že hromada slečen prostě jako má špatný zkušenosti s partnerama, s týráním a tak a právě se jim líbí, to, že je definovaný, že **nikdo na ně nic erotickýho zkoušet nebude a to jim dává pocit bezpečí**“ (proband C)

8.2.10 Vyžití aneb shibari jako koníček

Název tohoto tématu nebylo jednoduché určit. Koníčkem totiž téměř žádný respondent vázání nenazval, ale jejich popisy se definici koníčku častokrát velmi blíží.

Mnoho z nich řeklo, že vážou mimo jiné proto, že je to baví, a protože se u toho vybijí a zrelaxují. Někteří také přirovnali vážání ke sportu.

„*Vázání se věnuji, protože mě **neskutečně baví a naplňuje** (...)“ (proband G)*

„***Zabavu, blízkost, vyradení se.** (...) Je to pro me spis **konicek nez nutnost. Ale radeji bych vazal vic.**“ (proband D)*

„*A mám ráda publikum, **baví mě** vázat před lidmi a ráda učím. (...) Když se po mě nevyžaduje reakce, ani pohybová, ani na mě nezávisí výsledek vážání, je to jiný druh prožitku, je v tom víc **relaxu** a méně "**zábavy**", bez rozhodování je to jako jen tak být. Vyjadřování se skrz pohyb nebo jakkoliv vyžaduje nějaké procesování, které může ubírat na tom **relaxu**, ale zase může přidat na **zábavě**“ (proband E)*

„*Vážu, protože **mě to baví.** (...) Přináší mi to zodpovědnost a **vypuštění energie z těla.**“ (proband F)*

„*(...) tam se prostě dostatečně **vyblbnu** (...) **relaxace** to vlastně asi pro mě je taky, i když vlastně to vyžaduje dost velké soustředění a je to i určitě fyzicky náročné. Tak ale to asi neodporuje tomu, že to může působit relaxačně. (...) Jako já, když si budu chtít **zatrénovat** a domluvím se s modelkou, že dneska si budeme trénovat. A uděláme asi nějaký ten shibari cirkus a budeme to prostě dělat hodinu a půl a budeme se soustředit oba na to. Ona se bude snažit v tom dýchat a propínat se a trénovat si ty svoje věci a já si budu trénovat úvazy, uvazování prostě závěsných provazů, nějaké klasické přechody a takový věci. **Tak bych to nazval klidně sportem** v tu chvíli. Ale jakmile to začnu dělat **pro nějaký pocit**, tak už **sport je pro mě takový hrubý slovo.**“ (proband A)*

„*(...) **gymnastická část**, k čemu říkám, že jsem na to fakt trénoval, protože jsem to bral vyloženě, že je to arial skill a v podstatě když jsem takhle velkej, tak to shibari nebylo navržený na velký modely, takže jedinej způsob, jak jsem to mohl dělat bylo, že jsem to tělo na to vyloženě připravoval aktivně. (...) Fakt já jsem na to **trénoval hodinu každý den.** (...) I když člověk dělá třeba sebezávěsy, tak vlastně v ten okamžik je to brutal **sport**, protože se člověk v ten okamžik musí vytahovat nahoru a není jenom pasivní. A i jak jsem byl vlatně velkej model, tak holky mě většinou nevytáhly, takže třeba třičtvrtě těch věcí jsem musel dělat, že jsem se nějak vytahoval sám nahoru.“ (proband C)*

8.2.11 Přesah do běžného života

Shibari vstupuje většině respondentů i do běžného života. Někteří zmiňují, že lépe komunikují, jiní hovoří o větším sebevědomí, někdo pak poukazuje na finanční náročnost. Většina respondentů našla ve vázání i něco dalšího, co je v běžném životě ovlivnilo pozitivně či negativně, a liší se to od ostatních. V rámci tohoto tématu se objevilo ještě subtéma sebepoznání, o kterém mnoho z nich mluvilo.

*„Díky všem přednáškám jsem si **uvědomila svou vlastní hodnotu**, moje právo mít osobní prostor a říct NE, jednat asertivněji. (...) Na mých pocitech záleží; pokud něco nechci, tak to nebudu dělat; říct NE je naprosto v pořádku; můj osobní prostor nemá právo nikdo bez mého souhlasu narušit; vydržím víc, než jsem si kdy myslela; trocha nepohodlí je v pohodě; každé tělo je v provazech krásné (beru to obecně jako vývoj za celou dobu přednášek a WS, kterými jsem si prošla)“ (proband G)*

*„Začala jsem cítit své tělo, věřit si, poznala jsem své kvality, že jsem odolná, silná, pružná, díky vázání umím tančit, začala jsem věřit víc lidem. Jako rigger rychle se učím, mám intuitivní cítění druhého těla, dobrou prostorovou představivost. **Sebevědomí** a cítění těla je asi nejvíc. (...) Naučila jsem se dobře anglicky díky vázání, **vyjadřovat se jednoduše, přesně a výstižně** co do návodů, **komunikovat o potřebách**, umím učit prakticky cokoli, co aspoň tak nějak ovládám, často lépe než lidi, co umí tu činnost líp, ale učit neumí. Naučila jsem se fotit. (...) Dost jsem se vzdálila všemu ostatnímu a těžko hledala cestu ke koníčkům nesouvisejícím s vázáním, kašlala na blízké a málem ztratila svého manžela před svatbou.“ (proband E)*

*„Časově ano, chce čas, žere čas, docela je to i **drahý koníček**, je to koníček o kterém rád mluvím, rád se pochlubím fotkami, takže ano, ovlivňuje mě. (...) Tohle je opět spíš o celém BDSM, jakmile jsem přijal, že jsem v tomto jinej a poznal co chci a potřebuji, tak jsem se uklidnil a snad jsem i **sebevědomější**. (...) Toho času se **více doptávám**, pokud mám pocit, že nejsme na stejné vlně (...)“ (proband B)*

*„Stve me ze je to tak **drahy!**“ (proband D)*

*„No, já si myslím, že se prostě **zlepšila komunikace** nebo postupně možná furt zlepšuje a jsem přesvědčený, že na to vázání má vliv.“ (proband A)*

Sebepoznání

Někteří respondenti uváděli, že došli díky vázání k nějakému sebepoznání. Nejčastěji bylo zmiňováno ze strany modelek lepší poznání vlastního těla.

„(...) *vydržím víc, než jsem si kdy myslela* (...)“ (proband G)

„Zjistila jsem *spoustu nových informací o svém těle a jeho limitech, o své psychice*. (...) *Začala jsem cítit své tělo, věřit si, poznala jsem své kvality, že jsem odolná, silná, pružná* (...)“ (proband E)

Sama sebe vzdělávám a poznávám svoje tělo. (...) *Jako riggerka jsem zjistila, co mě vlastně baví a co jsem nikdy nečekala, že ve mě je*. (...) *Jako modelka jsem poprvé zjistila co je to naprostá odevzdanost a důvěra*.“ (proband F)

„*Takže člověk poznává jiné lidi a zároveň poznává sám sebe, což je velmi super*. (...) *Protože já definuju, že mám takové tři osobnosti. Ono to trošku souvisí, jak se říká, že má vnitřně člověk chlapa, ženu a dítě, tak já mylím, že mám něco podobného. Že mám mužskou část, ženskou část a štěně tomu říkám*. (...) *Třeba je hodně fascinující, – což myslím, že mi hodně spouštělo ty deprese – že tyhle tři stránky ve mně bojovaly. A vlastně se navzájem nenáviděli. A díky tomuhle jsem k nim začal mít přístup a došlo k nějaký harmonii, kdy jsem zjistil, že jako chlap, i když nesdílím záliby nebo mi přijdou vyloženě nechutný ty druhý osobnosti, tak ale že když nejsou šťastný, tak ani já nejsem šťastnej*. (...) *A naučil se ten chlap občas vypnout a umožnit těm emocionálnějším módům prožívat něco a užívat si a být šťastný*.“ (proband C)

8.2.12 Jak důležité vázání je?

Ačkoliv by se toto téma dalo zařadit jako subtéma do tématu Přesah do běžného života, přišlo mi natolik důležité, že jsem se rozhodla ho umístit samostatně. Prakticky všichni respondenti zmínili důležitost vázání ve svém životě. Někteří uvedli, že by jim hodně chybělo, kdyby bez něj měli být úplně, někteří pak dokonce, že si neumí představit život bez něj. Takže jak důležité pro respondenty vázání je?

„*Ted' ne moc, bylo můj život. Ne moc, ale chybí mi hodně*. (...) *že by mi to chybělo. Tak dlouho, dokud by úplně nevybledly vzpomínky na to, jaké to je*.“ (proband E)

„Já myslím, že docela hodně, ale asi tak jako BDSM jako takové. Ale i tak jsem přesvědčený, že hodně a že by mi to **fakt chybělo, kdybych to měl přestat dělat**. Nebo kdybych to nedělal tak často, jako to dělám. (...) Kor ted'ka, když sobecky vím, že v tom můžu nějakým způsobem vynikat, tak nevidím důvod, proč bych se o to měl připravit a rozhodně by mi **tohleto chybělo**.“ (proband A)

„Možná je zajímavá otázka, **jestli bych bez něj mohl být. Ne nemohl**.“ (proband B)

„V podstatě to definuje výběr partnerek. Neumím si představit vztah bez toho. Takže **je to pro mě zásadní**. Bez vázání nemůžu být submisivní, bych skoro tak jako řekl.“ (proband C)

„**Nedokážu si představit zit bez něj**.“ (proband F)

„**Shibari se rozhodně stalo nedílnou součástí mého života**.“ (proband G)

8.2.13 Propojení

Na závěr jsem zvolila téma, které za mě hezky shrnuje, co mohou lidé, kteří se věnují shibari se svým protějškem zažít a co je pro ně v tomto směru důležité. Častokrát je zmiňována důvěra.

„**Jako riggerka jsem z větší části zaměřena na vázaného. Dělán to dost pro něj**.“ (proband E)

„**Abych si to opravdu mohl užít, tak je určitě musím mít nějak poznané**. (...) mnohem víc si to užiju s partnerkami, které znám a na které jsem zvyklý a vím, že jim **můžu věřit**. (...) Mám radost, že se to líbí i té partnerce.“ (proband A)

„**Zároveň se tak posouvám spolu se svým partnerem a prohlubuje se naše důvěra**. (...) Je to jistý druh lásky. (...) Dáváte protějšku svůj život a věříte, že vás ten člověk vezme na měsíc a zpět. Ze vás dostane na limit a nevrátí vás zpět jako zmackanou rulicku z papíru.“ (proband F)

„**S každým člověkem je to vázání úplně jiný a s každým člověkem rezonuje úplně jiná část mě**. (...) jsou lidi, se kterýma když se dotkneme, tak mám pocit, že se známe tisíc let. A **prostě mu můžu úplně naprosto důvěřovat**. (...) Tak vlastně jsem vázal s různýma lidma, co dělaj jenom techniku a já jsem si v ten okamžik uvědomil, že mi takhle shibari nic neříká. Protože oni vázali provazy na mě, ale nevázali mě. A teprve

*když jsem potkal moji současnou přítelkyni, která mě svázala, a bylo to vidět, protože mě svázala, abych jí neutekl, aby mě prostě měla a ne aby to vypadalo hezky nebo aby na mě uvázala něco, tak mě to začalo zase bavit. (...) A u mě shibari není o provazech, ale o těch dvou lidech a jejich interakci. Ten provaz tam je čistě jako nějaký způsob jak spolu komunikují, ale není pro mě to podstatný. Pro mě je to prostě, jak ten rigger se mnou manipuluje, jakou mi dává energii a dost často člověk zjistí, že ho někdo může svázat od hlavy až k patě a má pocit, že není vůbec podrobenej a pak přijde někdo, kdo ti sváže dva palce k sobě, a máš pocit, že najednou se nemůžeš vůbec hejbat a jsem z toho rozdrčen. (...) ty s někým prožiješ hrozně silnej prožitek a teď máš pocit, že **vaše duše jsou spojený** úplně jako nehorázným způsobem. A jako něco tak hlubokýho na normální úrovni nezažiješ.“ (proband C)*

9 DISKUZE

Téma této práce jsem zvolila z více důvodů. Je to téma, které se z mého pohledu v posledních letech rozrůstá, avšak na které nejsou doposud realizované žádné výzkumy. Vzhledem k tomu, že se již několik let v shibari komunitě pohybují, slyšela jsem mnoho zajímavých myšlenek, které se s vázáním pojí, a chtěla jsem hlouběji prozkoumat, jaké konkrétní aspekty v shibari jsou pro jeho aktéry důležité a celkově co s sebou tato aktivita přináší, proč se jí riggeři i modelky věnují a jaký vliv na ně shibari má.

Pro hlubší proniknutí do tématu jsem zvolila kvalitativní přístup, konkrétně tematickou analýzu. Podle toho jsem zformulovala otázky výzkumu a sběr dat provedla pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovorů jsem uskutečnila celkem 7, přičemž jsem se snažila o co nejširší pokrytí kombinace pohlaví a role ve vázání. Kritériem pro výběr respondentů byli jejich dostatečně dlouhodobé zkušenosti s vázáním.

Přestože jsem při prvním prozkoumání sebraných dat vygenerovala desítky kódů, jejich seskupení do jednotlivých témat nakonec nebylo tak těžké, jak se na první pohled zdálo, protože se mnoho respondentů vyjadřovalo k jednotlivým otázkám obdobně, i když jinými slovy. Celkem jsem identifikovala 13 témat a 7 subtémat.

Odpovědi na otázku, proč se lidé shibari věnují, se objevují napříč téměř všemi tématy a zároveň z velké části odpovídají i na otázku, jak shibari jeho aktéry ovlivňuje. Většina respondentů se k vázání dostala přes BDSM, přičemž více než polovina respondentů (primárně muži) si uvědomuje své sklony k vázání nebo BDSM už od dětství. Zajímavé je, že ačkoliv se většina respondentů k BDSM dostala přes sexuální vzrušení s ním spojené, sex jako takový konkrétně se shibari spojují spíše sporadicky. Naopak většina respondentů uvedla, že sex se shibari nemají spojený prakticky vůbec, přestože je pro ně shibari svým způsobem erotické. Jako zásadní prvek v shibari vnímají respondenti spíše sympatie a určité propojení s vázacím partnerem a důvěru v něj. Prakticky všichni probandi sdělili, že je pro ně vázání v životě velice důležité. Někteří dokonce řekli, že si bez něj neumí život představit. Nejjasnější odpovědi na otázku, proč lidé vážou, nalezneme v tématech Terapie a Vyžití aneb shibari jako koníček. V tématu Terapie bylo shibari k terapii opakovaně přirovnáváno a to hlavně díky uvolnění napětí, které vyplývá z možnosti prožití, jakéhosi zpracování a přijmutí vlastních emocí (u modelek). Modelky pak zmiňují objevující se negativní

emoce, které je však posouvají, a tedy je vnímají spíše pozitivně. Někteří poukazují na důležitou roli riggera, který by tomuto měl dát bezpečný rámec, avšak jeden respondent upozorňuje na riziko, že rigger není terapeut. Jeden z probandů v tomto směru také zmínil, že vnímá jako léčivé to, že modelka dostává lásku, aniž by proto mohla sama aktivně něco dělat, když je svázaná. Jiný označil za terapeutické „objetí“ provazů, které může v modelkách vyvolávat pocit, že je má někdo rád.

V tématu Terapie bylo překvapivé, že většina respondentů uvedla, že má nějakou psychickou poruchu, převážně deprese. Přestože výzkumy, které se na BDSM zaměřují, ve většině případů neukazují na spojitost BDSM s psychickými obtížemi, sdělení mých respondentů naznačuje opak. Stejně jako bylo naznačeno ve studii z roku 2019 (De Neef N, Coppens V, Huys W, et al .), kde autoři uváděli, že přítomnost poruchy osobnosti koreluje s BDSM, nicméně jsou k tomu pouze omezené důkazy. Prakticky všichni lidé, kteří uvedli, že trpí depresemi, zmínili také, že na ně má shibari pozitivní vliv a deprese zmírňuje. Někteří pak sdělili, že shibari může nahradit sebepoškození. Pouze jedna modelka s tímto nesouhlasila. Respondenti se celkem shodovali v tom, že nenašli nic, co by na ně působilo pozitivně tak dlouho, jako shibari. Sklony k sebepoškození u několika respondentů nekorespondují se studií Crosse a Mathesona z roku 2006, kterou ve své práci zmiňuje Jozífková (2007), jež neprokázala vyšší sebepoškození u BDSM+ lidí.

Co se týče tématu Vyžití aneb shibari jako koníček, objevuje se zde jasná a jednoduchá odpověď na otázku, proč se lidé shibari věnují - proto, že je to baví. Vázání také někteří přirovnávají ke sportu, při kterém se trénuje, a také zde zmiňují, že se u toho vybijí a zrelaxují. Stejně jako zde, i v tématu Změněné stavy vědomí se relaxace objevuje. Tato dvě témata se mohou do značné míry prolínat, protože změněné stavy ve sportu jsou známé již dlouho a jsou popsány například v knize od Csikszentmihalyiho Flow in sport z roku 1999.

Jak je patrné již z výše uvedeného, shibari většinu respondentů ovlivňuje i mimo vázání. Nejvíce odpovědí na otázku jak, najdeme v tématu Přesah do běžného života. Nejčastěji se objevilo téma lepší komunikace, vyššího sebevědomí a nějakého sebepoznání (nejčastěji lepší poznání vlastního těla). Zmiňované vyšší sebevědomí a sebepoznání by mohlo do jisté míry odpovídat závěrům výzkumu Wismeijera a van Assena (2013), kteří uvádí, že se BDSM+ lidé vyznačují vyšší psychickou odolností a autonomií.

Velkým tématem, ve kterém se dají najít odpovědi na většinu výzkumných otázek je téma Změněné stavy vědomí. Většina respondentů uváděla, že tyto stavy při vázání zažívá a hodnotí je velice pozitivně. Respondenti shodně popisovali, že je to pro ně jakési zastavení se v přítomném okamžiku bez „zbytečných“ myšlenek, kdy je zúžená pozornost. Někteří doplňovali ještě, že díky tomu zažívají uvolnění a vázání je pro ně relaxací. To je jeden z aspektů, který se se shibari pojí a je to také jeden z důvodů, proč se probandí vázání věnují a jak je ovlivňuje. Ačkoliv se probandí částečně shodli na nějakém základním popisu, těchto stavů, dále už se stavy modelek a riggerů liší. Modelky uvádí spíše spojení sama se sebou a vypnutí mysli, kdežto riggeri hovoří naopak o velkém soustředění na činnost a modelku. To odpovídá výsledkům výzkumu Sagarina z roku 2015 i Amblera et al. z roku 2017, kteří uvádí, že se tyto stavy u praktikování BDSM objevují, a liší se v závislosti na roli člověka. Popis modelek odpovídá popisu Dietrichovi hypotézy o přechodné hypofrontalitě (2003), kterou pak Abmer et al. (2017) označili za konzistentní s charakteristikou subspace. U riggerů pak popis souhlasí s popisem stavu flow, který Csikszentmihalyi (2015) charakterizuje jako radostný prožitek ponoření se do určité činnosti, přičemž lidé zapomínají sami na sebe a souzní s tím, k čemu je zaměřena jejich pozornost a nic jiného se v tu chvíli nezdá důležité. Toto odpovídá i studii Héberta a Weavera (2015), ve které respondentu uváděli, že je pro riggery typická vysoká míra pozornosti, zodpovědnosti a empatie.

Jedním z nejvýraznějších psychických aspektů, který se se shibari pojí a pro všechny mé respondenty je od něho prakticky neoddělitelný, je rozdělení dominantně – submisivního postavení, bez kterého si vázání probandí neumí moc představit, a nebo by pro ně nemělo takovéto vázání význam. K tomu bych však ráda podotkla, že existují lidé, kteří váží bez tohoto rozdělení rolí – kamarádsky. V mém vzorku se však takový člověk neobjevil. Modelky D&S také často do určité míry spojují s možností uvolnění a soustředění se na sebe díky předání kontroly. Jeden z riggerů pak zdůrazňuje, že pro dobrý prožitek je důležité z dominantní role nevypadnout a v případě drobné chyby to dobře „zahrát“, aby nevytrhával modelku ze subspace, což podporuje myšlenku z teoretické části, že D&S je v těchto interakcích do značné míry hrané. Dalším aspektem, který se se shibari pojí, je bolest. Zde rozdělovali respondenti bolest na takovou, která do vázání patří, respektive uváděli, že zcela bezbolestně vázat prakticky nejde, a takovou, která může být vyvolávána záměrně, a která tam pro většinu lidí být

může, ale nemusí. Z výše uvedeného je patrné, že téma bolesti a D&S se do značné míry prolíná se změněnými stavy vědomí.

Ačkoliv umění se asi nedá označit za psychický aspekt, zařadila bych ho také k této otázce. V shibari je více věcí, které se probandům líbí a označují je za krásné či estetické. Primárně je to krása těla a krása emocí, které se při vázání objevují. Někteří pak také oceňují možnost jedinečného tvoření, která se riggerům otevírá, ať už při vázání samotném nebo pak v souvislosti s fotografiemi. V tomto tématu je také zajímavé, že se lidé pomocí shibari nějak prezentují a získávají díky tomu v komunitě jakési postavení.

Mnoho věcí bylo shodně uváděných u více respondentů bez ohledu na pohlaví nebo roli ve vázání. Největší rozdíly, co se týče různého pohledu mužů a žen, se objevují v tématu Erotika, kdy muži vnímají vázání jako více sexuálně vzrušující než ženy. A také v tématu „Úchyl“ od dětství kde je patrné, že své sklony k vázání nebo BDSM si uvědomovali muži dříve než ženy. Jiné výrazné rozdíly mezi pohlavími však patrné nebyly.

Více rozdílů, než mezi pohlavími, se objevilo mezi riggery a modelkami. A to například v tématu Výběr partnera – bez sympatií to nejde, kde se sice respondenti shodovali na tom, že sympatie jsou při výběru partnera zásadní, ale téměř všichni riggeri chtějí vázat výhradně modelky ženského pohlaví, zatímco modelky se na pohlaví tolik neohlíží. Ale na rozdíl od riggerů se zase spíše dívají i na úroveň zkušeností vázacího partnera. V tom, že zkušenosti a vzdělávání riggera jsou důležité kvůli bezpečnosti však riggeri s modelkami souhlasí. Většina modelek pak uváděla, že jsou si rizik vědomé a počítají s nimi. Někteří riggeri pak na rozdíl od modelek poukázali na riziko „moderního pojetí consentu“ a tedy že přestože modelka nestopne něco, co se jí nelíbí, je za viníka označen rigger, protože on je ten, kdo její hranice překročil. Rozdíl se zdá být i v potřebě aftercare, kterou zmiňovaly především modelky. Pouze jeden z riggerů vyjádřil svou potřebu aftercare. Přesto i jemu přijde důležitější pro modelky. Další rozdíl je v tom, že u modelek se nezdá objevují při vázání negativní emoce, což ale může mít pozitivní účinky (viz výše), nicméně u riggerů nejsou negativní emoce běžné a při špatném rozpoložení se riggeri, spíše než modelky vázání vyhnou. Různost ve vnímání aktérů je také v tématu Bolest. Většina riggerů hovořila o tom, že je baví bolest způsobovat a líbí se jim, když vidí, že se to modelce líbí. Modelky pak dávaly bolest do souvislosti s hlubšími a intenzivnějšími prožitky. V tématu Přesah do běžného

života pak modelky na rozdíl od riggerů uváděly, že díky shibari lépe poznaly své tělo a jeho limity.

Rizik ve vázání se objevuje celá řada. Jsou to mimo jiné fyzická či psychická zranění a dále pak například riziko připoutání se na partnera, které může přetéct až do závislosti. Respondenti mezi fyzickými zraněními zmiňovali nejčastěji nervová zranění a zranění od pádu ze závěsu, která mohou vést až ke smrti. K psychickým pak přiřazovali například možnost vzniku nebo otevření nějakých traumat, překročení consentu nebo riziko panického záchvatu. Překvapující může být, že naprostá většina respondentů se setkala s porušením consentu. Všechny případy však byly označeny za nedorozumění nebo nehodu a po následné komunikaci nezanechaly v aktech žádné další stopy. Jak z názvu tématu Consent aneb komunikace je základ vyplývá, vnímají probandi komunikaci při porušení consentu jako zásadní. Bez ní by i drobná neúmyslná chyba mohla mít výrazné následky na psychice „poškozeného“. Riziko spatřují někteří probandi i v nedostatečné aftercare, která může vést k psychickému discomfortu nebo dokonce problémům na straně modelek.

9.1 Limity výzkumu a podněty pro další výzkum

Limitů je v tomto výzkumu hned několik. Prvním je malý vzorek respondentů. Přestože se v rozhovorech objevila pouze společná témata, což by mohlo poukazovat na saturaci dat, ve vzorku chyběli zástupci žen, které by byly pouze riggerkami a mužů, kteří by byli switch, tedy riggery i modely. Od jiných kombinací pak byl pouze jeden nebo dva respondenti. Respondenti jsou také pravděpodobně převážně z komunity, která je tvořena kolem Subspace v Praze, tudíž mohou mít na shibari jiný pohled, než lidé, kteří se pohybují v jiných městech či jiných Pražských komunitách. Ačkoliv se podařilo sehnat respondenty z odlišných rodinných poměrů, jejich věkové rozpětí není až tak veliké (24-38 let) a tudíž ve výzkumu chybí názory starší generace. A některé z respondentů jsem osobně znala, což mohlo ovlivnit míru jejich otevřenosti. Dalším výrazným limitem je chatová forma rozhovorů, která není zdaleka tak obsáhlá jako forma hlasová, co do množství vyslovených informací i omezení neverbálního projevu.

Vzhledem ke zvolenému kvalitativnímu přístupu a všem výše zmíněným limitům se práce nedá zobecnit na širší populaci. Nicméně s přihlédnutím k výrazným tématům, která se v ní objevují, by mohla sloužit jako podklad pro další výzkumy. Přínosné by bylo rozšířit zkoumaný soubor respondentů a navázat kvantitativním

výzkumem zaměřeným na nalezená témata tak, aby se výsledky daly více zobecnit. Jako veliký přínos pro lepší pochopení BDSM preferencí obecně bych vnímala také longitudinální studii, která by sledovala vývoj těchto preferencí již od útlého dětství. A v neposlední řadě, vzhledem ke zmiňovaným depresím u téměř všech respondentů by také bylo vhodné, zkusit se dále zaměřit na to, zda by se mohla objevovat nějaká souvislost mezi depresí a shibari nebo obecně BDSM.

10 ZÁVĚR

Tato práce se zabývá tématem shibari, které se doposud ve výzkumech objevuje jen v jednotkách případů, a navíc pouze velmi okrajově. Cílem práce je hlubší prozkoumání psychických aspektů, které se k shibari pojí a vlivu, který má na modelky i riggery. Dále práce zjišťuje, proč se mu lidé věnují a jaká rizika s sebou nese.

V teoretické části práce je představeno BDSM, pod nějž shibari spadá. Dále pak výzkumy, které s BDSM souvisí. Následně už se práce zaměřuje konkrétně na shibari, na jeho historii a na aspekty, které s ním souvisí. V praktické části je pak popsán postup výzkumu a jsou zde prezentovány výsledky tematické analýzy, pomocí které bylo zpracováno 7 rozhovorů. Během této analýzy bylo nalezeno 13 témat a 7 subtémat, která dávají odpovědi na určené výzkumné otázky.

Většina respondentů se k vázání dostala přes BDSM, přičemž více než polovina z nich si uvědomuje své sklony k vázání nebo BDSM už od dětství. Ačkoliv shibari označují za erotické, se sexem ho primárně nespojují. Jako jeho základní stavební kámen označují respondenti spíše nutné sympatie k vázacímu partnerovi a určité propojení a důvěru v něj. Většina z nich uvádí, že je pro ně shibari důležité a promítlo se do celého jejich života například tím, že díky němu dokážou lépe komunikovat, lépe znají sami sebe a jsou sebevědomější. Shibari probandi berou jako koníček, umění a do jisté míry i jako terapii, a to hlavně díky uvolnění emocí. Více než polovina z nich uvedla, že trpí depresemi, na které má vázání pozitivní vliv. Praktikování shibari je do jisté míry spojeno s bolestí a pro většinu probandů v něm hraje zásadní roli dominance a submise. Poměrně významnými tématy v souvislosti se shibari jsou také změněné stavy vědomí, které aktéři zažívají a rizika, která se s jeho praktikováním pojí. Rozdíly v pohledech mužů a žen jsou minimální, zato rozdílů v pohledech riggerů a modelek se objevuje více.

Vzhledem k dosavadnímu téměř nulovému zájmu o toto téma v odborných kruzích by jistě bylo přínosné dále se tematice shibari věnovat. Například navázáním kvantitativního výzkumu, který by rozpracoval nalezené aspekty a jehož výsledky by se daly alespoň částečně zobecnit. Velice zajímavá a přínosná pro lepší pochopení vzniku BDSM preferencí by mohla být longitudinální studie, která by se na toto téma zaměřila již od dětství. Za zajímavost, jež by také stála za hlubší prozkoumání, považuje autorka problémy s depresemi, které většina respondentů uvedla.

POUŽITÉ ZDROJE

1. Ala. (n. d.). Pravidla akčních srazů. [online]. *BDSM Brno*. Dostupné z <http://www.msdbbrno.g6.cz/index.php/%C4%8Dl%C3%A1nky/9-pravidla-aknich-sraz>
2. Ambler, J. K., Lee, E. M., Klement, K. R., Loewald, T., Comber, E. M., & Hanson, S. A. (2017). Consensual BDSM facilitates role-specific altered states of consciousness: A preliminary study. *Psychology of Consciousness: Theory, Research, and Practice*, 4(1), 75–91.
3. American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DMS-5*. Washington, DC: American Psychiatric Association Publishing.
4. Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
5. Břichcín, S. (1996). *Sexuální delinkventi z pohledu psychiatrické sexuologie*. Praha: Psychiatrické centrum.
6. Buru, A. (2016). Pain and kinbaku. [online]. *Andy Buru*. Dostupné z https://andyburu.se/2016/03/03/pain-and-kinbaku-or-how-i-stopped-worrying-about-the-hurt-started-to-love-the-high/?fbclid=IwAR1m_PILFxL3KBbT_ksHfrAA7OsO8TTYJy35Wzh2uT8VUR9nE5WO2H1wYp4
7. Carney, D. R., Hall, J. A., & Smith Lebeau, L. (2005). Beliefs about the nonverbal expression of social power. *Journal of nonverbal behavior*, 29, 105-123. doi: 10.1007/s10919-005-2743-z
8. Cleaver, R. (1998). Hojojutsue. [online]. *Japanese Rope Art*. Dostupné z https://japaneseropeart.com/RopeArt/Hojojutsu/hojo_cleaver.html
9. Colopelnic, N. (2011). The tattooed body. [online]. *The free library*. Dostupné z <http://www.thefreelibrary.com/The+tattooed+body.-a0260873753>
10. Cross, P. A., & Matheson, K. (2006). Understanding sadomasochism: An empiricci examination of four perspectives. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 133–166. doi:10.1300/J082v50n02_07
11. Csikszentmihalyi, M. (2015). *Flow: o štěstí a smyslu života*. Praha: Portál.

12. Čičmanec, N. (2009). *Sadomasochismus – sexuální variace, životní styl* (Diplomová práce). Brno: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Dostupné z <https://theses.cz/id/p5vfw?furl=%2Fid%2Fp5vfw;so=nx;lang=en>
13. De Neef, N., Coppens, V., Huys, W., & Morrens, M. (2019). Bondage-Discipline, Dominance-Submission and Sadomasochism (BDSM) From an Integrative Biopsychosocial Perspective: A Systematic Review. *Sexual Medicine*, 7(2), 129-144. doi:10.1016/j.esxm.2019.02.002
14. Devon, M., & Miller, P. (1995). *Screw the Roses, Send Me the Thorns: The Romance and Sexual Sorcery of Sadomasochism*. Fairfield, CT: Mystic Rose Books.
15. DiClaudio, D. (2010). *Úchylův kapesní průvodce bizarními sexuálními touhami ukrytými v našem podvědomí*. Praha: Volvox Globator.
16. Dietrich, A. (2003). Functional neuroanatomy of altered states of consciousness: The transient hypofrontality hypothesis. *Consciousness And Cognition*, 12(2), 231-256. doi:10.1016/S1053-8100(02)00046-6
17. Devito, J. (2001). *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada.
18. Dovidio, J. F., & Ellyson, S. L. (1982). Decoding visual dominance: Attributions of power based on relative percentages of looking while speaking and looking while listening. *Social psychology quarterly*, 45, 106-113.
19. Easton, D., & Liszt, C. A. (2000). *When someone you love is kinky*. California, US: Greenery Press.
20. Ernulf, K. E., & Innala, S. M. (1995). Sexual bondage: A review and unobtrusive investigation. *Archives of Sexual Behavior*, 24(6), 631–654. doi:10.1007/BF01542185
21. Eve, R. A., Renslow, D. G. (1980). An exploratory analysis of private sexual behaviors among college students: Some implications for a theory of class-differences in sexual-behavior. *Social Behavior and Personality*, 8(1), 97-105.
22. Frederick, S. (2014). Review of Love, Sex, and Democracy in Japan during the American Occupation, by M. McLelland. *The Journal of Japanese Studies*, 40(1), 203–207. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/24242669>
23. Gjuríčová, Š. (2000). *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad.
24. Gulášová, I. (2012). *Bolest' ako ošetrovatel'ský problém*. Martin: Osveta.
25. Hartl, P., & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.

26. Hawley, P. H. (1999). The Ontogenesis of Social Dominance: A Strategy-Based Evolutionary Perspective. *Developmental Review*, 19(1), 97-132.
doi:10.1006/drev.1998.0470
27. Hébert, A., & Weaver, A. (2014). An examination of personality characteristics associated with BDSM orientations. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 23(2), 2014, 106–115. doi:10.3138/cjhs.2467
28. Hébert, A., & Weaver, A. (2015). Perks, problems, and the people who play: A qualitative exploration of dominant and submissive BDSM roles. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 24(1), 49–62. doi:10.3138/cjhs. 2467
29. Henckmann, W., & Lotter, K. (1995). *Estetický slovník*. Praha: Svoboda.
30. Henkin, B., & Holiday, S. (2003). *Consensual sadomasochism: How to talk about it and How to do it safely*. Los Angeles, CA: Daedalus Publishing Company.
31. Hoff, G., & Sprott, R. A. (2009). Therapy Experiences of Clients with BDSM Sexualities: Listening to a Stigmatized Sexuality. *Electronic Journal of Human sexuality*, 12 (9). Dostupné z <http://www.ejhs.org/Volume12/bdsm.htm>
32. Hyde, J. S., & Delamater, J. D. (1994). *Understanding human sexuality*. New York: McGraw-Hill.
33. Chase, I., Tovey, C., & Spangler-Martin, D. (2002). *Individual differences versus social dynamics in the formation of animal dominance hierarchies*. USA: PNAS.
34. Jackson, S. A., Csikszentmihalyi, M. (1999). *Flow in sport: The keys to optimal experiences and performances*, Champaign: Human Kinetics.
35. Janáčková, L. (2007). *Bolest a její zvládnutí*. Praha: Portál.
36. Janus, S. S., & Janus, C. L. (1993). *The Janus Report on Sexual Behavior*. New York: John Wiley & Sons.
37. Johnson, P. (2006). *Dějiny umění: nový pohled*. Praha: Academia.
38. Jozífková, E. (2007a). *Sexuální submisivita, dominance a fenomén sadomasochismu*. (Disertační práce). Praha: Univerzita Karlova. Dostupné z http://www.bdsm.info.eu/PhD_BDSM.pdf
39. Jozífková, E. (2007b). Sadomasochistický sex: jak pracovat s BDSM pacienty. *Sexuologie*, 7, 23-27.
40. Jozífková, E. (2008). O bolest samu většinou nejde. *Psychologie dnes*, 14(5) 44-47.
41. Jozífková, E. (2011). Revize F65.5: Sadomasochistický sex jako alternativa a nikoliv jako porucha. *Sexuologia – Sexology*, 11(1), 20-23.

42. Kelsey, K., Stiles, B. L., Spiller, L., & Diekhoff, G. M. (2013). Assessment of therapists' attitudes towards BDSM. *Psychology and Sexuality*, 4(3), 255–267.
43. Kolmes, K., Stock, W., & Moser, C. (2006). Investigating bias in psychotherapy with BDSM clients. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 301-324.
doi:10.1300/J082v50n02_15
44. Křivohlavý, J. (1998). *Jak si navzájem lépe porozumíme*. Praha: Svoboda.
45. Kulka, J. (2008). *Psychologie umění*. Praha: Grada.
46. Laurenceau, J. P., Rivera, M. L., Schaffer, A. R., & Pietromonaco, P. R. (2004). Intimacy as an interpersonal process? Current status and future directions. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (61-78). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
47. Leder, D. (1990). *The Absent Body*. Chicago: The University of Chicago Press.
48. Ludwig, A. M. (1966). Altered states of consciousness. *Archives of General Psychiatry*, 15(3), 225-234.
49. Luo, S., & Zhang, X. (2018). Empathy in female submissive BDSM practitioners. *Neuropsychologia*, 116, 44–51.
50. Master „K“. (2015). *The Beauty of Kinbaku*. New York: King Cat Ink.
51. May, R. (1994). *Láska a vůle*. Praha: Pragma.
52. Medlin, J. (2001). SSC vs. RACK. [online]. *Leather and Roses*. Dostupné z <http://www.leathernroses.com/generalbds/medlinssc.htm>
53. Melzack, R. (1978). *Záhada bolesti*. Praha: Avicenum.
54. Meyer, I. H. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin*, 129(5), 674-697. doi:10.1037/0033-2909.129.5.674
55. Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
56. Mitchell, G., & Maple, T. L. (1985). Dominance in Nonhuman Primates. *Power, Dominance, and Nonverbal Behavior*, 49–66.
57. Mosier, W. (2006). Intimacy: The key to a healthy relationship. *Annals of the American Psychotherapy Association*, 9, 1, 34-35.
58. Moser, C. (1998). S/M (Sadomasochistic) Interactions in Semi-Public Settings. *Journal of Homosexuality*, 36(2), 19-29. doi:10.1300/J082v36n02_02
59. Moser, C., & Kleinplatz, P. J. (2006). Introduction: The state of our knowledge on SM. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 1-15. doi:10.1300/J082v50n02_01

60. Mukařovský, J. (1936). *Estetická funkce, norma a hodnota jeho sociální fakty*. Praha: Borový.
61. Nakonečný, M. (1999). *Sociální psychologie*. Praha: Akademie věd České republiky.
62. Nawataneko, N. (2020). *Somatics for Rope Bottoms: 12 embodied inquiries for transforming your experience in rope bondage*. Independently Publisher.
63. Newmahr, S. (2010). Rethinking Kink: Sadomasochism as Serious Leisure. *Qualitative Sociology*, 33(3), 313-331. doi:10.1007/s11133-010-9158-9
64. Nichols, M. (2014). *Couples and kinky sexuality: The need for a new therapeutic approach*. In: Nelson T., Winawer H. Critical Topics in Family Therapy. AFTA SpringerBriefs in Family Therapy. Cham: Springer International Publishing AG.
65. Nordling, N., Sandnnabba, N. K., Santilla, P., & Alison, L. (2006). Differences and similarities between gay and straight individuals involved in the sadomasochistic subculture. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 41-57.
66. Orel, M. 2015. *Nervové buňky a jejich svět*. Praha: Grada.
67. Orel, M., Facová, V., a kol. (2010). *Člověk, jeho smysly a svět*. Praha: Grada.
68. Pfeffer, S. (2003). *Rozvíjíme emoce dětí: praktická příručka pro mateřské školy*. Praha: Portál.
69. Petráčková, V., & Kraus, J. (1997). *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia.
70. Pletzer, M. (2009). *Emoční inteligence: jak ji rozvíjet a využívat*. Praha: Grada.
71. Prager, K. J. (2000). Intimacy in personal relationships. In S. Hendrick & C. Hendrick (Eds.), *Close relationships: A sourcebook* (229-244). Thousand Oaks, CA: Sage.
72. Prager, K. J., & Roberts, L. J. (2004). Deep intimate connection: Self and intimacy in couple relationships. In D. J. Mashek & A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (43-78). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
73. Prekopová, J. (2004). *Empatie: vcítění v každodenním životě*. Praha: Grada.
74. Regier, D. A., Narrow, W. E., First, M. B., & Marshall, T. (2002). The APA classification of mental disorders: Future perspectives. *Psychopathology*, 35(2-3), 166- 170. doi:10.1159/000065139
75. Reiesø, O., & Skeid, S. (2006). The ICD Diagnoses of Fetishism and Sadomasochism. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 243-262.

76. Reis, H. T. (1998). Gender differences in intimacy and related behaviors: Context and process. In D. L. Canary, K. Dindia (Eds.), *Sex differences and similarities in communication* (203-231). Mahwah, NJ: Erlbaum.
77. Richters, J., De Visser, R. O., Rissel, C. E., Grulich, A. E., & Smith, A. M. A. (2008). Demographic and Psychosocial Features of Participants in Bondage and Discipline, "Sadomasochism" or Dominance and Submission (BDSM): Data from a National Survey. *The Journal of Sexual Medicine*, 5(7), 1660-1668. doi:10.1111/j.1743-6109.2008.00795.x
78. Rokyta, R., Kršiak, M., & Kozák, J. (2006). *Bolest*. Praha: Tigris.
79. Řezníčková, Z. (2011). *Proces coming outu u žen se zaměřením na BDSM* (Bakalářská práce). Praha: Univerzita Karlova. Dostupné z <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/98798/>
80. Řezníčková, Z. (2017). Stopka: výhody a limity. [online]. *Varias*. Dostupné z <http://varias.cz/stopka-vyhody-a-limity/>
81. Řezníčková, Z. (2016) BDSM: cesta ke změněnému stavu vědomí. [online]. *Sexuální variace*. Dostupné z <http://sexualnivarie.cz/2016/10/03/bdsm-cesta-ke-zmenenemu-stavu-vedomi/>
82. Řezníčková, Z., Pospíšil, M. (2016) Partnerský sadomasochismus vs. domácí násilí. [online]. *Varias*. Dostupné z <http://varias.cz/partnersky-sadomasochismus-vs-domaci-nasili/>
83. Sagarin, B., Lee, M., & Klement, K. (2015). Sadomasochism without Sex? Exploring the Parallels between BDSM and Extreme Rituals. *Journal of Positive Sexuality*, 1, 50-55.
84. Seiler, E. (2010). *S/M : kniha pro sadomasochisty a pro ty, kteří se jimi chtějí stát*. Praha: Emil Seiler.
85. Schmid Mast, M., & Hall, J. A. (2004) When Is Dominance Related to Smiling? Assigned Dominance, Dominance Preference, Trait Dominance, and Gender as Moderators. *Sex Roles*, 50(5/6), 387-399.
86. Slaměník, I., & Hurychová, Z. (2010). K pojetí těsných interpersonálních vztahů. *Psychologie pro praxi*, 45(3-4), 9 – 19.
87. Soptík. (n.d.). Japonský vs. západní styl bondage. [online]. *Xbondage*. Dostupné z <http://www.xbondage.cz/styl-bondage.htm>

88. Světová Zdravotnická Organizace. (2014) Mezinárodní klasifikační systém nemocí a přidružených zdravotních problémů. 10. revize (MKN-10). [online]. *UZIS*. Dostupné z <http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>
89. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. (n.d.). *11. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-11)*. Dostupné z <https://www.uzis.cz/index.php?pg=registry-sber-dat--klasifikace--mezinarodni-klasifikace-nemoci-mkn-11>
90. Venglářová, M., Eisner, P. a kol. (2013). *Sexualita osob s postižením a znevýhodněním*. Praha: Portál.
91. Vokurka, M., Hugo, J., a kol. (2006). *Velký lékařský slovník*. Praha: Maxdorf.
92. Vybíral, Z. (2009). *Psychologie komunikace*. Praha: Portál.
93. Weinberg, M. S., Williams, C. J., & Moser, CH. (1984). The Social Constituents of Sadomasochism. *Social Problems*, 31(4), 379-389. doi:10.2307/800385
94. Weinberg, T.S. (2006). Sadomasochism and the social sciences: A review of the sociological and social psychological literature. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 17-40. doi:10.1300/J082v50n02_02
95. Weiss, M. (2006). Working at play: BDSM sexuality in the San Francisco Bay area. *Anthropologica*, 48(2), 229-245.
96. Weiss, P. (2002). *Sexuální deviace: Klasifikace, diagnostika a léčba*. Praha: Portál.
97. Weiss, P. (2010). *Sexuologie*. Praha: Grada.
98. Wiseman, J. (1996). *SM 101: A realistic introduction*. San Francisco, CA: Greenery Press.
99. Wismeijer, A. A. J., & van Assen, M.A.L.M. (2013). Psychological Characteristics of BDSM Practitioners. *The Journal of Sexual Medicine*, 10(8), 1943-1952. doi:10.1111/jsm.12192
100. Weingarten, K. (1991). The discourses of intimacy: Adding a social constructionist and feminist view. *Family Process*, 30, 3, 285 – 305.
101. Yoshida, K., Sawamura, D., Inagaki, Y., Ogawa, K., Ikoma, K., & Sakai, S. (2014). Brain activity during the flow experience: A functional near-infrared spectroscopy study. *Neuroscience Letters*, 573(24), 30-34. doi:10.1016/j.neulet.2014.05.011
102. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. (2009). In *Sbírka zákonů* (s. 353-464). Praha: Ministerstvo vnitra
103. Zvěřina, J. (2003). *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: Nakladatelství CERM.

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

1. Historie shibari
2. Grafické znázornění odpovědí na otázku „Proč vážete?“ a „Why do you tie?“ z přednášek Soptíka a Ravieli Vázání pro potěšení riggera ze dne 5. 7. a 11. 7. 2021
3. Schéma rozhovoru

Příloha 1 – Historie shibari

Hojojutsu a období Edo

Vázání a používání provazů je součástí japonské kultury již stovky let. První známky o použití provazů se objevují v podobě otisků již na keramice ze starověku. Kvůli nedostatku železné rudy, byl provaz v Japonsku dlouho používán místo pout při zatýkání i místo dalších západních vymožeností při mučení. Největší rozmach v této oblasti byl při policejní práci v období Edo (1600-1868), kdy bylo na vrcholu umění hojojutsu („umění zatýkacího provazu“), které umožňovalo zajetí a imobilizaci protivníka pomocí provazu. Jiné názvy pro hojojutsu jsou například Torinawajutsu, Hobakujutsu nebo Bakujutsu („umění držení“). Hojojutsu má čínský původ a jeho počátky v Japonsku se objevují již v období Sengoku Jidai (1492-1560). Po svém vrcholu v již zmiňovaném období Edo přišel v období Meji (1868-1912) útlum a po druhé světové válce bylo toto umění u policie zakázáno (přesto dodnes jeho fragmenty v policejních složkách přetrvávají) a dnes se s ním setkáme již jen v podobě bojového umění. Hojojutsu mělo mnoho podob a technik, které se lišily například podle zeměpisné oblasti nebo podle postavení vězně. Většina z nich je však dnes bohužel ztracená. Používalo se více druhů provazů, nejznámější a nejčastěji používané však byly Hayanawa (rychlý provaz) a Honnawa (oficiální provaz). Hayanawa byl kratší cca čtyř a půl metrový provaz s průměrem 3-4 mm, který sloužil k rychlému počátečnímu spoutání. Honnawa měl průměr 6 mm a délky cca 9, 13, 16, 20 nebo 24 metrů. Sloužil k bezpečnému svázání na delší dobu (např.: přeprava). Provazy měly různé barvy, jejichž význam se postupem času měnil. Nejdéle trvající tradice barev přetrvala do období Edo. Byly to čtyři barvy, které spojovaly roční období se světovými stranami a strážnými tvory čtyř směrů (drak vlevo, tygr vpravo, fénix vpřed, želva vzad). Vězeň byl spoután vždy barvou, která odpovídala aktuálnímu ročnímu období, a byl umístěn čelem na světovou stranu, která s touto barvou byla spojena. Modrá byla spojena s jarem, východem a modrým drakem, červená s létem, jihem a červeným fénixem, bílá s podzimem, západem a bílým tygrem a černá se zimou, severem a černou želvou. Na přelomu července a srpna se používal ještě žlutý provaz. Do konce období Edo pak byly barvy zredukovány jen na bílou a indigovou, které už ztratili původní význam a pojili se jen s odvětvím policie, která provazy užívala. Provazy byly konopné, ale na cvičení se používaly provazy hedvábné. Protože však bylo spoutání považováno za velikou

ostudu, neprobíhal trénink na lidech, ale pouze na atrapách ze slámy nebo těžkého japonského papíru. Hojojutsu mělo čtyři základní pravidla.

1. Z úvazu nesmí být možné uniknout.
2. Úvaz nesmí způsobit žádné duševní či fyzické zranění (např.: nervové zranění či přerušování krevního oběhu).
3. Výsledek musí být na pohled krásný (čím váženější vězeň, tím hezčí).
4. Technika svázání nesmí být vidět, aby se ji vězni nenaučili a nevymysleli, jak ji prolomit.

Zajímavostí k poslednímu bodu je to, že když byl vězeň přepravován přes hranice jednotlivých území (kdy každé území mělo své specifické úvazy), byl vězeň před předáním rozvázan, aby ani příslušníci jiných území neměli možnost naučit se techniku jiných. Při předávání pak byly na jednoho vězně nejméně čtyři hlídači, kteří ho obestoupili, aby rozvázaný vězeň nemohl utéct a zároveň nikdo neviděl následující techniku svázání.

Vyobrazení

Mučení a svazování se více začalo vyobrazovat v 17. století, kdy se hojně využívalo deskotisku (konkrétně dřevořezu). Tento deskotisk se nazýval ukiyo-e a jeho pomocí se vytvářeli například grafiky Shunga, což jsou takzvané obrázky jara (jaro je metaforou pro sex) neboli pornografické grafiky, či letáky na představení Kabuki (tradiční Japonské divadlo). V Kabuki se často objevovaly scény, které obsahovaly mučení. Tyto scény se pak na letáky vyobrazovaly, protože byly pro lidi nejlákavější. Kabuki má přesah do dnešních S&M show v Japonsku. Na počátku dvacátého století bylo ukiyo-e nahrazeno fotografií. Asi nejznámějším dílem je ikonická kresba z roku 1885 s názvem Opuštěný dům na Adachigahara. Na obraze je těhotná žena svázaná a pověšená hlavou dolů. U ní je ježibaba s nožem, která (podle legendy k obrazu) láká ženy do opuštěného domu, kde je zabíjí. Jedním z nejznámějších autorů ukiyo-e je Tsukioka Yoshitoshi (1839-1892). Tvořil také témata pro Kabuki. Od roku 1864 se zabýval zobrazováním násilí a krutosti, takzvané krvavé tisky a byl spoluautorem série tisků 28 slavných vražd s poezií. Jeho práce měla velký vliv na Itoh Seiu (zakladatel shibari viz dále).

Jak už z výše uvedeného vyplývá, témata trestání a ponížení byla v Japonsku velmi populární. Zatímco na západě byla hlavním motivem historek, pohádek, představení atd. takzvaná dáma v nesnázích, obvykle velmi hrdá, která vzdorovala a bojovala a na závěr byla zachráněna, v Japonsku se dáma v nesnázích smířila s osudem (trest, ponížení) a na závěr zemřela. Toto lze dobře vidět na třech nejznámějších povídkách té doby.

První z nich je Banchō Sarayashiki. Je to příběh o krásné služebné Okiku, která pracuje pro samuraje Aoyama Tessian. Samuraj jí opakovaně dává nemravné návrhy, a protože ho stále odmítá, obviní ji ze ztráty vzácného talíře. Poté ji nabídne odpuštění, pokud mu vyhoví a jeho návrh konečně přijme, ale ona znovu odmítne a samuraj ji za trest shodí do studny. Okiku se ho potom vrací strašit.

Druhá povídka je o princezně Chujo Hime. Tento příběh má více verzí a v jedné z nich ji macecha nechá odvést do hor, kde se trápí ve sněhu a poté umírá. Trápení sněhem bylo oblíbené. S tímto tématem byl hodně spjatý Itoh Seiu.

Trápení sněhem se objevuje i ve třetí povídce, ve které je kurtizána Urazato za pokus o útěk přivázaná na dvoře ve sněhu. V této povídce se na rozdíl od ostatních objevuje zachránce. Samuraj Tokijiro přesekne provaz, jímž je spoutána, a utíkají. Avšak tak jako ostatní příběhy, ani tento nekončí šťastně. Hrdinové se ocitají v bezvýchodné situaci, nemohou žít s takovou hanbou a spáchají sebevraždu. Dvojitá sebevražda bylo další oblíbené téma. Podle tohoto vzoru vznikla v roce 1851 i kabuki hra Akegarasu Hana no Nureginu.

Itoh Seiu – otec japonské bondage

Itoh Seiu žil od roku 1882 do roku 1961. Popularizoval bondage v Japonsku a je zakladatelem shibari, kdy ve vázání hledal potěšení a krásu, nikoliv jen spoutání zločince. Proto je také nazývaný otec japonské bondáže. Celý život studoval krásu v utrpení a inspiraci hledal ve výše zmíněném mučení v období Edo, hojojutsu, Kabuki a ukiyo-e. Proslavil se svými kresbami svázaných žen. Kresby dělal podle fotografií svého vázání. Modelkou pro vázání mu byla jeho žena Sahara Kise, kterou si vzal v roce 1919. Nebylo to ale úplně šťastné manželství a po šesti letech se se Saharou rozvedli. Za tu dobu mu však byla modelkou pro mnoho výtvorů. Typicky pro yuki-zeme (utrpení ve sněhu), u kterého si vzal příklad z příběhu princezny Chujo Hime. A pro zavěšení těhotné ženy, dle předlohy Opuštěný dům na Adachigahara.

V roce 1928 vydal první fotoknihu *Seme No Kenkyu*. Za svůj život vydal velké množství sbírek svých grafických děl. A po druhé světové válce psal aktivně i do nejednoho časopisu.

Období Shōwa

Období Shōwa (1926 – 1989) by se dalo rozdělit na dvě části. První byla předválečná a válečná, která trvala do roku 1945 a druhá poválečná, která by se dala nazvat zlatou érou shibari. Po konci druhé světové války probíhala až do roku 1952 Americká okupace. Okupace byla významným bodem v historii erotiky v Japonsku. V předválečné a válečné části období Shōwa byla totiž výrazná diktatura a Japonci byli vedeni k tomu, že nezáleží na jednotlivcích, ale na skupině. Důležitá byla práce, volný čas byl jen minimální. Jakákoliv sexuální aktivita, která nevedla k reprodukci, ustupovala do pozadí. V této době se výrazně přerušily veškeré tradice ve všech erotických oblastech. Bylo mnoho cenzury sexuality v tisku, striktně kontrolovaná prostituce a nesezdané páry se prakticky nemohli ani vídat. Během okupace pak přišlo výrazné rozvolnění. Američané zrušili většinu cenzury a v Japonsku se rozmohl velký zájem o sex a všemožné úchylinky. Do popředí se dostala homosexualita, transvestitismus i BDSM. Přišel velký boom erotických magazínů a amatérské pornografie. Americká okupace umožnila prolínání východní a západní bondage.

Nejúspěšnějším a nejdéle vydávaným S&M magazínem byl *Kitan club*, ve kterém byly texty, fotky i kresby. Vydával se od roku 1947 až do roku 1975 a představil veřejnosti mnoho tvůrců a riggerů. Jednou z nejvýznamnějších osobností spojených s *Kitan clubem* je jeho redaktor Minomura Kou (pravým jménem Suma Toshiyuki) známý také pod pseudonymem Kita Reiko (pod kterým vydával v časopise své kresby). Pod pseudonymem Kity byl v kontaktu s Itohem Seiū. V roce 1953 vydal první umělecké fotoalbum v Japonsku se shibari tematikou s názvem *Beautifully Bound*. Minomurova tvorba byla charakteristická techničtějším minimalistickým stylem vázání se zaměřením na stud a estetiku ženy a tím, že provaz byl méně podstatný než efekt, který způsobil. Byl to značný odklon od původních záměrů vázajících, kde byl důraz kladen na provaz a stud v rámci trestu, nikoliv na erotické rovině.

Další důležitou postavou pro dnešní vázání je Tsujimura Takashi, který je i přes svou důležitost dnes prakticky zapomenutý. Tento rigger v roce 1952 v *Kitan clubu*

poprvé použít výraz kinbaku a kinbaku modelka. Prezentoval fotografie svého vázání i s popisem techniky a svého záměru při vázání. Podílel se na rozvoji bezpečnosti, vázání udělal rychlejší a techničtější, nekladl tolik důraz na estetiku jako na prožitek. A hlavně zdůrazňoval konsenzualitu. Mluvil na veřejnosti o tom, že má ke své modelce city a ctí ji za to, že se od něj nechá svázat.

Významným riggerem pro podobu dnešních vystoupení byl Osada Eikichi. K vázání se dostal přes divadelní představení. Důležitý pro něj byl průběh vázání, nejen závěrečná pozice. Na rozdíl od Tsujimura však nevěnoval pozornost pocitům a prožitku, ale kladl důraz na to, aby vázání bylo zajímavé pro diváka, aby to byla show. Přezdívalo se mu „muž létajících provazů.“ Brzy se proslavil po celém Japonsku. Dával lekce vázání a pořádal soukromá shromáždění, kde přednášel a učil. Pomohl s vytvořením bezpečných technik pro závěsy a minimalizoval mučivý element při vázání. Byl to učitel Osady Steva (viz dále).

Co se týče výuky vázání, hrál významnou roli Nureki Chimuo (pravým jménem Iida Toyokazu), který založil studijní skupinu Kinbiken (Kinbakubi kenkyukai = Beautiful Bondage Study Group), která fungovala od roku 1986 až do roku 2000. Lidé z Kinbiken se každý měsíc scházeli, vázali a diskutovali o vázání. Měli dobrovolné modelky a důraz kladli na jejich estetiku (ne na provazy). Dalším důležitým aspektem pro dnešní vázání je průběh, který byl na skupině pojat jako dnešní session – pomalý začátek se základními úvazy a postupně se stupňující náročnost. Nureki byl jedním z nejvýznamnějších představitelů shibari té doby. Vydal přes 2000 článků a svázal více než 4500 modelek. Společně s Tsujimura Takashi a Osada Eikichi se začal věnovat závěsům.

Velký rozmach shibari v kinematografii nastal v 70. letech, kdy začalo krachovat filmové studio Nikkatsu. Studio se proto rozhodlo natáčet porno a filmy s erotickou a S&M tematikou (Pinku Eiga). Nejznámějšími filmy jsou Hana To Hebi (1974), který byl natočen podle novely vydávané v Kitan klubu nejznámějším japonským S&M spisovatelem Danem Oniroku, a Wife to be sacrificed (1974).

Historie vázání na západě

I na západě se vázání vyvíjelo, nicméně trochu jiným směrem. Vázání zde nemělo význam mučení ani ponížení, ale pouze znehybnění. Spíše, než slovo shibari, se pro tento druh vázání hodí slovo bondage. Kořeny mučení se na západě objevují

nejvýrazněji u inkvizice v rozsahu 12. – 19. století. Na rozdíl od Japonska se však obvykle nepoužívaly provazy, ale různé kovové propriety. Oficiální kořeny sadomasochismu se objevují na konci 18. století v knihách Marquise de Sade *The 120 Days of Sodom* a *Justine*. A v druhé polovině 19. století v knize *Venus in Furs* od Leopolda von Sacher-Masocha.

Výše zmiňované téma dámy v nesnázích se v západní historii objevuje už od pradávna například v pověstech o Andromedě a Perseovi nebo konkrétně u nás v pověsti o Šárce a Ctiradovi. A toto téma přetrvává dodnes v pohádkách (např.: Šípková Růženka) i v hraných a animovaných filmech (např.: *King Kong* nebo *Superman*, *Shrek* aj.). Na počátku dvacátého století začaly vznikat detektivní magazíny, na jejichž obálkách byla častokrát vyobrazena svázaná dáma v nesnázích. Následovaly různé fetiš magazíny (například *Bizarre* nebo *Exotique*). A od 60. let dvacátého století se objevilo bondage porno.

Mezi významné postavy stojící na počátku západní bondage se řadí například Irving Klaw, který se sám nazýval králem pin-up (masově produkované, atraktivně vypadající fotografie či obrázky). Klaw byl obchodník s filmy a fotografiemi. Do svých produktů zařadil mimo jiné právě vázací tematiku. Spolupracoval například s první a nejznámější bondage modelkou té doby *Bondage Queen Betti Mae Page* nebo *Johnem Williem* (pseudonym pro *Johna Alexandera Scotta Couttse*), který byl redaktor a vydavatel prvních vydání časopisu *Bizarre*. Také to byl fotograf, ilustrátor a především rigger, který spolupracoval právě s *Betty Page*.

Zlatou érou bondage jsou na západě nazývána 70. - 80. léta. V této době se totiž objevuje jedna z největších produkcí bondage magazínů, videí a fotografií *House of Milan (HOM)*. Hlavní producentkou bondage filmů a fotografií byla *Barbara Behr*. Pro *HOM* pracoval ještě například fotograf a rigger *John Savage* nebo ilustrátor, kterému se přezdívalo *Rembrandt of bondage art, Robert Bishop*.

Velký boom bondage na západě nastal také s nástupem internetu. Nejznámějšími stránkami, kde se dalo s vázáním a BDSM obecně setkat, byl *Insex.com* a *Kink.com*. Zakladatelem *Insexu* byl *Brent Scott* známý pod pseudonymem *pd*. *Insex* se proslavil především streamováním živých BDSM videí. *Kink.com* jsou pornografické stránky zaměřené na BDSM praktiky, založené *Peterem Acworthem*, které jsou dodnes velmi aktivní a oblíbené. Pro *Kink.com* pracoval mimo jiné člověk, který významně ovlivnil

nejen západní bondage, ale i dnešní podobu shibari, Lew Rubens. Rubens se proslavil mnoha inovacemi ve vázání, například water bondage (vázání ve vodě) či predikamenty (modelka má na výběr mezi více nepříjemnými situacemi).

Současnost

Jedním z nejznámějších Nurekiho žáků, kteří navštěvovali Kinbiken a výrazně ovlivňují současnost vázání je Naka Akira. Narodil se v roce 1959 a do svých 30 let nejevil o BDSM ani shibari zájem. Pracoval pro modelingovou agenturu, a když jednou doprovázel jednu z hereček na natáčení S&M videa, uviděl poprvé vázat Nurekiho. Jeho prací byl ohromen, a když Nureki uviděl jeho zájem, pozval ho na Kinbiken. Zde mu jeden z účastníků nabídl práci při natáčení videa, které odstartovalo jeho kariéru v tomto oboru. Svého času Naka napsal, produkoval, režíroval nebo se objevil ve 200 až 300 shibari videích a DVD ročně. Začal se věnovat také vystoupením a výuce shibari nejen v Japonsku, ale i v celém světě. Naka při vázání používá pouze tradiční materiály – konopné/jutové provazy, bambus a látky. Oficiálním Deshi (nejvýznamější žák) Naka Akiri, je Riccardo Wildties, který do stylu Naky přidal bezpečnostní prvky a zpopularizoval tento styl v Evropě.

Další postavou, která zásadně ovlivnila shibari, a to především jeho rozšířením z Japonska do celého světa, je Osada Steve. Tento Němec procestova Asii a věnoval se různým bojovým uměním. Po příchodu do Japonska koncem 70. let vystřídal různé profese. V roce 1998 se poprvé setkal s Osadou Eikichim. Styl Eikichiho ho okouznil a postupně se stal jeho žákem. Jeho zájem o shibari rostl a začal trénovat i pod vedením dalších významných mentorů. Postupně začal dělat vlastní vystoupení a vysloužil si pověst jednoho z nejlepších klubových účinkujících v S&M show v Japonsku. Jednu dobu realizoval Osada Steve až 400 představení ročně po celém Japonsku a na jevišti dosáhl vysoké umělecké úrovně. Mimo to také učí a objevuje se v knihách, časopisech a videích. Je jediným cizincem (původem Němec), jež se ve spojení se shibari proslavil v Japonsku. Mimo jiné založil shibari „školy“ (Osada dojo and ryu of kinbaku) v Japonsku, Evropě i Austrálii a díky tomu všemu pomohl rozšířit shibari do celého světa.

K dalším významným osobnostem, které v současnosti vystupují a učí a svým stylem výrazně ovlivňují podobu vázání ve světě, jsou Soptík, Yoroï Nicolas a WykD Dave s Clover Brook.

Zdroje:

- Cleaver, R. (1998). Hojojutsue. [online]. *Japanese Rope Art*. Dostupné z https://japaneseropeart.com/RopeArt/Hojojutsu/hojo_cleaver.html
- Frederick, S. (2014). Review of Love, Sex, and Democracy in Japan during the American Occupation, by M. McLelland. *The Journal of Japanese Studies*, 40(1), 203-207. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/24242669>
- Master „K“. (2015). *The Beauty of Kinbaku*. New York: King Cat Ink.
- Přednáška Historie a styly vázání II – počátky Kinbaku (Soptík, 19. 11. 2020)
- Přednáška Historie a styly vázání III – zlatá éra Kinbaku (Soptík & Ravieli, 10. 12. 2020)
- Přednáška Západní bondage (Soptík, 16. 3. 2021)

Příloha 2 – Grafické znázornění odpovědí na otázku „Proč vážete?“ a „Why do you tie?“ z přednášek Soptíka a Ravieli Vázání pro potěšení riggera ze dne 5. 7. a 11. 7. 2021

Příloha 3 – Schéma rozhovoru

Jak dlouho a jak často vážeš?

Jsi rigger nebo model?

Vnímáš vázání jako součást BDSM praktik nebo je to sólo kategorie?

Zapojuješ do vázání i jiné BDSM praktiky – co je primární?

Proč se věnuješ vázání?

Jak ses k vázání dostal?

Podle čeho si vybíráš partnery na vázání? – Muž x žena, velký x malý atp.?

Rozlišuješ různé styly vázání? – V čem jsou pro tebe jiné?

Je pro tebe vázání spojené s erotikou? – Jak moc? Vzrušení – nezbytné pro vzrušení x vzruší to vždy?

Vázání je často spojované s emocemi. Mohl bys zkusit popsat, jaké emoce máš spojené s vázáním? - Před, při, po?

Jakou roli hraje bolest?

Jakou roli hraje sub/dom postavení?

V souvislosti s BDSM se občas mluví o změněném stavu vědomí. Zažil jsi u vázání něco takového?

Psychické poruchy...

Consent – Zažil jsi někdy překročení hranic (oběť, ten co překročil)?

Jaká rizika vázání přináší? Dostal ses někdy do nebezpečných situací?

Došel jsi díky vázání k nějakému sebepoznání? Objevení hranice těla, myslí?

Jak se vázání odrazilo na tvém civilním životě? – Comming out, vztahy...

Jak je to pro tebe v životě důležité? – Chybí to?

Napadá tě ještě něco, na co jsem se nezeptala a přijde ti to důležité zmínit?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Bc. Anna Rytíř Drozenová

Studijní program: Psychologie

Název práce: Psychické aspekty shibari

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Janotková

Rok dokončení práce: 2022

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh):

Přímé citace: 1 662

Ostatní text: 217 383

Celkový počet znaků: 219 045

Počet pramenů a literatury: 103

Názvy souborů:

Text práce ve formátu PDF: Psychické aspekty shibari – Rytíř Drozenová

Text práce ve formátu DOC nebo DOCX: Psychické aspekty shibari – Rytíř Drozenová

**Posudek vedoucí diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Bc. Anna Rytýř Drozenová
 Obor studia: Psychologie
 Název práce: Psychické aspekty shibari
 Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Janotková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh):: 219 045 počet znaků
 Počet stránek příloh:
 Počet titulů v seznamu literatury: 103

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		x		
--	--	---	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření

(respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	x			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny

(citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

(jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	x			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

x				
---	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice

(samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	x			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	x			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce

(publikace, referáty, apod.)

	x			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

* nehodící se škrtněte

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

**Posudek vedoucí diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Které téma z analýzy výsledků Vás nejvíc překvapilo a proč?

Jakým směrem by jste na základě svých výsledků směřovala další výzkumné šetření?

Kde by podle Vás bylo nejlepší informovat o tématu, které jste zpracovala ve své DP?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky; v případě doporučení do soutěže o nejlepší DP uveďte nadprůměrné charakteristiky práce v souladu s Vámi výše označeným kritériem formální úrovně, obsahové reprezentativnosti, metodologie a přínosnosti práce pro teorii či praxi):

Autorka se ve své diplomové práci věnuje tématu: "Psychické aspekty shibari." Jedná se o originální téma, na které se autorka pokusila nahlédnout z pohledu psychologie. Navazuje na bakalářskou práci s názvem Empatie u lidí praktikujících BDSM.

V teoretické části jasně informuje o tématu napříč oblastmi, které jsou nezbytné. A to oblastí BDSM, pak následně shibari a o psychických aspektech které se shibari souvisí. Celá teoretická část je systematická, přehledná a čtivá. Je patrná výborná práce s odbornou literaturou. Oceňuji styl psaní a uvedení do problematiky z propojením na psychologii.

Ve výzkumné části bylo hlavním cílem hlubší prozkoumání shibari a jeho psychických aspektů ze strany riggerů i modelek. Metodologická část je zpracovaná komplexně a systematicky. Zvolena TA přinesla zajímavé výsledky jako náhled do problematiky. V diskusi poutavě rozebírá teoretické poznatky s výsledky výzkumné sondy. Autorce se povedlo skloubit teoretické informace s výsledky kvalitativního výzkumu a poukázat na náhled psychologický. Celá práce je povedená a citlivě daným tématem provází. Oceňuji výběr neotřelého tématu a důraz na psychické aspekty shibari.

Jako vedoucí práce vnímám spolupráci jako velmi podnětnou a přínosnou. Autorka přicházela na konzultace s otázkami do diskuse snahou téma uchopit co nejlépe. Oceňuji také velkou dávku samostatnosti a kritického náhledu a diskusi nad vedením a podněty z mé strany. Předložena DP by si zasloužila dostat se více mezi odbornou i laickou veřejnost.

Doporučení do soutěže o nejlepší diplomovou práci:

doporučuji

Celkově získané body do soutěže:

29,25

Doporučení k obhajobě:

doporučuji

Navrhovaná klasifikace:

výborně

Datum, podpis: 22.5.2022

* nehodící se škrtněte

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

**Posudek vedoucího/opponenta diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Bc. Anna Rytíř Drozenová
 Obor studia: Psychologie
 Název práce: Psychické aspekty shibari
 Vedoucí/oponent* práce: Mgr. Ing. Eva Dubovská, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 104
 Počet stránek příloh: 10
 Počet titulů v seznamu literatury: 103

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření

(respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	x			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny

(citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

(jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	x			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	x			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešení problematice

(samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	x			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	x			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce

(publikace, referáty, apod.)

	x			
--	---	--	--	--

* nehodící se škrtněte

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

**Posudek vedoucího/opponenta diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

V práci chybí část o vašem předporozumění zkoumanému tématu. Jaké jste měla očekávání, případně obavy před anebo počas realizace rozhovorů?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky; v případě doporučení do soutěže o nejlepší DP uveďte nadprůměrné charakteristiky práce v souladu s Vámi výše označeným kritériem formální úrovně, obsahové reprezentativnosti, metodologie a přínosnosti práce pro teorii či praxi):

Teoretická část práce se věnuje problematice BDSM a konkrétněji technice Shibari. Teoretická část je podaná poutavou a kultivovanou formou, autorka pracuje s vysokým objemem domácí a zahraniční literatury.

Praktická část práce sestává z analýzy rozhovorů se 7 participanty, které mají zkušenost s technikou shibari. Rozhovory jsou dostatečně hloubkové, je vidět autorčino zaujetí pro téma a také schopnost vytvořit v rozhovoru důvěrnou atmosféru. Tematická analýza je provedena zjevně pečlivě a metodicky správně, i když uměla bych si představit redukci 13 nalezených témat do menšího počtu kategorií témat, což by zvýšilo přehlednost výsledkové části. Nicméně analýza je zajímavá a všechna zjištění jsou dokládána citacemi z rozhovorů.

Silné stránky:

- Zajímavé téma, náročná cílová skupina
- Kvalitně zpracovaná teoretická část
- Velký objem zpracované literatury
- Pečlivě provedená analýza, zajímavá zjištění
- Vhodné pro publikaci

Slabé stránky:

- Chybí část o vlastním předporozumění

Doporučení do soutěže o nejlepší diplomovou práci:

doporučuji/nedoporučuji*

Celkově získané body do soutěže:

30

Doporučení k obhajobě:

doporučuji/nedoporučuji*

Navrhovaná klasifikace:

Výborný

Datum, podpis:

V Praze, 22.5. 2022

* nehodící se škrtněte

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a